50632

MAGYAR IPAR-MŰVÉSZET

SZERKESZTI:
SZABLYA-FRISCHAUF FERENC

XXXVI. ÉVFOLYAM. 1933.

KIADJA AZ O.M.IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT BUDAPEST ANDRÁSSY-ÚT 69

VÉGH GUSZTÁV

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat, az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum és Iskola közlönye. — Szerkesztő: Szablya Frischauf Ferenc.

UNGARISCHES KUNSTGEWERBE

Offizielles Organ der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe, des Kunstgewerbemuseums und der Kunstgewerbeschule. — Schriftleiter: Franz Szablya Frischauf.

HUNGARIAN APPLIED ART

The Official organ of the Hungarian Society for Applied Art, of the Museum and School of Applied Art. — Editor: Frank Szablya Frischauf.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Schriftleitung und Geschäftsstelle
Editorial Office

BUDAPEST VI. ANDRÁSSY ÚT 69.
TELEFON: 20-6-78 és 29-1-15
POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI BEFIZETÉSI LAP SZÁMA: 8519.

TARTALOM — INHALT — CONTENT

Lakatos Arthur: Az idei Nemzetközi Vásár. — Die diesjährige Internationale Messe. — Our Annual National Fair 81
Nádai Pál: Iparművészet a Vásáron. — Kunstgewerbe auf der Messe. — Applied Art in the National Fair 83
Rosner Károly: A milanói Triennale. — Die Mailänder Triennale. — The Milan Triennale. 90
Szablya János: Új utakon. — Auf neuen Pfaden. — Breaking new ways .. 96
Krónika. — Chronik. — Chronicle 107
Kiállítások. — Ausstellungen. — Exhibitions 118
Szakirodalom. — Fachliteratur. — Literature of crafts..... 119
Társulatunk közleményei — Mitteilungen unserer Gesellschaft. — Publications of our Society 120
In memoriam 124

Az ORSZÁGOS IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT tagjai a „Magyar Iparművészet"-et illetményként kapják. Tagbejelentéseket kéri az igazgatóság: Budapest VI. Andrássy út 69. számra küldeni. — Telefon: 20-6-78 és 29-1-15.

Tagsági díj és előfizetési díj 1933 évre 20 pengő. Külföldre 25 pengő.
Jahresabonnement für das Ausland 25 Pengő.
Subscription per annum Pengő 25 for abroad.

EGYETEMI KÖNYVTÁR

AZ IDEI NEMZETKÖZI VÁSÁR

ARTHUR LAKATOS: DIE DIESJÄHRIGE INTERNATIONALE MESSE. Die Budapester Internationale Messe stand in diesem Jahre vollkommen im Zeichen der modernen, zeitgemässen Baukunst. Ihr Schwerpunkt verschob sich auf das freie Ausstellungsgelände. Die einzelnen Branchen waren in weitläufigen Hallen untergebracht und die diese verbindenden Säulengänge ermöglichten die Besichtigung auch bei schlechtem Wetter. Die Messe, die dieses Jahr sowohl in ihren Ausmassen, wie in der Zahl der Aussteller und Besucher alle bisherigen übertraf, bot auf dem Gebiete der Architektur und der Reklamekunst manches Interessante. Die geschickte Propaganda und die geschmackvolle Aufmachung machten die Messe zu einer Sehenswürdigkeit. Als Ganzes kam sie ihren provisorischen Gebäuden im Rahmen des vom Stadtwäldchen gebotenen Landschaftsbildes gut zur Geltung. Die zahlreichen auf der Messe beschäftigten Kunstgewerbler und Gewerbetreibende leisteten im Stile der modernsten Kunst manche wertvolle Arbeit.

ARTHUR LAKATOS: OUR ANNUAL NATIONAL FAIR. The National Fair of Budapest of this year was built up entirely on the characteristics of today's modern architecture. This was specially strikingly visible in the outer areas. The different lines of trade found their accomodation in spacious halls, between and in which, roads and ways, divided by columns, afforded means of communication even in bad weather. The Fair presented many interesting artistic sights in the building and advertising lines, and was greater in its area as well as in the number of, its exhibitors and visitors than any of the past dexterous propaganda and an artistic outside turned the Fair into a splendid show in which the exhibitors were displaying their goods with much skill and art. Altogether the Fair had high success. With its temporarily erected buildings in the surrounding parts of the City Park, it gave employment to many decorating artists and craftmen, and much valuable work was carried out in the latest modern style of Art.

A vásár külső képe a modern célszerűség jegyében született. A mai építőstílus betonformáit variálta modern geometriai reklámötletekkel felváltva. Általában frissen hatottak a színes épületek és jól érvényesültek az egységes fülkesorok is, bár itt a kiállítók felhalmozott árui nem minden tekintetben respektálták az építészeti elrendezés adta lehetőségeket. Az épületek művészi képéhez egyetlen kívánság lenne, hogy az a nemzeti akcentus, mely a magyar udvar megjelenésében felcsendül, a jövőben a többi, jelenleg nemzetközi jelleggel bíró épületeken is kifejezésre jusson. Hasonló a helyzet az egyes külön pavillonoknál és a kiállítási standoknál is, hol szintén túlnyomóan a nemzetközi reklámművészet atrapjait és sémáit látjuk, hol jól, hol rosszul alkalmazva. Van elég sok olyan is, hol a tervező vagy a kirakatrendező értelmetlen geometriai testek, formák, tornyok és betűreklámok, sőt plakátokból kivágott figurális díszítések alkalmazásával akart hatást kelteni. Ellenben az Iparcsarnokban igen sok jól megoldott kiállítási objektum is akadt, mely szerkezeti és művészeti szempontból is teljesen kifogástalan volt. Kitűnően megépített standok voltak a textilcsoport között, hol a tervbe vett uniformizálás a kiállítók és tervezők szerencséjére utolsó pillanatban meghiusult. Nem is lehet a jelen helyzetben ilyenféleképen ezt a kérdést megoldani. A textilesek főkép anyagi szempontból akarták a kiállításon való részvételt nagyobb arányban úgy lehetővé tenni, hogy egy a kamara építészeti irodájában tervezett kiállítási stand-sémára csekély helypénz-ráfizetéssel állítsák ki különféle holmijukat. Azonban mindaddig, amíg az iparcsarnok óriási magassági méreteit nem lehet eltüntetni, pl. mesterséges süllyesztett mennyezettel, addig az egységes standelrendezés a vásár külső képének és a kiállítók érvényesülésének rovására megy.

Különösen helyén van ez nálunk, hol a vásár nem a lipcsei Messe mintáját követi, hanem évenként visszatérő nemzeti ünnep kiállítási formáját vette fel. Itt a látványosság mindinkább fontosabb, mint a kiállított holmik mintaszerű kiállítása. Az egységes standokra predesztinált kiskiállítók a házi és a kisipar, a nép- és iparművészet, a kozmetika és az élelmiszeripar képviselői, helyszíni detailárusítással keresik meg a kiállítási költségeiket. Ott a kiállítási standok egységesítése inkább indokolt. A nagy iparvállalatok kiállításainak a visszafejlesztése feltétlenül az egész vásár dekoratív nívójának süllyedésére fog vezetni. Látjuk, hogy már a külföldi vásárok között egyedül a lipcsei tartja meg a jelentőségét, de a többi vásár mind hanyatlott, mert a mai kedvezőtlen politikai és gazdasági viszonyok között a nemzetközi üzletkötésre voltak beállítva. A mi vásárunk a terület kényszerhatása alatt Muster Messéből kiállítássá fejlődött, hol a nagy cégeknek becsületbeli kötelességük volt résztvenni, a kiskiállítók viszont a vásár alatt

kereskedtek. Mindaddig, amíg az új, célszerűen megépített vásárépületet meg nem kapjuk, megfelelő területen, addig az Iparcsarnok és környezetének a helyzete a vásárt a mai látványossági irányba fogja terelni. A vásár vezetőségének ügyes propagandája és művészeti ízlése országos, sőt utóbb már európai látványossággá fejlesztette a vásárt, ahol a látogatók óriási száma arányban van az évről-évre növekvő kiállítók számával és a kiállítási terület gyarapodásával. És így dacol a vásár az általánosan rossz gazdasági helyzettel faktorrá lett nemzetünk gazdasági vérkeringésében. Bizonyítékul felhozom azt, hogy a tavalyi 12.880 m² kiállítási területtel szemben az idén már 16.600 m² volt kiadva, viszont a kiállítók száma a tavalyi 1232-ről az idén 1460-ra növekedett. Itt találta meg a számadását és jutalmát azon céltudatos propaganda- és szervezőképesség amellyel a vásár vezetősége, Éber Antal, Magyar Pál és Hallóssy István a vásár esztétikai megjelenésére való gondoskodást is összekötötte. A vásárépítkezés fejlődése ezzel összefüggött. Pár év óta ennek vezető szelleme Kanics Miklós, kinek működéséhez az idei vásár művészi képének kialakulása és az elmult vásárokon sokszor hibáztatott dzsungel fokozatos kiirtása fűződik. Az idei vásáron az ő táborkarában több mérnök, és építész, mint a vásár műszaki irodájának alkalmazottai, támogatták ebben a nagy munkájában és körülbelül negyven jónevű építész és iparművész munkáit láthattuk, melyek a kiállító cégek megbízásából készültek.

A vásár súlypontja a külső területre helyeződött át. Tágas udvarok, oszlopcsarnokos folyosókkal összekötött pavillonok és csarnokok rendszere a Stefánia-úttól a Hermina-útig európai viszonylatban is megfelelő képet adtak a magyar tervezők és iparosok teljesítő képességéről. A külső pavillonok legtöbbje szerkezeti és esztétikai szempontból is már a mai célszerűség formakeresése jegyében épült. Ügyes léc- és gerendavázra deszkaborítást alkalmaztak falaknak, ezt a deszkaborítást jutával, gipsz- és mészhabarcsréteg ráfecskendezésével, malterfalhoz hasonlóvá tették. Ezen kőházutánzatokat azután különböző időálló homlokzatfestékkel úgy színezték, hogy a Városliget tájrészleteivel együtt derült, vidám összképet adtak. Az idei vásár alatti esőzések sok helyen próbára tették ezen ideiglenes, kátránypapirossal fedett kiállítási épületeket, legtöbbje azonban a kedvezőtlen időnek is megfelelően bevált. Vásárunk sajátos fejlődése határidőhöz kötött területen, hol 9 napi kiállítás kedvéért felépíteni és utána lebontani kell az épületeket, szinte tökélyre fejlesztette ez az építésmódot. Ezen időleges épületek az esztétikai követelményeken kívül a célszerűséget is kielégítették. Bejáratok, ablakok, folyosók, reklámdíszek stb. kiképzése egyszerűek és praktikusak, amellett az időjárási viszonyoknak is megfelelőek és a mai reklámszellemben szervesen az épülettel kapcsolatosak voltak. A legtöbb esetben ahol ez nem sikerült, ott a kiállítók hibájából történt ez, akik vagy áruik túltömött kirakásával, vagy plakátok és egyéb reklámok túlzott és ízléstelen alkalmazásával tették tönkre a tervező intencióit.

A kiállítási épületek belső elrendezéséről azonban néhány megjegyzésem volna: amilyen jó volt az olaszok, az exportház, a villany- és gázművek, szintúgy a fővárosi fürdők, a MFTR és MÁV kiállításai, épp annyira gyengék voltak a vidéki városok, a fürdők, a kisiparosok és a kézimunkások standjai rendezve. Ma már hatóságok, fürdők, eltérhetnének attól, hogy hozzá nem értő laikusokkal rendeztessék kiállításaikat. A prospektusoknak — az olvashatatlan grafikonoknak és rossz plakátoknak, — a fényképhalmozásnak és legjobb esetben valamely poros kis modellnek vagy gyenge diorámának szegényes kirakása nem fogja az idegenforgalmat és a fürdőkultuszt előmozdítani. Szintúgy a kisiparosok, nem kevésbbé a háziipar és iparművészet, kézimunka és a játékáruk kevert csarnokának a tartalma nem volt azon a nívón, mint ahogy jobb elrendezéssel és szétválasztással lehetett volna. Az iparművészetnek volt egy kis pavillonja kihasítva egy kis frakció számára, amely némi egységes rendezéssel bírt. Azt összekötötte egy folyosó a nagy pavillonnal, ahol újra iparművészet, azután kézimunkás háziiparos és játékiparos össze-vissza volt keverve. Fárasztó, útvesztő szűk járatokban gomolygott ott a közönség, melynek legnagyobb része akarattal sem láthatta meg azt, amit keresett; amit látott, azt pedig már a legközelebbi helyen elfelejtette a különböző kevert szakmáknak a benyomásai miatt. Az installációk szegénysége és a kirakás zsúfoltsága sok helyen hozzájárult a zűrzavaros kellemetlen összképhez. Reméljük, hogy talán itt is a vásár vezetősége módot talál a segítségre. Ahogy kötelező az épített standok terveinek bírálatra való bemutatása, úgy a kis standok berendezésében is bizonyos rendezői felülvizsgálatnak volna helye. Igen sokat tett már a vásár intézősége az Iparcsarnok rendezésében, javításában. Széles utak, áttekinthető egyes standok, évről-évre szebb művészeti összképet eredményeztek. Az építési díszítőanyagok helyes alkalmazása is folyton javuló tendenciát mutat. A juta, a vászon, a tapéta, a szövet és falemez, az üveg, mindezek érvényre juttatják a jó tervet, a helyes rendezést, kellő helyen alkalmazva. Egy pár igen sikerült belső berendezést láttunk, hol az üveg és a fém kitűnően párosult a léckonstrukciót takaró

olcsó vászonnal és tapétával. Nagy szerepe volt az újabb rendezéseknél a villamosságnak, amely mozgó reklámokat hajtott és fényszórókkal kiemelte a feltüntetendő árukat, néhol teljesen színpadi hatással. A felirat dolgában mindinkább a plasztikus betűk domináltak és miután drágábbak, mint a címfestékkel készültek, úgy természetszerűen korlátozták az eddigi felirat túltengést, ami a vásár összképének szintén csak javára vált.

Végeredményben az említett kivételektől eltekintve, a vásár igen sok szép és érdekes építészeti és reklámművészeti új látnivalót nyujtott és sok művész és iparosnak adott munkát és kenyeret. Maga ez a tény elég, hogy köszönettel adózunk a vásár vezetőségének és a vásár azon kiállítóinak, kik jól felfogott saját érdekükben ízléses keretet adtak a kiállított holmijuknak és ezzel a mai rossz időkben is a magyar iparművészet ügyét előmozdították.

LAKATOS ARTHUR

IPARMŰVÉSZET A VÁSÁRON

PAUL NÁDAI: KUNSTGEWERBE AUF DER MESSE. Die Messen stehen nicht im Dienste künstlerischer, sondern rein wirtschaftlicher Ziele; eben in unseren Tagen ist eine kunstfeindliche Strömung wahrzunehmen, die allein die merkantilen Zielsetzungen unterstreicht. Trotzdem brachte die diesjährige Messe manche wertvolle Lehren. Wir sahen einige brauchbare Beispiele für das Exportieren und für die Verpackung der für das Ausland bestimmten Waren. Der Farmwirtschaft gab ein Musterhaus nützliche Winke. In den Arbeiten der meisten Kunstgewerbler kamen ungarische Ausdrucksformen zur Geltung; offensichtlich ist hier — besonders was die kleineren Gegenstände betrifft — ein die Ausländer interessierender Gewerbezweig im Entstehen begriffen. Dagegen bedürfen zahlreiche Kleingewerbe-Werkstätten einer Neubelebung.

PAUL NÁDAI: APPLIED ART IN THE NATIONAL FAIR. Fairs are never serviceable to art but to commerce. Just at present, there is a dominating tendency oposed to art, which but fosters these mercantile ends. Notwithstanding, the Fair of this year has yielded a number of valuable instructions. Many appliable specimens of packing goods for foreign export were seen. A Model Farmhouse offered numerous profitable hints and directions for farming. Most decorating artists and designers brought Hungarian expressive forms to force and a branch of craft, interesting to foreigners, and consisting of the manifacture of smaller objects, is visibly to king form. On the otter line, many Small-Craftshops, whichare behind the age, need reform.

1.

Aki egy vásárt abból a szempontból akarna elbírálni, hogy az mennyire művészies, nevetséges sznobizmusba esne bele. A vásárok ma is, a multban is, propagandaszervezetek, melyeknek főcélja az üzletkötés. Ez tiszta sor s egészen olyan tiszta sor az is, hogy az árumintavásárok csak annyira terjesztik a művészetet, amennyire azt a közönségük ízlése elbírja.

Sajnos, az a tény sem új, hogy a közönség nálunk is, másfelé is, csak igen kevéssé fogyasztja a művészetet, ha az — pénzébe kerül. Sőt nyugodtan megállapíthatjuk, hogy napjainkban ez a művészettől való elfordulás ijesztőbb arányú, mint valaha. Vagyontalanság. gondokkal küzdés, sportszenvedély és az otthon gyökértelen élete, — ki győzné mind elsorolni az okokat? Az iskolákban és a szószékeken az alkohol ellen hangolják a közönséget s a művészet szentségét hirdetik. De ha tíz fillérért osztogatnák is az iparművészeti tárgyakat az Iparcsarnokban, mint a móri bort a pohárban, akkor sem tolonganának érte annyian.

E tényen a mi nemzedékünk aligha fog már változtathatni.

Az idei Árumintavásáron tehát jóval kevesebb volt a művész az egyespavillonokon belül, mint az előző két-három évben. Miért? Könnyű rá felelni. A kereskedő, a gyáros „elspórolja" a tervezőt. Tucatjával lehetett látni óriási vászonfalakat ezüstpapirossal és cifra,

kivágott betűkkel teleragasztva. Kirakatrendezői remekműveket. Nem jobbak s nem is rosszabbak annál, amivel a külföldi vásárok kedveskednek. Görög oszloprendek között színes papírnyelvek lángoltak, a háttérben gyenge tavaszi divatrevűkön cigarettáztak a próbakisasszonyok, másutt papírmaséfigurák cél és rend nélkül elhelyezve, — mindenütt meglátszik a krajcáros üzleti gondolkozás, mely már nemcsak attól fél, hogy „művészetet" fog adni a közönségnek, de egyáltalában mindentől fél, ami ízléses, jó anyagból, jó arányokkal épül.

Valóságos üdülés a szemnek, ha egy árusítóbódé tiszta konstrukcióval, reklámszerűen elgondolva, helyes betűk feliratával készül („Péti Só" az idei vásáron).

De mondom : ezért haragudni nem lehet.

Legfeljebb : egyszerű szavakkal s példákkal kellene a kiállítókat arról meggyőzni, hogy a jól konstruált bódé többet ér, mint a tákolmány.

2.

Körülbelül olyasféle propagandát kellene folytatni a vásárigazgatóságnak, mint a Külkereskedelmi Hivatal cselekedte az exportőrök részére, ezúttal elsőízben az árumintavásáron. Nemcsak azt mutatták be, hogy mit vihetünk ki külföldre, de azt is, hogy miképen csomagoljuk az árut. Itt nem fényűző dobozok, papirosok és üvegcsék vonultak fel. Szolid zsákokat, tiszta ládákat, jó vignettákat lehetett látni, mert a márkaárunak becsületes köntösben kell átlépnie a határokat. A legjobb mesterek ebben az angolok, akiknek minden teás doboza, rizses zacskója és benzin kannája a kereskedői gondosság példája.

Az ilyen akció a vásárokon mindig hasznos, mert olyanokat nevel a tisztaságra, rendre, ízlésre, akiktől ez eddig mérföldekre volt. S hozzájuk a legjobb mikrofónon keresztül szól : a zsebükön keresztül. A hatóságokban újabban megvan a hajlandóság, hogy éppen a gazdasági érdekek támogatására maguk is propagálják az ízléses szervírozást. Csak éppen a közbeeső szerveket, zsűriket kellene igénybevenniök jó tanácsokért.

A magyar dohánygyártmányok csomagolására gondolunk, melynek külső burkolata meg sem közelíti e kitűnő gyártmányok belső értékét.

A telepítési mintaház, melyet a földmívelésügyi minisztérium élő valóságában állított fel a vásáron, szintén sok jó szándékot mutat. Istállója, óljai, kútja, kerítése bizonyosan nagyon meg is felelnek a tanyai gazdálkodásnak. De már a keltetőgép a szobában, a szűk és célszerűtlen lakóhelyiségek annál kevésbbé. Legkevésbbé pedig az a magyaros stílus, mely itt valami amerikai bungalow-ízléssel keveredett össze és éppen a mi tisztára meszelt, nyugodt tanyai házaink egyszerűsége hiányzott belőle. Mégis örülni kell a kezdésnek, melynek bizonyosan lesz folytatása.

3.

A vásár építőipari része talán legjobban mutatta a gazdasági barométer mély szintjét. Csak imitt-amott egy-egy cement-, műkő-, parkettakészítő-cég, elvétve a burkolóanyagok, a szigetelők, a lemosható Aquafix-falfesték, sehol semmi nyoma az előbbi vásárok tetszetős Weekend-házainak. Vajjon kiábrándult volna a sok természetrajongó a helyhez kötött üdülőházból? Csónakok, motorok, gépkocsik és ponyvasátrak százszámra, fejedelmeknek és diákoknak valók, minden, amivel vízen, szárazon és levegőben szaladni lehet, csak éppen a lakóházért semmi...

Mert a „Hogyan építsünk?" gyüjtemény az ő miniatür weekend-házaival és hervadt színeivel már nem érdekli a közönséget, mely évek óta ismeri a kiállításokról ezeket az állványokra rakott piciny modelleket.

Abban a csinos pavillonban, melyben ezeket kiállították, tavaly igazi szobák, komoly bútorok és példaadó enteriőrök voltak.

A jó értelemben vett lakásberendezésre bizony csak elvétve lehetett a nagy vásárban ráakadni, kiváltkép olyanra nem, mely a fejlett középosztály mai lakásigényeivel vág egybe. A patentbútorok terén megható erőfeszítések : egy-egy kisasztalos új zsúrkocsikon, új egymásbatolható ágyakon töri a fejét. A sodronygyárosok az az összecsukó-, csapó-, hintázó- és kifeszíthető ágyaknak gazdag variációit mutatják be. Weekend, levegőzés, sport és vízi élet, mintha minden csak ezt szolgálná. De uraim, az Istenért, hát télen nem lakunk sehol?

4.

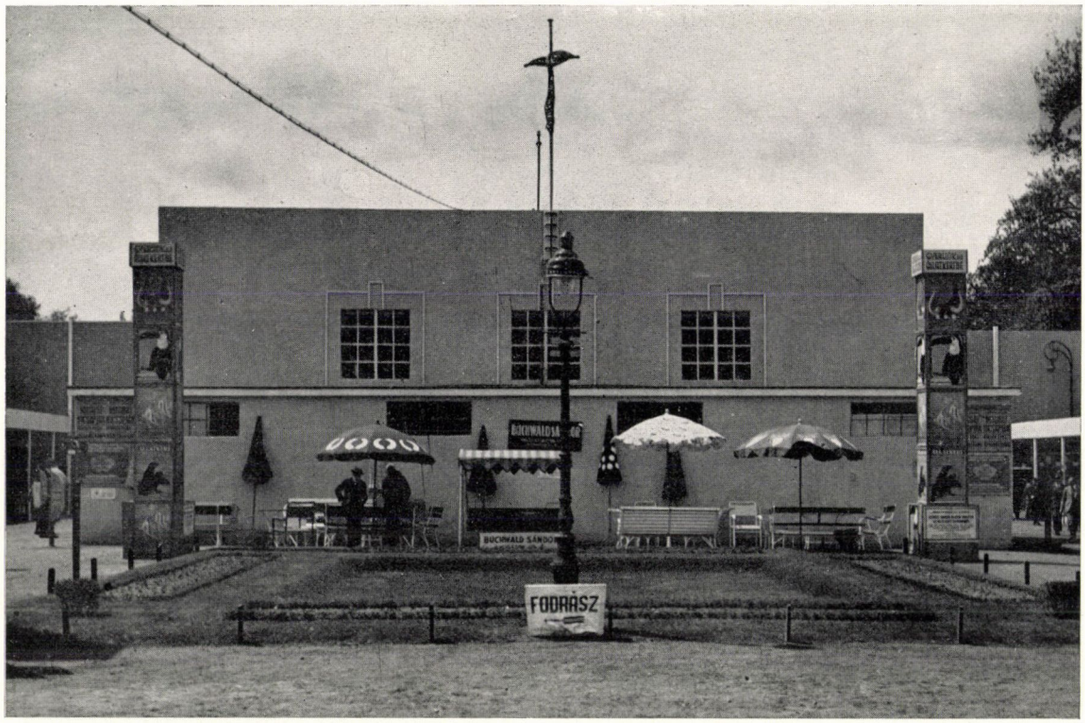
A szó igazi értelmében vett iparművészet igen nagy számú áruval vonult fel e vásárra. Voltak, akiknek az első osztályú pavillonban jutott helyük, voltak — még pedig igen jók is —, akik számára csak a „Magyar udvar" demokrata népközösségében tudtak szállást adni. Ez nem helyeselhető elv, mert ennél sokkal okosabb dolog volna mindazokat egy fedél alá gyüjteni, akik elismerten iparművészeti kiállítók. (Bár nagy kérdés, hogy melyik a jobb üzlet itt : a belvárosi-e, vagy a városszéli.) Láttunk igen jó hímzéseket, szőnyegeket, fémdomborításokat, sok kedves kerámiát és beszélgettünk a mestereikkel : nem panaszkodtak. A vásárvezetőség szíves és engedékeny volt mindnyájukkal szemben, a közönség pedig mindent megvett, amit olcsónak talált.

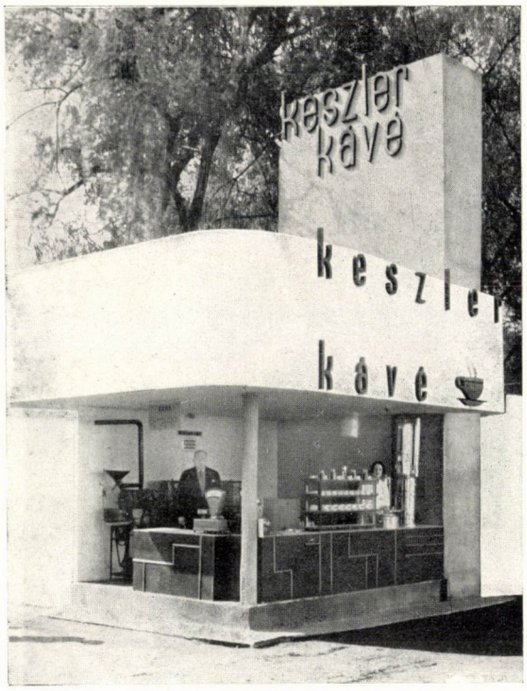

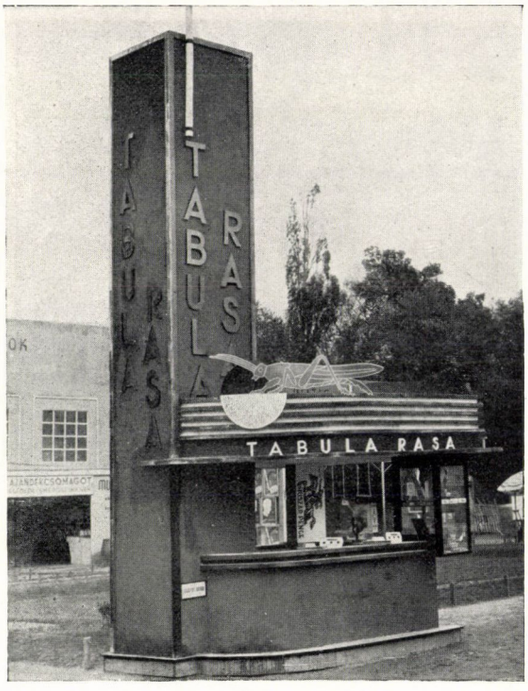

A Budapesti Nemzetközi Vásárról. Fent: Kép a vásár szabad területéről. Lent balra: Pavillon. Csapó Heim József terve. Lent jobbra: Pavillon. Horváth László terve. — Budapester Internationale Messe. Oben: Teilansicht des freien Ausstellungsgeländes. Unten links: Ausstellungspavillon. Entwurf: Josef Csapó Heim. Unten rechts: Ausstellungspavillon. Entwurf: Ladislaus Horváth. — The National Fair in Budapest. Above: Part of the open space shows. Left below: Pavillon. Designed by Joseph Csapó Heim. Right below: Pavillon. Designed by Ladislaw Horváth.

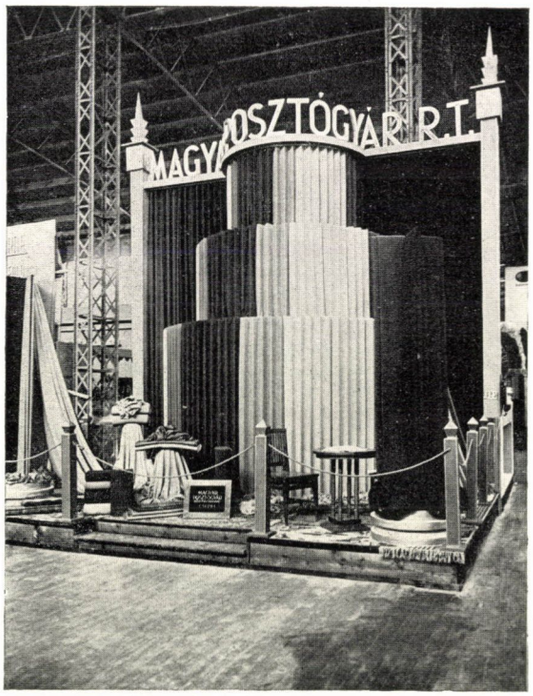

A Budapesti Nemzetközi Vásárról. Fent: Exportcsarnok. Kanics Miklós terve. Lent balra: Pavillon. Körner József terve. Lent jobbra: Pavillon. Lakatos Artur terve. — Budapester Internationale Messe. Oben: Exporthalle. Entwurf: Nikolaus Kanics. Unten links: Ausstellungspavillon. Entwurf: Josef Körner. Unten rechts: Ausstellungspavillon. Entwurf: Arthur Lakatos. — The National Fair in Budapest. Above : Hall for Exports. Designed by Miklós Kanics. Left below: Pavillon. Designed by Joseph Körner. Right below: Pavillon. Designed by Arthur Lakatos.

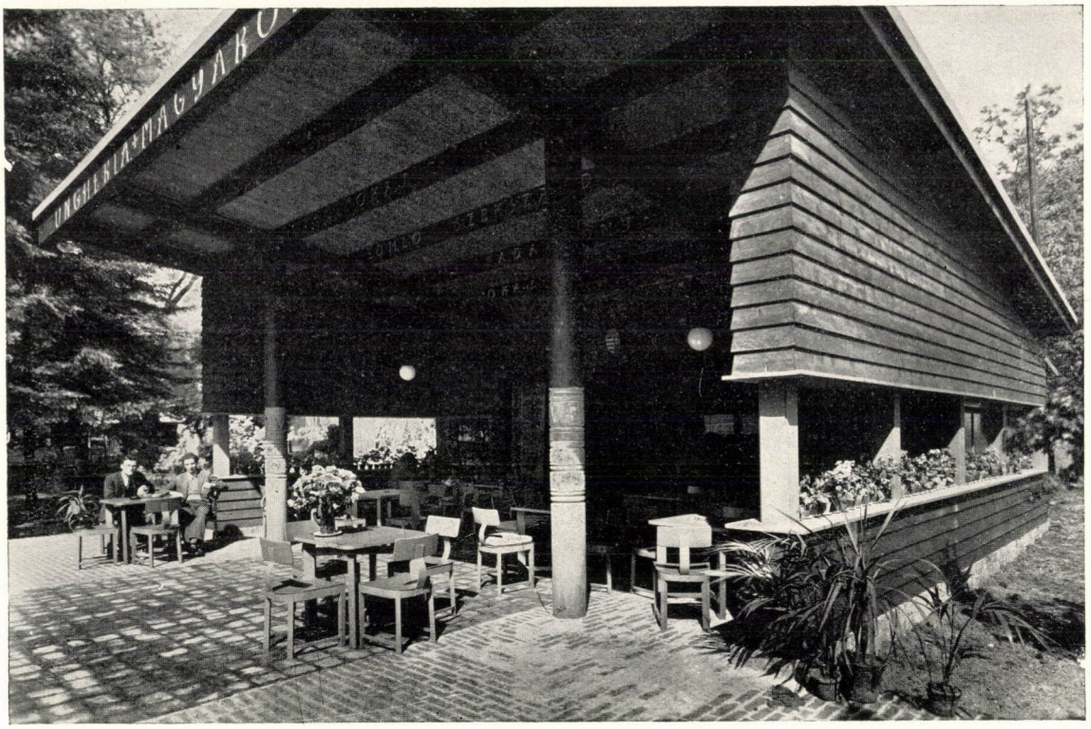

A Budapesti Nemzetközi Vásárról. Fent: Belső stand. Falus Elek és Staudhammer József terve. Lent balra: Belső stand. Breuer Albert terve. Lent jobbra: Belső stand. Lakatos Artur terve. — Budapester Internationale Messe. Oben: Verkaufsstand in der Halle. Entwurf: Alexius Falus und Josef Staudhammer. Unten links: Verkaufsstand in der Halle. Entwurf: Albert Breuer. Unten rechts: Verkaufsstand in der Halle. Entwurf: Arthur Lakatos. — From the National Fair in Budapest. Above: An inside stall. Designed by Elek Falus and Joseph Staudhammer. Left below: An inside stall. Designed by Albert Breuer. Right below: An inside stall. Designed by Arthur Lakatos.

A milanói Triennale. Fent: A Triennale temploma. Cassi-Ramelli Antonio terve. Lent: Magyar Borház. Weichinger Károly terve. — Mailänder Triennale. Oben: Die Kirche der Austellung. Entwurf: Antonio Cassi-Ramelli. Unten: Ungarische Weinstube. Entwurf: Karl Weichinger. — Triennale in Milan. The Church of the Triennale. Designed by Antonio Cassi-Ramelli. Below: A Hungarian Winehall. Designed by Charles Weichinger.

És legyünk őszinték : egy vásáron ez a fontos.

Az iparművészet javarésze a vásár alkalmával a magyaros kifejezésformák és színek hangsúlyára törekszik. Lakkmunkák, dobozok, hímzett párnák, virágcserepek, kosztümbabák, — mindent adtak, ami népies, aminek magyaros érdekessége van.

Úgylátszik : az idegenforgalom s a külföldi vásárlók sugalmazzák ezt az irányt. Az itt kiállító iparművészek és iparművésznők jórésze a mi kiállításainknak állandó szereplője és valamennyi az „apró művészetek" műhelymunkása érzésben és fizikailag.

A műfaj, melyet e vásárok számára választanak, a kelendőség műfaja. De mindegyik visz bele a legparányibb tárgyba is egy csöppet a maga teremtő képzeletéből.

5.

Az iparművészeti munkák itt korállszigetek a „háziipari" tengerben. Néha beállítottuk magunkat a jámbor, naiv szemlélők, az elcsodálkozó külföldi ladyk és Fräuleinok szemszögébe : nem ment. Bizony, ez a rengeteg matyó, székely, sárközi s a jó Ég tudja, mi mindenféle hímzett szőttes, tulipános, kivarrott és sujtásos holmi csak esett sarjadéka a régi, jó és türelmes háziiparnak. Igaz, hogy az olasz „Enapi"-hímzések pár házzal odább, szintén nem jobbak ezeknél az export-cikkeknél, pedig azt mindenféle szaktanácsok, bizottságok és munkaközösségek teremtették meg a régi kézimunkák alapján, a Duce egyenes óhajára.

A népművészet vásárlói azonban nem válogatósak. Hajón, színházlépcsőn és vásárban egyaránt azt keresik, ami harsog a színektől. Egy kis statisztikát érdemes lett volna készíteni arról, hányféle díszkulacs van egy ilyen vásáron. Én csak az anyagukat jegyeztem fel : volt bőrből, fából (faragva), fából esztergályozva és cserépből. Átlag az ötpengős pénz terjedelmétől a császárzsemlyéig. Kivétel nélkül mind „debreceni" eredetűnek vallotta magát. Úgylátszik, ebben a becsületes civisvárosban már nem is igen csinálnak mást, mint kulacsokat, még hozzá esztergályozva.

... Mert szó, ami szó : elborulhat az ember homloka annak láttára, hogy mivé változik az egykori kézművesmesterség az életnek és a gépnek öldöklő harcában. A nagy diktátor könyörtelenül lerombolja az árakat, az érzéseket, a régi etikát és a kis kézműiparos lihegve akar mellette futni, versenyezni vele.

Itt volt hat-nyolc paszományosmester közös tárlója, egykor, még tíz év előtt is, virágzó mesterség, melynek ma az utolsó sóhajtása hallatszik. Az uniformis, a magyar ruha, a szegélyes bársonyfüggöny, a bojtos lámpazsinór — minden meghal, ami egykor dicsőségükről beszélt. És ha élnének is : ki tud olcsóbban termelni a gépnél?

Az én hat-nyolc mesteremberem megpróbálja. De hogyan, de mivel? Egyik egy ostornyelet foglalt be paszománytechnikával, másik pipaszárakat von be vele. Éjszakákat áldoznak e nagy munkátlanságban azért, hogy valamivel „remekeljenek".

Nem megható ez?

De tegyük félre az érzelmeket és legyünk tárgyilagosak. A bécsi paszományosokat „átképezték" új, mai feladatokra. Divatos öveket, tarsolyokat, sapkákat készítenek igen olcsó áron, a bécsi ízlést éreztetve minden szál fonálon. A mieink is próbálkoznak ilyesmivel, de sikertelenül. Ahhoz, hogy felvehessék a külföldi gyári holmival a versenyt, elsősorban nagyon jó modellek kellenének : jó divatrajzok, olcsó anyagok, útbaigazítások és értékesítők.

Át kellene szervezni a haldokló iparágakat és a megváltozott élet feladatai felé terelni. A vásárok arra valók, hogy azokon csereberéljenek pénzt és árut. De akik csak nézők, azoknak is tanulniok kell belőlük.

NÁDAI PÁL

A MILANÓI TRIENNALE

KARL ROSNER: DIE MAILÄNDER TRIENNALE. Die Mailänder Triennale bedeutet den Ansstellungen von Monza gegenüber einen gewaltigen Fortschritt; nicht in letzter Reihe deshalb, weil es in der wirtschaftlichen Hauptstadt Italiens veranstaltet wurde. Die Triennale ist nicht nur Kunstausstellung, — es legt auch auf die praktische Seite der Künste, so z. B. auf die Vorführung neuer Materialien grosses Gewicht. An der monumentalen Ausstellung nahmen alle grossen Nationen Teil. Das Hauptgebäude liegt gleich am Eingang des Parks, umgeben von Mustervillen und anderen Modellgebäuden; in ihm sind sämtliche Zweige des Kunstgewerbes untergebracht. Der Reichtum des Materials ist überwältigend und ist ein beredter Zeuge der schöpferischen Kraft des zehnjährigen Faschismus. Es gab in der Vergangenheit wohl schon Ausstellungen von noch grösseren Ausmassen, — die Triennale überragt jedoch mit seinem erstklassigen Material und künstlerischen Arrangement alle Bisherige. Der Besucher findet hier ein Übermass von Talenten. In Italien ist der Hauch des Modernen auch schon zu spüren und die neuen, sich jetzt so gewaltig entfaltenden Energien des Landes werden binnen Kurzem auch auf dem Gebiete der modernen Kunst grosse Erfolge zu verzeichnen haben.

CHARLES ROSNER: THE MILAN TRIENNALE. The present Triennale, compared with the exhibitions of Monza, shows a gigantic development, so much the more, because it was organized in Milan, the present economical Capital of Italy. The Triennale is not only an Exhibition of Industrial Art but introduces practicability: the ways of working up and applying new materials. The most significant Nations of the World are taking part in this monumental Exhibition. The main building is at the entrance of the Park. It is surrounded by villas and other model buildings. Products of all branches of applied art are exhibited in the main building. The exhibition, in its variety and opulence, is the most striking proof of the long line of fascist achievements in the past ten years. Though larger exhibitions were erected in the past, these have been surpressed by the Triennale in superiority, variety and organisation. Here is a rush of talents, the tide of modernism has reached Italy and in a short space of time, grand results are sure to be produced in the fields of modern art by her unfolding and unfailing energy.

Monza és Milano között a távolság 13 kilométer és vasúton az út 20 perc. Ennek ellenére, hogy ez a távolság ily pontosan megállapítható, távolságban és időben nem fejezhető ki a távolság, mely a monzai kiállítások és a milanói Triennale között fekszik.

Monza: a mult. Egy kis város dédelgetett kiállítása, távol a napi élet hajszás forgatagától, az igazi fejlődéstől, a haladástól. Monza a kellemes kirándulóhely, a királyi kastély iskolájában egy kiállítással, mely minden ismétlődésekor meghozta a maga csalódását. Monza: a gyógyíthatatlan beteg.

Milano: a jelen. Olaszország gazdasági fővárosa, Párisa. Milano: a haladás, a nyughatatlan fejlődés középpontja. És itt, Milano szívében, a gyönyörű Sforza-kastély előtt elterülő parkban Milano paradicsomi kertjében kelt fel poraiból a Monzában kiszenvedett Phönix.

* * *

Hogyan került a kiállítás Monzából Milanóba? Az áthelyezésre mi adta meg a döntő lépést?

A kiállítás szervezői, dr. Barella elnökkel az élen, kinek kiváló munkatársai voltak a vezetésben Felice A. Carlo, Ponti Gio építész és Sironi Mario festő, ennek a nagysikerű áthelyezésnek alapvető indokait a következőkben vázolták.

„A modern iparművészet Triennale-ja nem kíván csak művészeti kiállítás lenni, hanem nagy súlyt fektet arra, hogy művészeti értelmét gyakorlati alapra helyezze: Milano legyen az a művészeti piac, mely a mai élet művészi megnyilvánulásait nemes formáiban értékesíti, úgy mint: az építészetet, az otthont és díszítő-művészetet.

A milanoi Triennale az a szerv, mely az iránytadó osztályokban éppúgy, mint a társadalom legszélesebb rétegeiben felkelti az érdeklődést a modern alkotások iránt, előmozdítja e cikkek vásárlását, irányítja a bútorok kiválasztását, rámutat új anyagok felhasználására, utat jelöl ki házak építésében, irodák bebútorozásánál, szállók építésénél, kórházaknál stb.

A közönség ízlése az utóbbi években erősen kifinomult, mégis mérsékelt még a modern tárgyak elhelyezési lehetősége és ez mindaddig így lesz, míg a közönség nem találja meg rögtön a közvetlen kapcsolatot e tárgyakkal. A Triennale kíván ez az összekötő kapocs lenni a közönség és kereskedelem között.

Ezért van az, hogy a kiállítás kapuit úgy az olasz, mint a külföldi modern alkotásoknak kitárja, abban a reményben, hogy megalkothat egy olyan nemes szellemet, mely jobban fejezi ki, mint bármi más eddig, az emberi haladás hódításait. A világ

összes nemzetei meghívattak diplomáciai úton e kiállításon való részvételre és a legjelentősebbek részt is vesznek".

Nézzük meg már most, hogyan fogtak hozzá e feladathoz a kiállítás szervezői és mit váltottak valóra elképzelésükből.

A monzai királyi nyári-lak helyett felépítették Muzio Giovanni építész tervei szerint a Triennale központi épületét: a művészet palotáját. A palota a park bejáratánál emelkedik, míg a park maga a kiállítás területe, melyben a legjelentősebb manifesztáció: „Az új otthon kiállítása" nyert elhelyezést. E kiállítás a házak és villák óriási csoportja, 28 darab, melyek tökéletes elrendezésben helyeztettek el a park egész területén, olymódon, hogy mindegyik megtalálta a legmegfelelőbb környezetét.

E házak nem modellek, hanem teljesen lakható építmények, természetes nagyságban, tökéletes berendezéssel, díszítéssel, használati tárgyakkal, — e házak a legújabb építészeti eljárások felhasználásával épültek, berendezésük a belső építészet minden új vívmányát vonultatja fel és ezen építmények összeségükben korunk építészeti és belső építészeti törekvéseinek hű keresztmetszetét adják.

A parkban e házakon kívül egy kápolna is épült, mely az egyházművészeti kiállítás otthonául szolgál, valamint a sajtópavillon, mely a sajtón kívül a nyomdaművészet és nemzetközi fényképkiállítás otthona is.

Néhány adatot a főépületről: a művészet palotájáról. A palota 135 méter hosszú és 90 méter széles, közel 8000 négyszögméter alapterületű és 20 méter magas. Az épület három emeletre tagozódik, melyből a legalsót a kávéház és színház foglalja le, nyugati félkör alakú oldalán a modern építészeti iskolák kiállításával, az első és második emelet pedig egyenként 7 méter magas termeivel a következő kiállításokat foglalja magában: az olasz iparművészet modern termékei: függönyök, fémtárgyak, világítótestek, kerámia, szövöttanyagok, — az E. N. A. P. I. (az olasz iparművészek és kisiparosok egyesülése) kiállítását, — az „Ucca" című modern olasz lakberendezési kiállítást, — az egyes művészi darabok (pièces uniques) kiállítása, festmények, szobrok, iparművészeti tárgyak különböző anyagokból, — a modern közlekedési eszközök kiállítását, — régi bronzok kiállítását, valamint az egyes országok kiállításait. Ezen résztvesznek: Ausztria, Belgium, Finnország, Franciaország, Anglia, Hollandia, Magyarország, Svédország, Svájc, Németország.

A főépület egyik legérdekesebb része a modern építészet nemzetközi kiállítása, mely magában foglalja a nemzetek képcsarnokát, minden nemzet modern építészeti alkotásainak érdekes csoportosításával. Ugyanitt sorakozik fel az „egyéni munkák" sorozata.

Igen nehéz, kellő illusztráció hiányában, csak szavakkal eléggé élő képet festeni egy olyan sokoldalú, hihetetlenül gazdag és minden vonatkozásában újszerű kiállításról, mint a Triennale. Nem elég felsorolni az egyes művészi alkotásokat, azok kiválóságát, hanem kell, hogy már indulóban érzékeltessem azt a szokatlanul erős hatást, melyet kezdettől fogva gyakorol a látogatóra. Lehet, hogy gazdagabb országbéli látogatót nem nyűgöz le ennyire ez a kiállítás, de mi, akik a gazdasági válság fókuszából utazunk le Milanoba ennek megtekintésére, csak percről percre fokozódó bámulattal szemlélhetjük ezt.

E kiállításban mutatkozik meg teljesen az a mindent felülmuló szervező erő, mely a régi Olaszországból új Olaszországot csinált, e kiállítás beszédesebb bizonyítéka a fascismus tízéves alkotássorozatának, mint maga a fascista kiállítás. Itt nem külsőségekkel állunk szemben, itt megmutatkozik, mivé lett egy nemzet. A kiállítás megszervezésétől felépítéséig, az összes érdekeltek: finanszirozók, tervezők, építők, művészek és iparosok, gyárak és kézműiparosok, mind, valamennyien megérezték, átérezték: itt, most meg lehet és meg kell mutatni, mit tud Itália.

Lehet, hogy az „Exposition des Arts Decoratifs" 1925-ben Párisban nagyobb volt, lehet, hogy a Szajnán úszó számtalan kivilágított esti vendéglő lampionokkal, Lalique világító üvegszökőkútja nagyobb publikumsikert aratott, de az igazi, a tökéletes iparművészeti világkiállítás Milanoban született meg 1933-ban és ez a Triennale. Ezt az egységet, ezt a szellemet kiállítások az évek hosszú sora alatt is nehezen szerzik meg: itt az első kiállításnál megvan. He elgondoljuk, hogy Milano nem utóda Monzának, ha elgondoljuk, hogy ez az első tényleg modern: szellemében és megcsinálásában modern kiállítás, úgy elképesztő, milyen fejlődése lehet és lesz ilyen szervezés és akarás mellett.

Ne nézzük a részleteket. Bár azokat is nyugodtan boncolhatjuk. Nézzük az előfeltételeket: építészetben az olasz műegyetemeken a modern tanárok légiója tanítja és neveli az új építészgenerációt. Ma, három évi modern szellemű munka után az olasz építészek felépítettek a milanoi parkban 33 modern építményt. Nem egyhez szó fér. De felépült Milano közepén egy telep, tele tehetséggel és akarással. A „Művészetek palotájá"-nak alagsorában elnézzük az új, fiatal olasz építészek — nagyrészt még nem végzett építészek — terveit. A tehetségnek, alapos felkészültségnek olyan lavinájával állunk szemben, mely néhány év alatt elönti Itáliát és Olaszország a modern építészet Eldorádója lesz. A beérkezettek már most megérzik az idők szavát. Nézzük csak meg egy Piacentini modelljét, melyet a milanói igazságügyi palotához készített és kiállított: milyen hihetetlen haladás két év előtti munkáihoz képest.

Vagy nézzük az iparművészet bámulatos fejlődését: kis és nagy kerámiai gyárak a legnagyobb technikai tökéllyel készítenek modern kerámiákat, használati cikkeket legjobb osztrák és német munkák hatása alatt. Ma még nem találták meg saját hangjukat, de javarészt modernt készítenek. A legközelebbi Triennale-n biztosan találkozunk egyéni munkáikkal, melyek a legnagyobb meglepetést válthatják ki. Vagy a csodás technikájú velencei csipkék. Szebbnél-szebb modern mintájú terítők, függönyök, modern bútorbehuzatok.

Vagy itt a bútor. Az olasz belső építészet már teljesen érzi a „Neue Sachlichkeit" szelét, átvette összes vívmányait, de nem tud még elszabadulni dekoratív hajlandóságától. Itt-ott felbukkan egy indokolatlan díszítés, egy-egy indokolatlanul alkalmazott anyag. De az anyagok ilyen gazdagsága mellett, nagy önmegtartóztatás lemondani róluk. De rövidesen eljön az az idő, midőn a másutt nem használatos, Olaszországban dúsan lévő anyagokat is megfelelő módon állítják szolgálatukba és ebből az anyaggazdagságból egy meg nemesített, felfrissített modern bútorstílus alakul ki.

Az őserőnek, a tehetségnek, az alkotni akarásnak olyan fokával állunk itt szemben, mely nagyra hivatott. Olaszországban évtizedek és évszázadok óta szunnyadtak erők, melyet egy genie most felszabadított. Figyeljünk fel, mert Olaszország már egynémely területen ért el hihetetlen sikereket az elmult esztendők alatt és jutott vezető szerephez. Most újabb területeken halad és úgy hiszem, rövid idő alatt itt is igen nagy szerep vár reá. A marsallbotot itt is tarsolyában hordja.

Most pedig induljunk el a Triennale-n és nézzük végig mindazt, mi nekünk újat, érdekeset hozott.

* * *

A bejárattól jobbra, az Architettura felirat alatt az építészeti részbe lépünk. Piros téglákon éles, felrakott, tisztán olvasható betűkkel áll ez a szó. Csodás rendezésű termeken haladunk végig. Először oszlopokon az egyes nemzetek modern építészeti munkáiból készített hét méter magas táblák ragadják meg figyelmünket. Az aránylag kevéssé sikerült fotomontázsok sora mellett haladunk el, míg Italia ragadja meg figyelmünket. Egy ifjú alak emeli magasba karját, míg mögötte feltűnnek az új olasz építészet alkotásai. Igen ízlésesen oldották meg feladatukat Spanyolország, Svájc és az Egyesült Államok, melyek a túlmagas felületet csak jobban megtekinthető részében használták fel, míg felső részében országuk térképét helyezték el. Túl ezen azonban az U. S. A. három képe igen szegényes és erőtlen. A legsikerültebb kétségen kívül az U. R. S. S. (Oroszország) montázsa, a sorban az utolsó melyen monumentális hatást vált ki egy ház, ipartelep, áruház, kohó, gát és rádióleadó mesteri összeállítása. Ezt a munkát egy fiatal olasz építész, A. Pica, az építészeti osztály titkára készítette.

A falakon végig egyes országok reprezentatív építményei vonulnak végig, templomok, reprezentatív középületek, kórházak, krematóriumok, vásárcsarnokok, munkás-lakótelepek, iskolák, könyvtárak, múzeumok, színházak, postaépületek, pályaudvarok, szállók, mozgóképszínházak, autógarázsok, stadionok, bankok, légikikötők.

Míg a magyar fotomontázs talán a leggazdagabb az összes nemzetek között és minden jelentősebb modern építészünk legalább egy munkáját mutatja be (Dr. Bierbauer Virgil építész terve alapján összeállította Radó György), addig e reprezentatív épületek sorozatában Magyarországot Árkay Bertalan a városmajorbéli új templommal, — Bierbauer Virgil Elektromosműtelepével, — Hajós Alfréd a budapesti fedett uszodával, — képviselik.

E terem után következik a félköralakú óriási teremben az új olasz építészet felvonulása. Míg a falakat a csodásnál csodásabb módon kivitelezett és tervezett épületek képei borítják, a teremben egymást követik az új olasz építészet tervezett munkáinak tökéletes kivitelű modelljei. A legérdekesebb és jelentősebb ezek között kétségen kívül a római egyetemi város modellje, mely a terv szerint 1935 áprilisában készül el és amelynek egyes épületeit a legjelesebb olasz építészek készítik. Olyan nevek, mint: Piacentini, Pagano-Pogatschnig, Gio Ponti, Capponi, Michelucci, Rapisardi, Aschieri és Foschini egy sorban!

A következő terem ízléses és kitűnően világított fülkékben — mely tökéletes természetes és mesterséges megvilágítás különben az egész épület jellemzője — a nagy egyéniségek galériáját adja. Az építészet mai nagyságai: Dudok, Gropius, Josef Hoffmann, Le Corbusier, Wryght, Lurcat, Adolf Loos, Erich Mendelsohn, Mies van der Rohe, Perret és az orosz Melnikoff egész oeuvre-jük legjelentősebb darabjait mutatják itt be. Ehhez csatlakozik a C. I. R. P. A C. munkássága, melyben e csoport magyar tagjai, élükön Molnár Farkassal is szépen kiveszik részüket.

A földszint legnagyobb termét az E. N. A. P. I. — az olasz iparművészek egy nagy csoportja foglalja le. Feltűnő az ízléses elrendezés, melyben egyetlen tárgy sem zavarja a másikat, mérsékelt azonban az egyes teljesítmény. Nehéz itt az egyes munkákra kitérni, különösen, ha tekintetbe vesszük, hogy 77 művész körülbelül 600 darabbal van itt képviselve. Ötletes könyvkötések, szellemes modern álló-órák, finom függönyök ragadják meg különösebben a figyelmet.

E terem szomszédságában találjuk az ékszertermet, fantasztikus fényhatásokkal, de nagyjából elszomorítóan ötlettelen munkákkal. Az ékszer az, mely legkevésbbé alakult át az elmult években és fantasztikus, de inkább mosolyt kiváltó munkákat hozott. A kis terem legszebb darabja egy alabástrom szobor: Leone Lodi munkája.

Igen érdekes rész a főépület földszintjén a közlekedésügyi kiállítás. Egy hatalmas falfelület mutatja be a közlekedési eszközök (autó, vasút, hajó) formaváltozását a repülés és repülőgépek kialakulásának hatása alatt. Mindaz a tapasztalat, mely a repüléssel szereztetett, gyakorlatban átment az egyéb közlekedési eszközök formájába is. Érdekes a gyakorlati kívánalmak ideális művészi megvalósítása. A fényképeken kívül szép modellek is díszítik a termet, melynek egyik részében az O c e á n i a egyik legújabb olasz tengerjáró óriáshajó szalónját találjuk tökéletes kivitelben. Az egész rész a kitünő Gustavo Pulitzer-Finali építész tervei után készült, aki egyben a hajószalón tervezője is.

A grafikai munkák kiállításában általában szegény T r i e n n a l e egyik reklámgrafikai gyüjteményét találjuk még e teremben. A közlekedési plakátok szerény, de annál jelentősebb gyüjteménye ez, melynek Cassandre és De Valerio valamennyi szebbnél szebb utazási plakátja ad különleges értéket.

A főépület első emeletén a hatalmas freskók sora ragadja meg figyelmünket. A folyosón De Amicis Cristoforo, De Pero (Városból a hegyekbe), Fillia, Prampolini Enrico (Negyedik dimenzió) című freskói, míg a díszteremben a kiállítás legszebb freskója: Sironi Mario (A munka) című monumentális alkotása bizonyítják, hogy számtalan támadás dacára, nem volt indokolatlan e freskók elkészíttetése.

Annál lehangolóbb a „nagy mester": Severini Guido „Művészetek" című mozaikja a királyi trónus fölött.

Az „ucca" nevét viseli az a hosszú folyosó, melyben az új olasz belső építészet mutatja be interieurjeit. A kivitel gyakran túlzottan gazdag, néhol pazarló, a terv gyakran nem eléggé kiforrott, de sok érdekeset nyujt e kiállításrész. Kiemelendő Guglielmo Ulrich, Agnoldomenico Pica építészek munkája. Feltünő az üveg erős alkalmazása és az, mennyi mindent tud az olasz ipar az üvegben produkálni.

Az egyes nemzetek kiállításai a főépület jelentős részét foglalják le.

Nagyon kevés nemzet nyujtotta tényleg azt, amit ma korszerű iparművészeti alkotásokban bemutathatna és nem tudjuk, mi okozta ezt. Talán nem bíztak teljesen a kiállítás szervezőbizottságának abban a programmpontjában, hogy kifejezetten „modern" anyagot kívánnak, vagy a válogatást olyan szervek végezték, kik nem érzik teljesen át a korszerűt, — tény az, hogy a magyar, finn és részben az osztrák anyag állja meg legjobban helyét — és néhány kitünő holland üvegfestés.

Anglia egy angol áruház néhány osztályát adja, nemes anyagú és kivitelű bőröndökkel, skót öltözékekkel, gyakorlati bazár-kerámiákkal. Svédországot az Orrefors-gyár képviseli, közismerten szép üvegjein kívül sok eddig ismeretlen új formájú és színezésű üvegtárggyal, Hollandia rosszul elhelyezett teremrészeiben feltünik Hildo Krop (Amsterdam) szép terrakotta szobra és egymás mellett három üvegablak, melyekről csak a legnagyobb elragadtatás hangján írhatok. Ez a három ablak egy allegórikus ablaksorozatból való, melyet Joep Nicolas di Roermond készített a „Compagnied, Electricité" Limbourg—Maastricht részére. A három ablak a víz, a villamosság és a tűz allegóriája és az üvegfestészetben teljesen új, eddig ismeretlen irányt mutat. Ugyanezen művész két másik ablaka is kiállításra került, az eindhóveni Philips-lámpagyár sorozatából, ezek azonban kevésbbé kiforrottak, mint az elsőbben említett három munka. Németország termét a Deutscher Werkbund—Berlin megbízásából Prof. Paul Renner rendezte — mintaszerűen. A németek csak grafikai munkákat állítottak ki, túlnyomórészt kis grafikákat és csak elenyésző számban plakátokat. A kiállítás ennek megfelelően igen egységes és jól áttekinthető. Az anyag részben fali és fekvő vitrinekben, részben azonban krómozott nikkel állványokon álló, nikkelkeretű üveglapok közzé van beillesztve. Jó ötlet a bejárattal szemben alkalmazott négy üvegcella, melyben állandóan vetítik Németország természeti, művészi, építészeti szépségeit. Ez az ötlet idegenforgalmi szempontból is igen megszívlelendő. Maga a kiállítási anyag a német nyomdaművészet, könyv- és reklámművészet legnagyobb dícsérete.

A szomszédos osztrák terem a némettel ellentétben kevéssé áttekinthető. A terem közepét egy hatalmas vitrin foglalja el, mely túl nagy terjedelmével az oldalfalakon elhelyezett anyagot elnyomja, tagoltsági hiánya folytán pedig belseje sem áttekinthető. Ausztria kiállításának — a mindenben megszokott magas átlagot jelentő ízléstől eltekintve — legérdekesebb ujdonságai a textiliák és kézimunkák, valamint színes-mintás anyagok: Blumberger, Jurasek és Iperasek munkái. Természetesen Goldscheider kerámiái és Paris v. Gütersloh gobelinje mint mindig, most is legjobb művészetet jelentenek — haladás nékül.

Finnország terme nagy falfelületeivel, komoly formáival igen hatásos. Sok a szőnyeg, kerámia, bár egyénileg nincs sok kiemelhető. Talán G. L.

Jäderholm és Tyra Lundgren kerámiai munkái és Marianne Strengell szőnyege.

Franciaország kiállítása a mérsékelt középszer unalmas együttese, Belgium aránylag ötletesen megoldott terme tartalmilag jóformán semmit sem nyujt. E kettő között helyezkedik el — igen szerencsés helyen: Magyarország.

Az Országos Képzőművészeti Tanács által alakított bizottság, Ugron Gábor elnök és Kertész K. Róbert h. államtitkár vezetése alatt végezte e hivatalos kiállítás szervezését, míg a kivitellel dr. Bierbauer Virgil építészt és Kaesz Gyula építő-iparművész tanárt bízták meg, kik a rájuk bízott feladatot a lehető legsikeresebben oldották meg.

E helyt említem meg a magyar kiállítás kiegészítő részét, a parkban felállított magyar pavillont, melyet Weichinger Károly építésztanár tervezett és mely nemcsak mint borkóstoló, de igen eredeti építészeti munka is különleges sikert arat.

A magyar terem három részre tagozódik. A Franciaország felé eső („A") részben nyert elhelyezést a színpadi makettek hosszú sora, igen szép kivitelben, illuziótkeltően. Belső megvilágításával és e helyt újszerűségével a magyar kiállításnak ez a része könyvelheti el a legnagyobb közönségsikert. Bárány Ilona, Fülöp Zoltán, Horváth György, Németh Antal és Békeffy István, Oláh Gusztáv, Upor Tibor díszletei sorakoznak itt fel, melyek közül az olasz sajtóban a legtöbb dícséretet ifj. Oláh Gusztáv : Bartók : Csodálatos Mandarin ; Upor Tibor : Magyar Elektra és Fülöp Zoltán : Írja hadnagy díszletei kapták.

E fallal szemben lett beépítve Árkayné Stehlo Lili színes üvegablaka, majd emellett a falbahelyezett vitrinben vannak az O. M. Iparművészeti Iskola ötvösosztályának sikerült munkái.

A terem középső részén („B") a nagy és világos falfelületeken Bor Pál, Kontuly Rózsa és Vértes Árpád szőnyegei, valamint Pekáry István különleges sikert aratott képszőnyegei függenek, jó elhelyezésben, mely minden egyes darabnak kellő felületet és hatást biztosít. A terem bútorzata már nem ilyen szerencsés. A magyar belső építészet az elmult 12 esztendőben olyan jelentős fejlődésen ment keresztül, hogy igen erős egyéniségű tervezőink, és igen fejlett bútoriparunk megérdemelte és elvárhatta volna, hogy helyet biztosítsanak neki e kiállításon. A Triennale bútoranyagán végigtekintve, biztosan állíthatom, hogy két szoba berendezéssel, elsőrangú építész és iparos munkájával, Magyarország a legnagyobb sikert aratta volna a Triennale-n és nagy megbecsülést szerzett volna a magyar bútoriparnak.

Egyetlen szépen sikerült bútordarab említhető csak meg : Kaesz Gyula szekrénye Nemes Erich franciásan finom festésével, és Szabó Éva bútoranyagai, melyek butorokon sokkal többet mutattak volna.

E rész vitrinjeiben nyert gondos elrendezésben elhelyezést a magyar csoport iparművészeti anyaga : Bartos-Ferda Klára, Berkovits Anna és Erzsébet, Gádor István, Gorka Géza, Illés László, Kovács Margit, Molnár Margit, Márkus Lili, Rahmer Mária és Zilzer Hajnalka kerámiai, Richter László könyvkötései, Delli Anna és Engel Piroska famunkái, és Tevan Margit ötvös-munkái.

A terem harmadik („C") része a grafikai művészeteké, legnagyobbrészt. A terem felső részén, mintegy girlandként a mai magyar plakátművészet legjobbjainak plakátjai függnek, főhelyen Budapest Székesfőváros által külön e helyre készített három jelentős idegenforgalmi plakáttal, Molnár C. Pál, Bortnyik Sándor és ifj. Richter Aladár tervei. Ezeken kívül Berény, Bortnyik, Csabai-Ékes, Irsai, Körner, Molnár C. Pál, Nemes György, Richter és Végh Gusztáv plakátjai. Két oldalt, két falba épített vitrin, mindkettő Rosner Károly rendezésében az egyikben a magyar könyvművészet reprezentánsai: Buday György, Dallos Hanna, Csabai-Ékes Lajos, Fáy Dezső, Gróf József, Kozma Lajos, Kner Albert, Kolozsváry Sándor, Molnár C. Pál, Pekáry István, Reiter László, Gáborjáni Szabó Kálmán, Vadász Endre és Végh Gusztáv könyvillusztrációi és könyvkötései, a másikban a magyar reklám grafika modern reprezentánsai, számszerint 33-an, névszerint : Berény, Byssz, Bortnyik, Conrad Gyula, Csemiczky, Csillag Vera, Dallos, Dankó, Csabai-Ékes, Fiora Margit, Gergely Tibor, Irsai, Kaesz, Kner, Kozma, Körner, Lányi, Lengyel Lajos, Lukáts Kató, Macskássy, Máday, Mohrlüder, Nemes, Radó, Reiter, Révész, Schneider, Szántó, Szirmai Ili, Tábor, Végh Dezső és Gusztáv munkái, melyek olyan érdeklődést váltottak ki olasz könyvkiadók és iparvállalatok körében, hogy több grafikus címe iránt érdeklődtek a Triennale vezetőségénél.

E rész két monumentális darabja Ohmann Béla: Pipo Spano szobra egy fülkében és Rahmer Mária, e tehetséges modern keramikusnő díszkapuja, mely egy külön e terembe torkoló lépcső felőli bejáróajtót díszít. E kapu egyes részei jelentős értékei az új magyar kerámiának, bár az egész munka nem egyezik a magyar terem egyszerű és díszítést nem kívánó stílusával.

Egészben véve a magyar terem talán a legnagyobb érdeklődést váltotta ki az összes külföldi termek közül és az olasz sajtó egyértelműen a legsikerültebb külföldi kiállításnak minősíti s nem győzi a magyar csoport erős fejlődését és modernebbé válását Monza óta hangsulyozni.

* * *

Túl messzire vezetne a kiállítás 32 külön pavillonjának ilyen részletes ismertetése, mert egy teljes lapszámban sem állna módunkban mind-

azt bemutatni és leírni, ami e kiállításon bennünket feltétlenül érdekel. Így tehát a legjelentősebb pavillonokról kívánok néhány sorban megemlékezni.

A sajtó pavillonja, mely Luciano Baldessari milanói építész tervei után készült, ügyes rendezésben tálalja elénk az olasz napisajtó, gyarmati sajtó, majd szaksajtó termékeit és a vezető napilapok ötletes propagandafülkéit. Nehéz lenne itt az egyes részletekre kitérni, a legjelentősebb talán az, hogy az olasz nyomdaipar, mely öt-hat évvel ezelőtt minőségmunka és ízlés tekintetében számba sem jöhetett, ma tucatszám állítja elő a szebbnél-szebb heti és havi folyóiratokat, iparművészetit: „Domus", építészetit: „Casabella", kertészetit, nyomdaművészetit, fényképészetit és a gazdagon illusztrált irodalmi folyóiratok és havi magazinok garmadát.

„La casa sul golfo" (Ház az öbölben) címet viseli a nápolyi építészek által tervezett urasági villa, mely a délolaszoknál megszokott kissé teatrális beállítás dacára jelentős fejlődést mutat az általában igen elmaradott délolasz építészetben.

„Casa Appenninica" (Ház az Appeninben) a kiállítás leggyakorlatibban megkonstruált és berendezett épülete. Melchiorre Bega, Alberto Legnani építészek és Giorgio Ramponi építészmérnök tervei alapján készült ez az emeletes villa, mely tökéletes mintaképe az új polgári otthonnak. A földszinten és az emeleten egy-egy fresko ékesítik az épület tágas hallját: az első Bruno Santi, a másik M. G. Dal Monte festők jelentős munkája.

Nagy figyelmet érdemel az a mintaiskola „La scuola 1933—XI.", melyet a népiskolafejlesztés bizottsága Prof. G. Volpe szervezése alatt létesített Ambrogio Annoni építész elgondolása és terve szerint.

Az iskola három osztályt foglal magában és az egyes osztályok tagozása, az iskolapadok és asztalok új- és célszerűsége, a termek tágas volta, az ideális világítás a teljes oldalt elfoglaló ablakokon át; mindez hozzájárul ahhoz, hogy ez a demonstrativ építkezés előnyösen befolyásolja az új iskolatípus kialakulását — nemcsak Olaszországban.

Igen ötletesek az egyes termekben a falon elhelyezett oktató képek linoleumból, sematikus ábrázolásaikkal és a különböző termek falfestése: „A geometria" című L. Piffero munkája és „Állatok és gyümölcsök" című N. Strada műve.

„Casa dell Aviatore" — a repülő otthona architekturában és berendezésben is a legsikerültebb mű a Triennalen. Cesare Scoccimarro, Piero Zanini és Ermes Midena építészek munkája ez a ház, mely beépített hangárral és garázzsal egy — a mi fogalmaink szerint elképzelhetetlen jólétű — repülő otthona, szalonnal, tornateremmel, kettős hálószobával és gyönyörű parkkal.

Meg kell emlékeznem két szóval egy tudós és egy művész nyaralójáról, melyek különösen építészeti megoldásukban hoztak sok újszerűt és meglepőt.

Külön figyelmet érdemel az öt villából álló mintatelep: Nyaraló a tengeren, Eugenio Faludi Milanoban élő magyar építész terve, Nyaraló a tavon, Nyaraló a hegyekben, Nyaraló a tengeren, Nyaraló síkvidéken, ez utóbbi négy: E. Griffini, E. Faludi és P. Bottoni építészek együttes terve. Ez az ötös nyaralócsoport a Triennale leggyakorlatibban megoldott része és így benünket egészen közelről érint.

„Casa a struttura di acciaio" a vaskonstrukció háza megkap ötletével. Egy teljesen egyenesvonalú háromemeletes épület — Guiseppe Pagano Pogatschnig, Franco Albini, Renato Camus, Giancarlo Palanti, Guiseppe Mazzoleni és Guilio Minoletti építészek munkája — melynek földszintje és első emelete nincs beépítve, csupán vaskonstrukciója látszik, míg a második és harmadik emelet az épület oldalán elhelyezett lépcsőházzal együtt teljesen kivitelezett. Figyelmet érdemel ezen épület belső berendezése is, mert szellemesen tagol egy igen keskeny és hosszú irányú termet lakássá. Ezen épület harmadik emeletén egy modellkiállítás formájában látunk néhány áruháztervet, mely újra csak alátámasztja az új olasz építészet előretöréséről alkotott felfogásunkat.

„Sezione Arte Sacra" az egyházművészet pavillonja O. Cabiati, A. Cassi-Ramelli, O. Marchetti és E. Ratti építészek terve után épült. E kápolna formájában megoldott pavillon egyik fő ékessége a bejárat fölötti freskó: Jézus a kereszten, A. Carpi festő alkotása, míg az épület belsejében elhelyezett különböző modern kegyszerek nagy érdeklődésre tarthatnak számot.

* * *

E felsorolás nem teljes. A Triennale minden épületével érdemes foglalkozni, mert mindegyik valamilyen újszerűt nyujt. De illusztrációk nélkül nehéz taglalásokba bocsájtkozni. Egyet azonban ismételten meg kell jegyeznünk: Olaszország óriási lépést tett e Triennale megrendezésével a modern iparművészet és építészet érdekében és a következő Triennale-n bizonnyal learathatja majd ezen Triennale vetésének eredményeit.

ROSNER KÁROLY

ÚJ UTAKON

JOHANN SZABLYA: AUF NEUEN PFADEN. Unter dem Vorsitz des Handelsministers Dr. Tihamér Fabinyi befasste sich im Handelsministerium eine Enquete mit der schweren Lage der ungarischen Heimindustrie. Auf Grund der fachmännischen Ausführungen der Redner gelang es dem vorzüglich orientierten Minister bald zu erkennen, auf welchem Wege die Bekämpfung dieser schweren Lage sowohl aus ideellem wie aus praktischem Gesichtspunkte am zweckmässigsten in die Wege zu leiten ist. Er beauftragte Josef Schober und den Verfasser dieses Artikels als die Vertreter der Ungarischen Gesellschaft für Kunstgewerbe, ihre Vorschläge in Belzug auf die Neubelebung der Heimarbeit einzureichen. Das so eingereichte Gutachten befasste sich mit allen Einzelheiten des Problems eingehend und gewann die Zustimmung des Ministers in solchem Masse, dass er die Gesellschaft für Kunstgewerbe mit der Leitung der Bewegung betraute. Die diesbezügliche Tätigkeit der Gesellschaft bewegt sich in drei Richtungen: 1. die geistige und praktische Leitung der Bewegung, 2. die Versorgung der Produzenten mit Rohmaterial und 3. die Lösung des Verwertungsproblems. Der Minister sagte seine weitgehendste Unterstützung zu.

JOHN SZABLYA: BREAKING NEW WAYS. At a session, held in the building of the Ministery under the Chairmanship of Dr. Tihamér Fabinyi, Hung. Minister of Commerce, the grievous situation of Hungarian Home-Industry was laid before the Comittee by his Excellency. His eminent abilities and a thorough understanding of matters joined to the expert opinions and advice of members present soon enabled the Minister to find a both ideally and practically right way out of the, indeed difficult situation. And thus Mr. Josef Schober as weell as the writer of this article, as representatives of the Hungarian Society for Applied Arts were requested by his Excellency to make suitable proposals for amendment and regeneration. These proposals, touching all branches of this most difficult problem, met with the full approval of the Minister and his Excellency entrusted the Hung. Society for Applied Arts with the directing and developing of this new evolution. The functions of the Society in this regard, are of three branches: 1. The spiritual and pratical directing of this evolution. 2. Providing all workers in Home Industry with suitable raw material. 3. The problem of finding market. The most extending support has been placed into prospect by his Excellency.

Fabinyi Tihamér dr. m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1932 december hó 22-én minisztériumának nagy tanácstermében ankétot tartott, amelyre meghívta mindazokat az intézményeket és egyéneket, akik a magyar háziipari ügyekben érdekelt tényezők.

Ezen az értekezleten a miniszternek a helyzete nem volt könnyű. Az Országos Háziipari Szövetség anyagi összeomlása egyszerre tárta fel előtte azokat a lehetetlen viszonyokat, amelyek a háziipar terén mutatkoztak. Sok seb, sok fekély támadt azáltal, hogy az egyéni érdek túlságos érvényesülése az országos, az elengedhetetlen nemzeti és erkölcsi szempontokat háttérbe szorította.

De dr. Fabinyi Tihamér kiváló képességeivel és kitűnő felkészültségével az ankéton felszólalók szakszerű hozzászólása alapján csakhamar megtalálta azt az eszményi és gyakorlati szempontból is egyedül helyes utat, amely a súlyos szituációból való kibontakozást lehetővé teszi s ezért megbízta Schober Józsefet, gazdasági bizottságunk elnökét és e cikk íróját, akik az értekezleten társulatunk képviseletében jelentek meg, hogy neki a megoldási lehetőségekre vonatkozólag 15 napon belül megfelelő javaslatokat tegyenek.

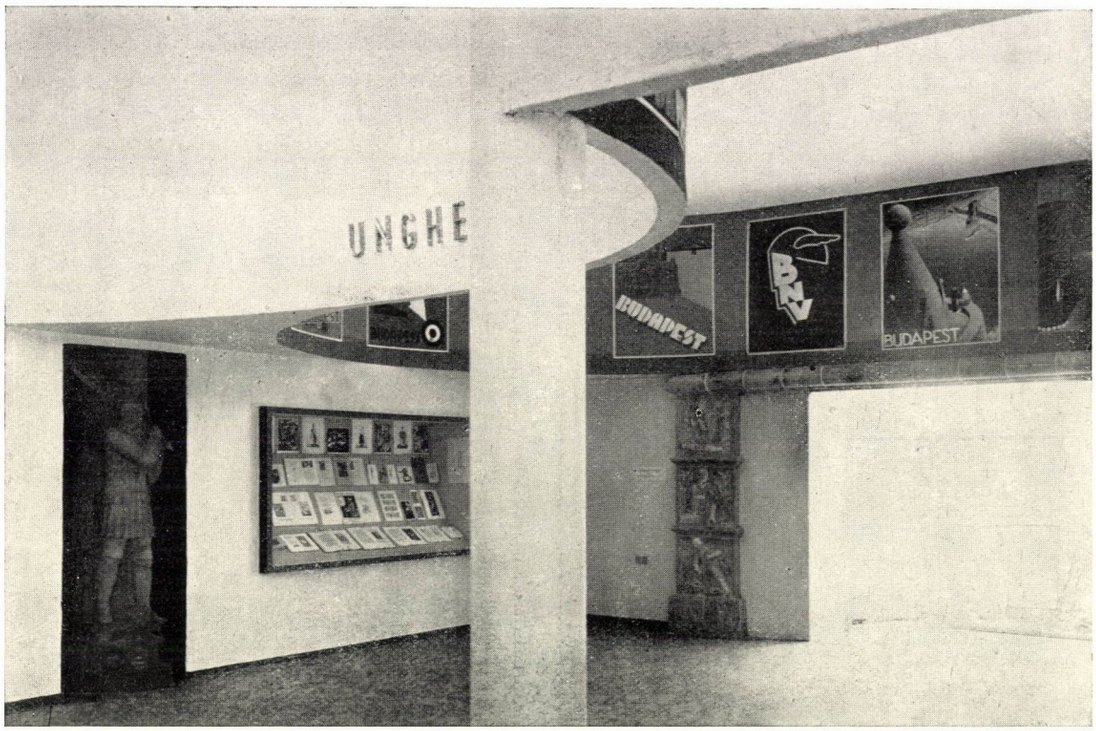
Társulatunk képviselői a terjedelmes emlékiratot 12 napon belül a miniszternek átnyujtották, miután azt megelőzőleg kiváló szakerőkkel megbeszélték és a társulat illetékes fórumainak jóváhagyás végett bemutatták.

Az emlékirat klasszikus tömörséggel mutatott rá a fennálló nehézségekre és az eredménnyel kecsegtető regenerálási lehetőségekre és ezért a gondolatokban gazdag emlékiratból a fontosabb részeket alább közüljük.

„Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat az elmult évtizedek eredménytelen, sőt veszteséges kísérleteit látván, a háziipar állami támogatásának terén kénytelen azt a megállapítást tenni, hogy a háziipar alátámasztásának és fejlesztésének eddigi módszerei, dacára az igen jelentékeny állami támogatásnak és annak a nagy szeretetnek, amellyel ezt a fontos ügyet a mindenkori magyar kormányok felkarolták, nem váltak be.

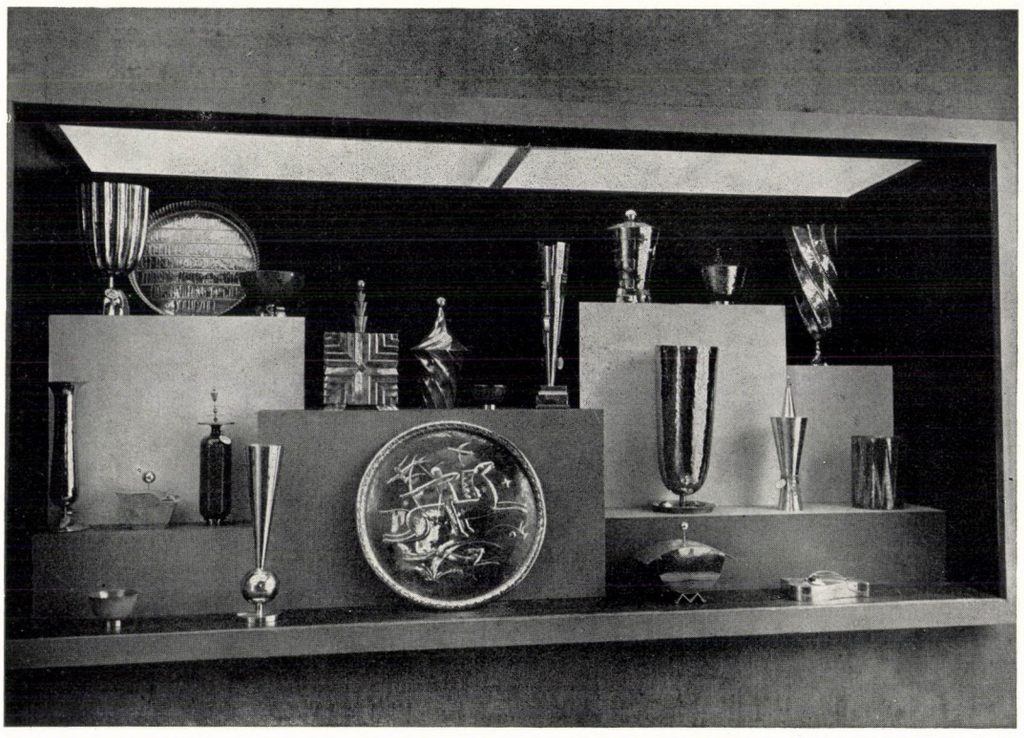
Ha erre magyarázatot keresünk, akkor meg kell állapítanunk, hogy hiányzott az erők harmónikus összefogása, hiányzott az a jól megkonstruált szervezettség és magasabbrendű irányítás, amely jó eredmény elérésére elengedhetetlenül szükséges. Sőt sok esetben a különböző tényezők még egymás ellen is fordultak, ahelyett, hogy a közös cél érdekében egységesen munkálkodtak volna.

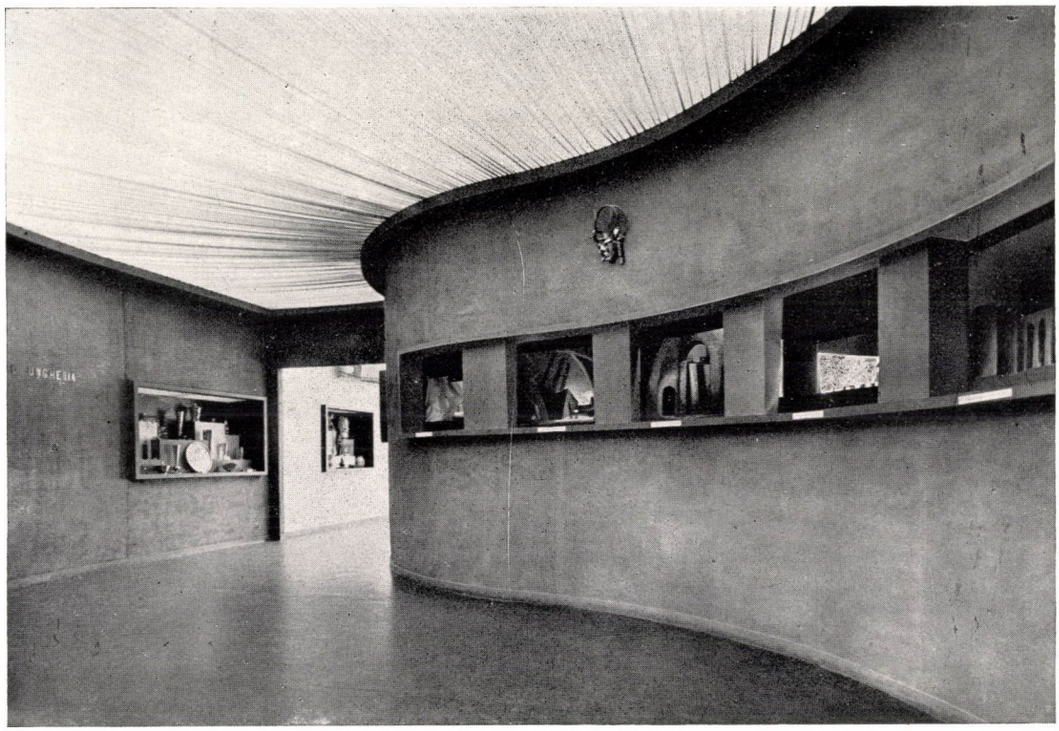

A milanói Triennale. A magyar terem. Tervezték dr. ing. Bierbauer Virgil és Kaesz Gyula. — Mailänder Triennale. Ungarischer Saal. Entwurf: Dr. Ing. Virgil Bierbauer und Julius Kaesz. — The Triennale in Milan. The Hungarian Gallery. Designed by Dr. Ing. Virgil Bierbauer and Julius Kaesz.

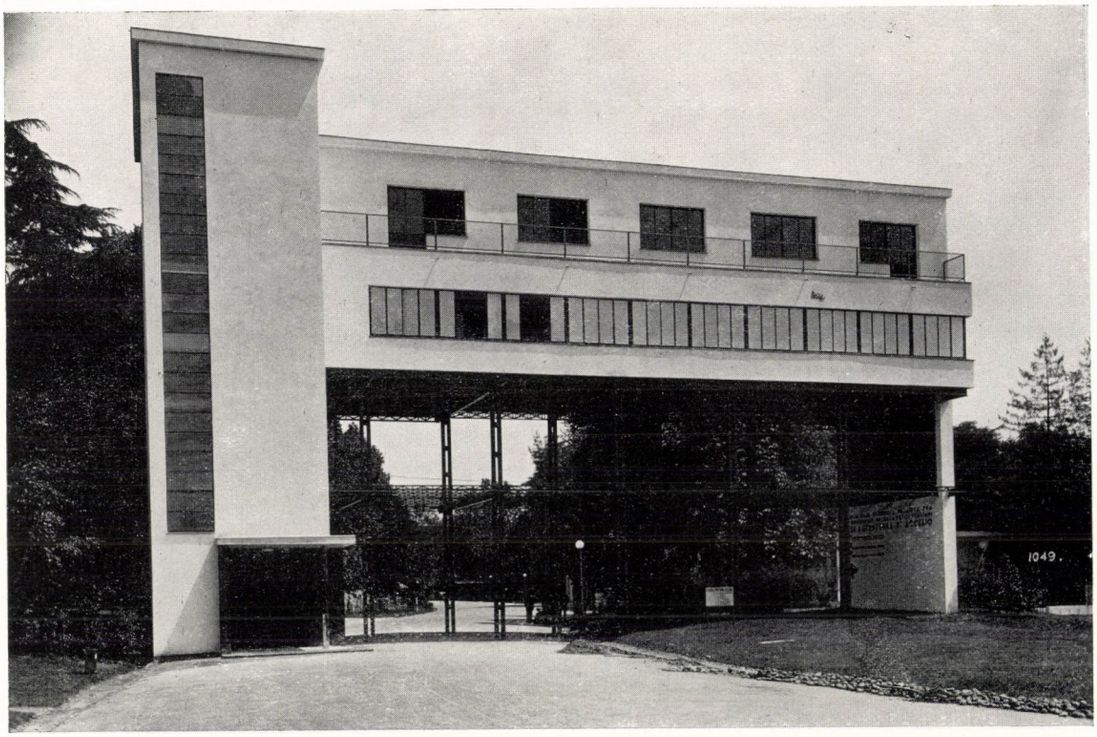

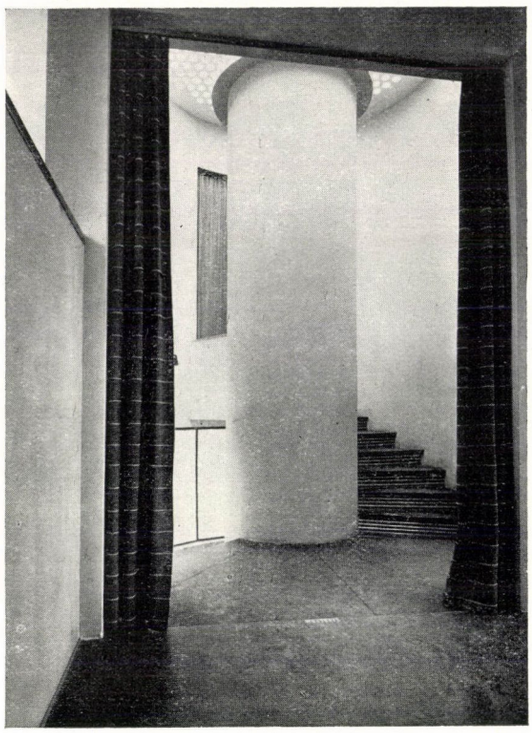
A milanói Triennale. Vitrinek a magyar teremből.
Fent: Keramiák, famunkák és könyvkötések. Lent: az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskola ötvösszakosztályának munkái. — Mailänder Triennale. Vitrinen im ungarischen Saal. Oben: Keramiken, Holzarbeiten und Bucheinbände. Unten: Arbeiten der Goldschmiedeabteilung der Kgl. Ung. Landes-Kunstgewerbeschule. — The Triennale in Milan. Glass cases in the Hungarian Gallery. Above: ceramics, woodworks and bookbindings. Below: metal works by pupils attending special classes in the line at the Royal Hungarian School for applied Art.

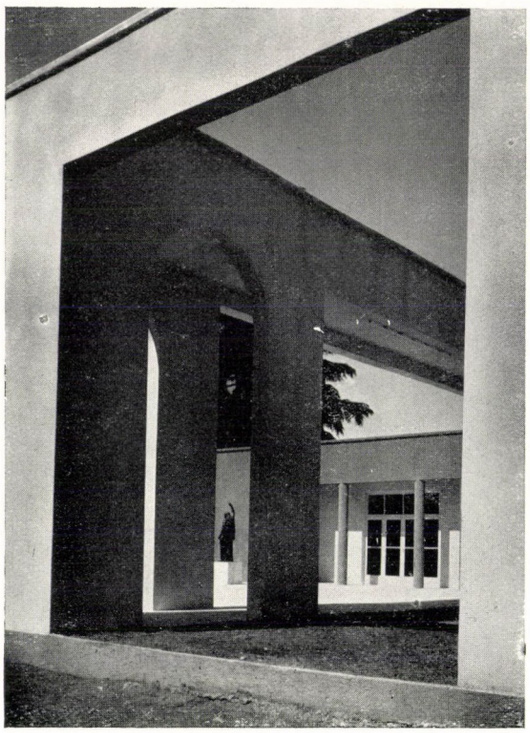

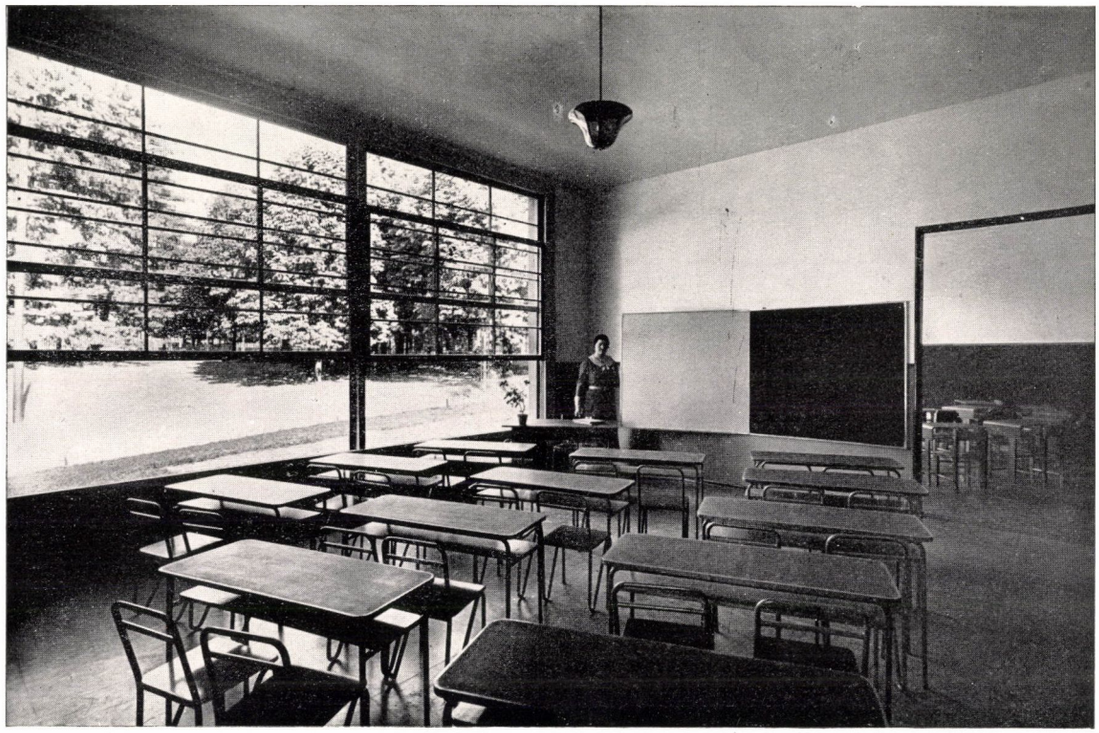
A milanói Triennale.
Fent: Részlet a magyar teremből. Lent: A svéd Orrefors üveggyár kiállítása. — Mailänder Triennale. Oben: Teilansicht des ungarischen Saales. Unten: Ausstellung der schwedischen Glasfabrik Orrefors. — The Triennale in Milan. Above: Part of the Hungarian Gallery. Below: An exhibition by the Swedish Orrefors Glass Factory.

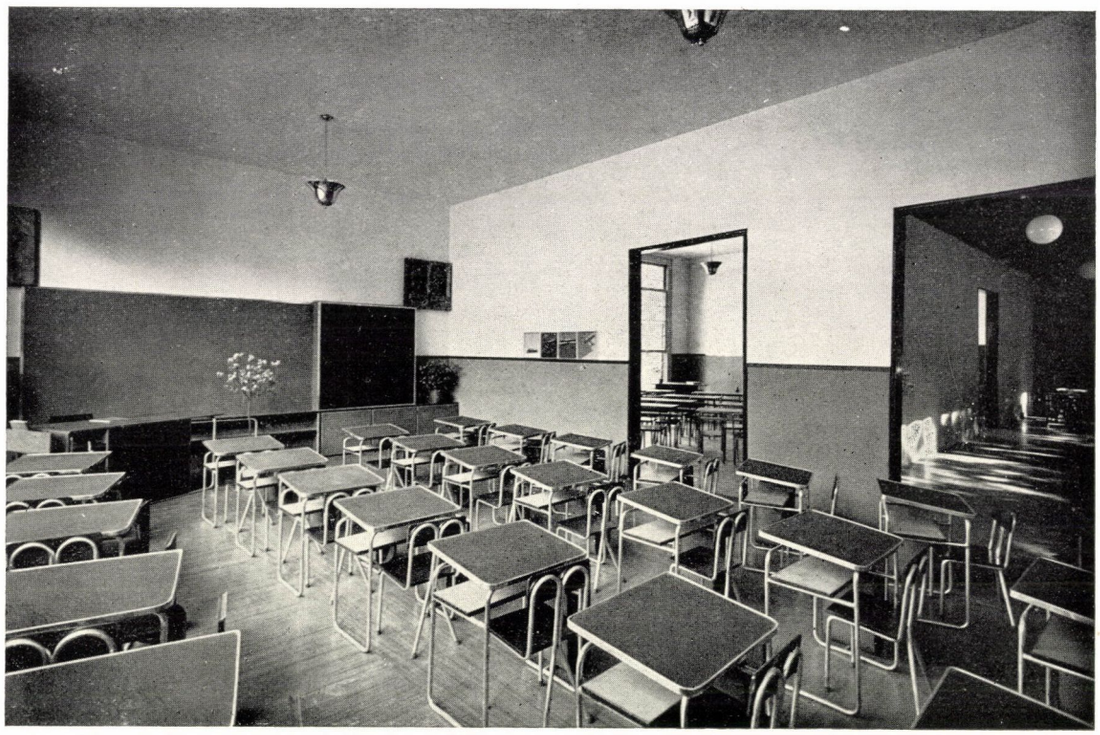

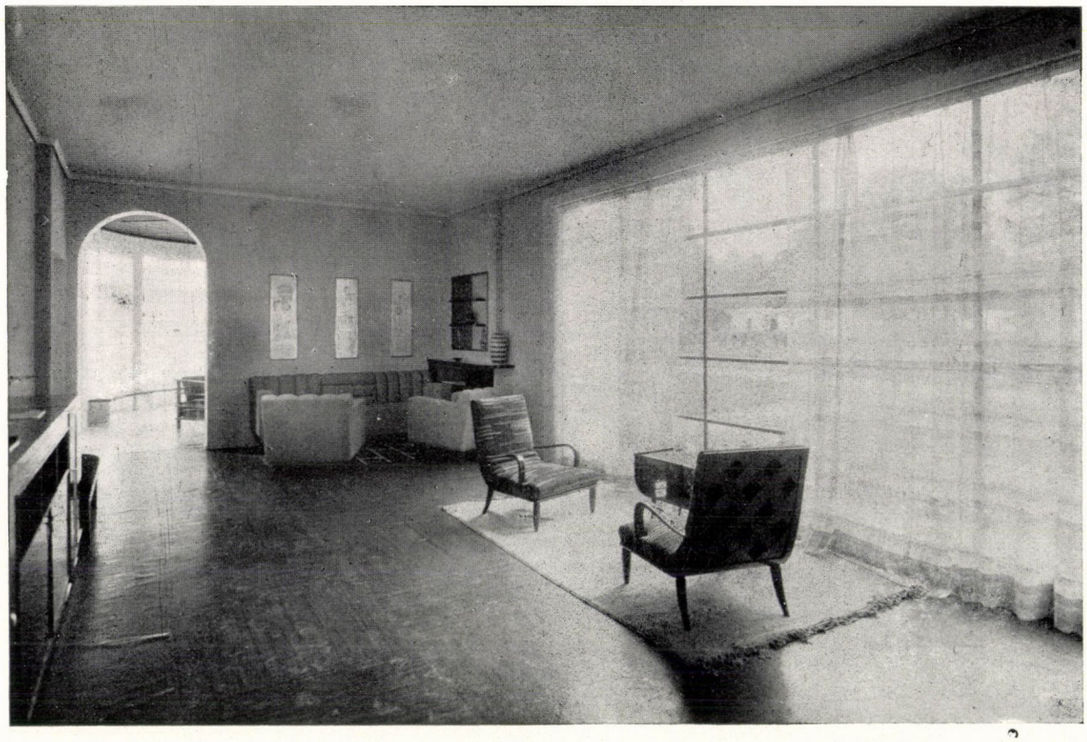

A milanói Triennale. Fent: A vaskonstrukció épülete. Lent balra: Lépcsőfeljárat a „Repülő házában". Lent jobbra: „Ház az öbölben". — Mailänder Triennale. Oben: Gebäude der Eisenkonstruktion. Unten links: Treppe im „Hause des Fliegers". Unten rechts: „Haus in der Bucht". — The Triennale in Milan. Above: The Exhibition Hall for iron constructions. Left below: Staircase in the „Aviator's House". Right below: „House in the Bay".

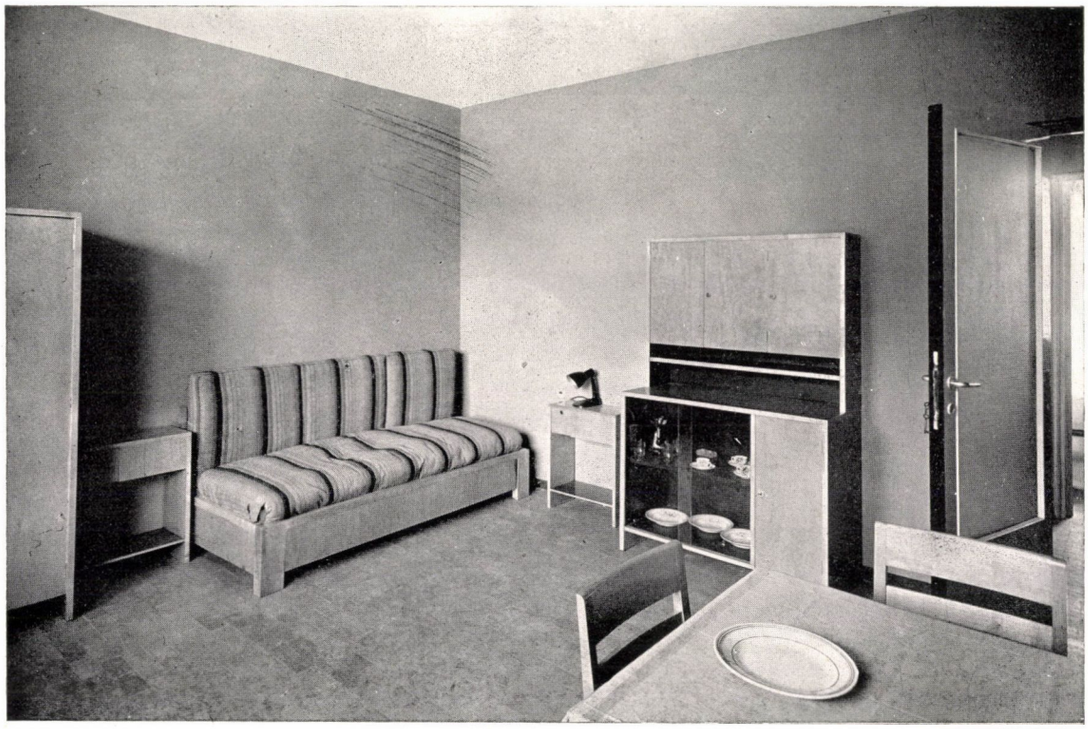

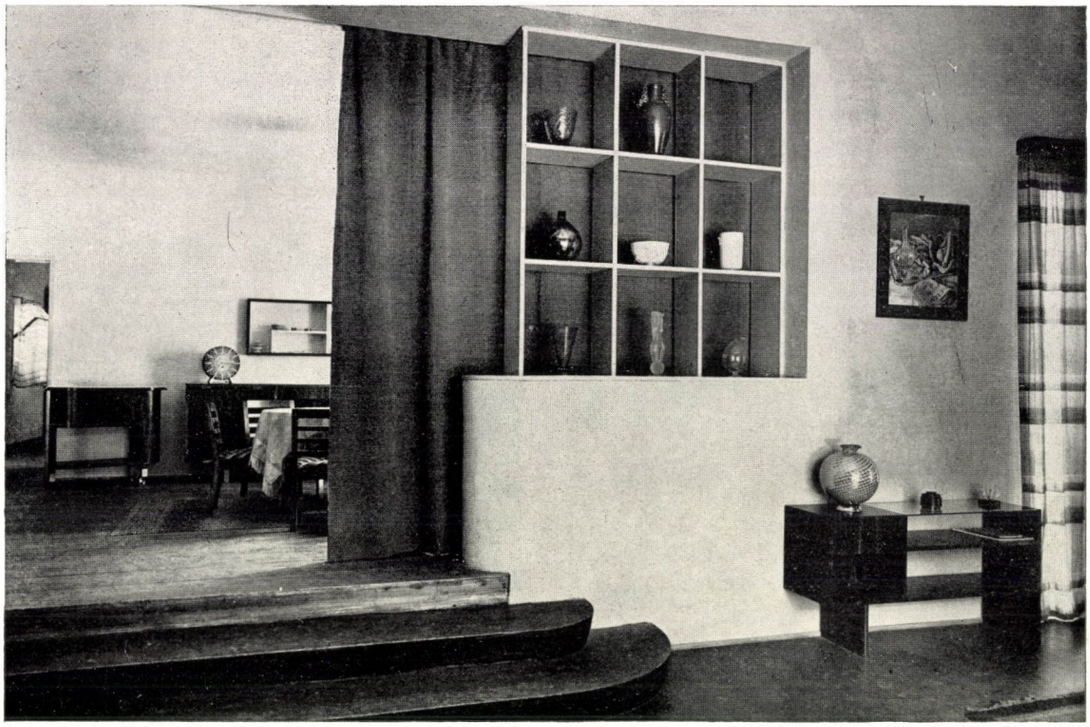
A milanói Triennale. „Iskola — 1933".
Annoni Brogio és Comolli Umberto terve. Fent: Haladó növendékek osztálya. Lent: Elemi iskola osztálya. — Mailänder Triennale. „Schule 1933". Entwurf: Brogio Annoni und Umberto Comolli. Oben: Klasse der Fortgeschrittenen. Unten: Elementarklasse. — The „Triennale" in Milan. „School — 1933". Designed by Annoni Brogio and Comolli Umberto. Above: A schoolroom for secondary pupils. Below: A primary classroom.

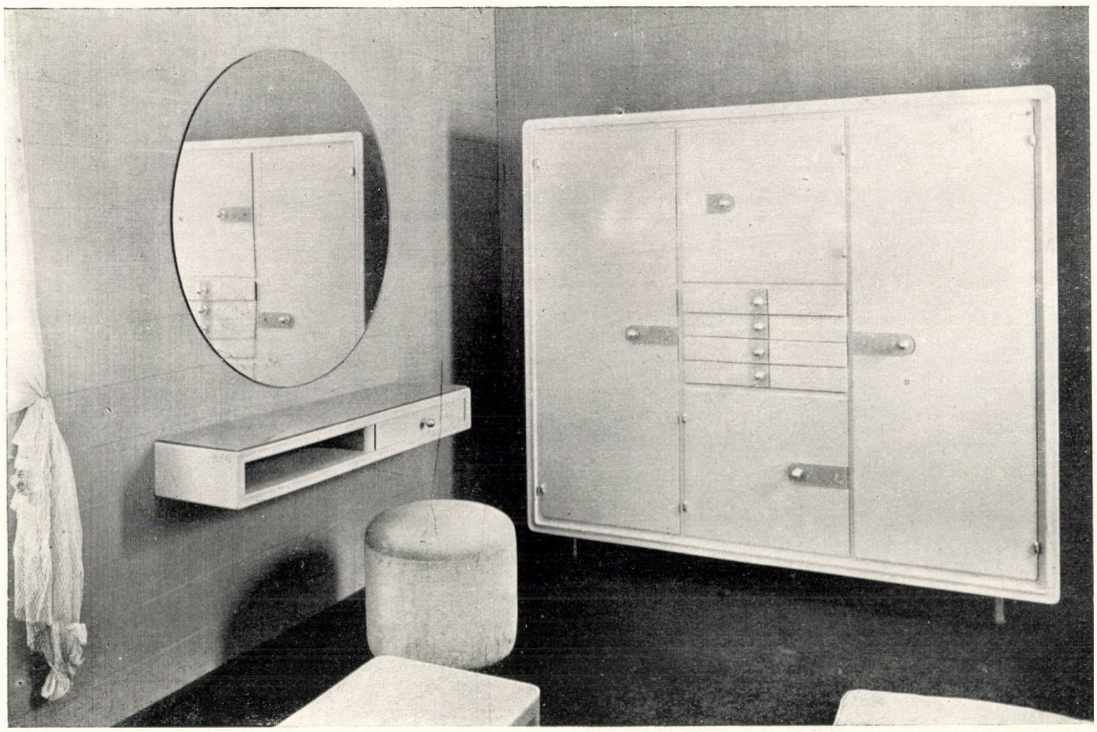

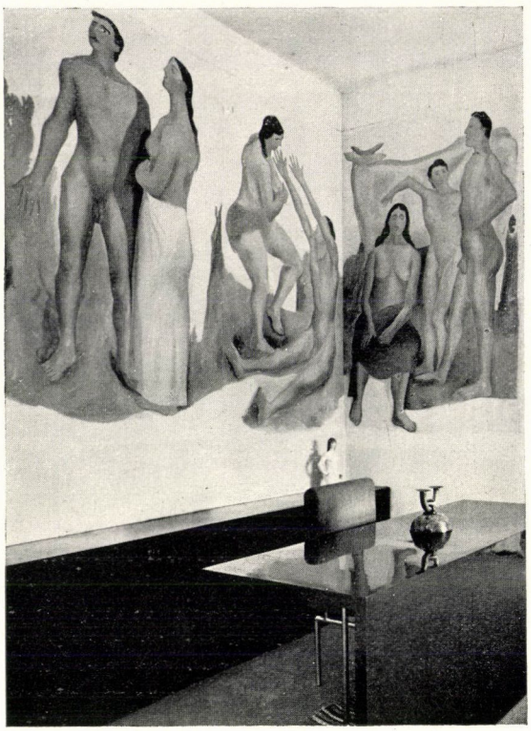
A milanói Triennale. Fent: Nyárilak. M. Fiocchi, E. Lancia, M. Marelli és G. Srafini tervei szerint. Lent: Dolgozószoba a „repülő házában". Tervezte C. Scoccimarro. — Mailänder Triennale. Oben: Sommerheim. Nach den Entwürfen von M. Fiocchi, E. Lancia, M. Marelli und G. Srafini. Unten: Arbeitszimmer im „Hause des Fliegers". Entwurf: G. Scoccimarro. — The Triennale in Milan. Above: „A Summer Residence." Designed by M. Fiocchi, E. Lancia, M. Marelli and G. Srafini. Below: The Study in the „Aviator's House". Designed by C. Scoccimarro.

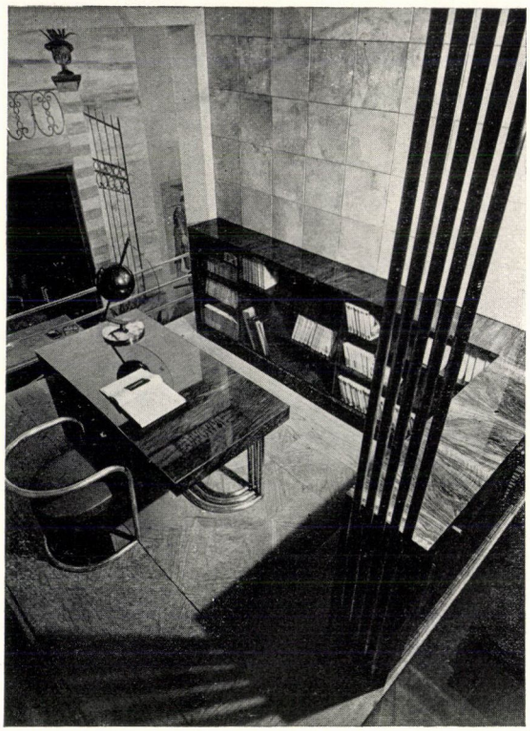

A milanói Triennale.
Fent: Részlet a „Munkásház"-ból. Tervezték E. A. Griffini és P. Bottoni. Lent: „A polgári lakás". Tervezte dr. V. Vallot. — Mailänder Triennale. Oben: Partie aus dem „Arbeiterhaus". Entwurf: E. A. Griffini und P. Bottoni. Unten: „Bürgerhaus". Entwurf: Dr. V. Vallot. — The Triennale in Milan. Above: Part of a „Workman's Cottage". Designed by E. A. Griffini and P. Bottini. Below: „A Middle-Class Home" Designed by Dr. V. Vallot.

A milanói Triennale. Fent: Részlet az Appenin-házból. Lent balra: Hallrészlet a „Tudós nyári otthoná"-ból. Lent jobbra: Dolgozószoba. — Mailänder Triennale. Oben: Partie aus dem „Appeniner Haus". Unten links: Hall im „Sommerheim des Gelehrten". Unten rechts: Studierzimmer. — The Triennale in Milan. Above: „Part of the Appenine-House". Left below: „Part of the Student's Summer Home". Right below. „A Study".

Tekintettel ezekre a sajnálatos körülményekre és különösen figyelembe véve azt, hogy a továbbiakban a kincstárnak nem lesz módjában a háziipari termelést jelentékeny anyagi áldozatokkal elősegíteni, az Országos Magyar Iparművészeti Társulat az alábbiakban egészen röviden olyan munkaprogrammot terjeszt elő, amely egyrészről a nehéz probléma megoldását, a mai súlyos viszonyok között is olymódon teszi lehetővé, hogy az jó eredményt ígér, mivel ezáltal a háziipari termelésben szerepet játszó minden tényezőnek szerves és céltudatos közreműködése biztosítható lesz, másrészről pedig a kincstár súlyos helyzetének megfelelően az állam részéről nyujtandó anyagi támogatás mérve a minimumra lesz redukálható.

Elgondolásunknál figyelembe vettük egyrészt azt a nagy és eddig talán teljesen ki nem használt munkakészséget, amit a háziipari felügyelők tevékenysége jelent, másrészt a mozgalomba belekapcsoljuk azokat a nagy lehetőségeket, amelyeket az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat, mint teljesen érdektelen szerv, a maga már meglévő apparátusával és a „Magyar Iparművészet" című folyóiratával nyujthat a mozgalomnak.

A megoldandó feladat háromágú és pedig::

1. A háziipart űzőknek olcsó és kifogástalan minőségű nyersanyaggal való ellátása.
2. A termelésnek spirituális és gyakorlati szempontból való helyes irányítása.
3. Az értékesítés problémája."

Az első pont gyakorlati megvalósítására vonatkozólag az emlékirat a következőket javasolja:

a) a társulat díjtalanul ad megfelelő helyiséget a létesítendő nyersanyag mintaraktár céljaira,

b) a társulat nagy súlyt fog helyezni arra, hogy a háziipart űzők hazai eredetű kifogástalan minőségű és megfelelő mennyiségű nyersanyaggal való ellátása hiztosítassék,

c) amennyiben a hazai eredetű nyersanyaggal való ellátás egyes cikkekben még nem lehetséges, e cikkek behozatalának legmesszebbmenő megkönnyítése a háziipart űzők számára keretengedélyek, behozatali engedélyek, devizakedvezmények stb. stb. által,

d) a gyakorlatban alkalmazott összes nyersanyagokra vonatkozólag tájékoztató árlapok kiadása, amelyekből a háziipart űzők könnyen megtudhatják, hogy az egyes nyersanyagok milyen bel- és külföldi cégeknél kaphatók és körülbelül milyen árakon,

e) megfelelő nyersanyag típusok megteremtése,

f) mindennemű oly intézkedés, amely alkalmas arra, hogy a háziipart űzők nyersanyag ellátása lehetőleg minden viszonylatban kifogástalan legyen.

Az emlékirat a továbbiakban különös melegséggel foglalkozik azzal a kérdéssel, miként volna lehetséges a háziipari termelésnek szellemi és gyakorlati szempontból való magasabbrendű irányítása.

Erre vonatkozólag mint alapgondolatot, azt ajánlja a kereskedelemügyi miniszternek, hogy akár az állam, akár pedig a társulat részéről csakis az nyerjen támogatást: „ami egészségesnek és életképesnek mutatkozik". Ennek biztosítására a társulat a háziipari szakosztály felállítását javasolja.

Minthogy a társulatnál tisztán csak országos érdekek jönnek figyelembe, a társulatnál az érdekeltek olyan neutrális központot fognak találni, amelyhez az ország bármely részéből bárki a legnagyobb bizalommal fordulhat majd.

E szakosztálynak lesz a feladatköre, hogy a régi magyar háziipari technikák, eljárások, formák szigorúan megőriztessenek. Igen szép, erkölcsi és szociális szempontból rendkívül fontos tevékenységet fejthet ki majd ezen a téren a szakosztály. A társulat gondoskodni fog arról, hogy a mintaraktárban meglegyenek azok az anyagok, amelyek a szép régi magyar formák kultiválásához elengedhetetlenül szükségesek. Igen szép és további feladat az lesz, hogy a szakosztály a társulat irányítása mellett minden erejével törekszik majd arra, hogy az ősi magyar formákból kiindulva, különböző, a mai kor igényeinek megfelelő rendeltetés szerint új művészi elgondolások szülessenek meg és hogy azok a háziiparban megfelelő alkalmazást is találjanak.

A társulat, illetőleg annak háziipari szakosztálya gondoskodni fog arról, hogy a különböző háziipari csoportok részére megfelelő tervpályázatok útján — amelyben a legkiválóbb magyar iparművészek és háziipari tervezők fognak részt venni — új minták, új formák és rajzok készíttessenek. A háziipari felügyelők és a társulat szoros együttműködése révén keresztülvihető lesz a régi nemes formák és eljárások megőrzése, továbbá az ország több vidékén lábrakapott művészietlen és még kereskedelmi szempontból is veszélyes eljárások kiküszöbölése s így a magyar jelleg megóvása mellett a termelésnek a mai kor magasabbrendű igényeinek megfelelő irányba való terelése.

A társulat szívesen állítja e cél szolgálatába a magyar művészeti irodalomban oly magas helyet elfoglaló folyóiratát, a „Magyar Iparművészet"-et és gondoskodni fog arról, hogy másirányú eszközök igénybevételével szintén igen intenzív propagandát fejthessen ki.

Az emlékirat továbbá behatóan foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy milyen intézkedések volnának szükségesek a magyar háziipari termelés elhelyezése, illetőleg annak értékesítése tekintetében. Hogy itt is minél jobb hatásfok legyen elérhető, a társulat azt javasolja, hogy a belföldön és külföldön való értékesítésnek előmozdítására elsősorban a mai meglevő és e kérdésekkel foglalkozó intézmények, illetőleg a becsületesen dolgozó bel-

és külföldi legalis kereskedők volnának a mozgalomba bekapcsolandók.

Elgondolásait a társulat gyakorlatilag a következő módon gondolja megvalósíthatónak :

a) a falusi lakosság háziipari szükségletének lehetőleg önellátás útján való biztosítása,

b) a magyarországi idegenforgalom megfelelő kihasználása,

c) a szigorodó márkázás bevezetése, új külföldi piacok megszerzése, elsőrendű külföldi kereskedők igénybevételével, esetleges régebben bevált kapcsolatok felkarolása és továbbfejlesztése ,

d) amennyiben lehetséges, export-hitelek biztosítása,

e) könnyítések a magyar háziipari termékek külföldi értékesítéséből származó valuták és devizák forgalmának lebonyolításánál,

f) a kikészítési eljárás egyszerűsítése,

g) az exportnál a belföldön lerótt forgalmi adó visszatérítési kulcsa felemelendő volna,

h) a külföldről beszerzendő nyersanyagra vonatkozó behozatali keret engedélyek megadása,

i) a bel- és külföldi kiállítási és vásári lehetőségek megfelelő kihasználása a háziipar szempontjából.

Az emlékirat végül rámutat arra a rendkívül fontos szerepre, amely a m. kir. háziipari szakfelügyelőkre hárulna a háziipar regenerálásánál, mivel úgy Budapesten, mint pedig a vidéken a háziipari munka beszervezésének kérdésében már eddigelé is igen eredményes tevékenységet fejtettek ki.

Dr. Fabinyi Tihamér m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1933 március hó 29-én kelt 20.564/IX. c. sz. leiratával közölte, hogy a társulat javaslatait megfelelőnek tarja.

A továbbiakban a miniszteri leirat különös súlyt helyez arra, hogy az olcsó és kifogástalan minőségű nyersanyaggal való ellátásban azok a háziipart űzők részesüljenek, akik vagy a házi szükséglet fedezésére irányuló munkát végeznek, vagy pedig oly termékek értékesítésére dolgoznak, amelyeknek az adott súlyos viszonyok között való elhelyezése a belföldi vagy külföldi piacokon csakugyan lehetséges. A miniszter e célból odahat majd, hogy a háziipar a lehető legolcsóbb áron juthasson majd a nyersanyagokhoz. A forgalombahozatalnak természetesen a legális kereskedelemnek bekapcsolásával kell történnie. A társulatnak a nyersanyagellátást akként kell irányítania, hogy az lehetőleg egységes jóminőségű és a magyaros munka jellegének megfelelő anyagok felhasználásával történjék.

A miniszter azokat a módozatokat, amelyeket a társulat a háziipari termelésnek szellemi és gyakorlati szempontból való helyes irányítása végett megjelöl a maga részéről is helyesli és e tekintetben a társulatot messzemenő támogatásáról biztosítja.

Az értékesítés kérdésében a miniszteri leirat a legfontosabb feladatnak a piacok megszervezését tartja. Különösen az export megfelelő megszervezésére fektet a miniszter nagy súlyt és itt is messzemenő támogatást helyez kilátásba, különösen a devizabeszolgáltatás kérdésében. A belföldi értékesítésnél az idegenforgalom megfelelő bekapcsolását tartja szükségesnek s annak a kérdésnek a tanulmányozását, hogy mennyiben volna összeegyeztethető az egyetemes gazdasági érdekekkel a háziiparnak a közszállításokban való részesítése. Egyebekben a társulatnak az értékesítésre vonatkozó javaslatait szintén elfogadja.

Társulatunk 1933 május hó 20-án kelt viszonválasza után 1933 június hó 27-én érkezett le társulatunkhoz a kereskedelemügyi miniszter 1933 június hó 23-án kelt 32.506/IX. c. sz. leirata amelyben megbízza a társulatot, hogy a korábbi felterjesztéseiben kifejtett javaslatok mielőbbi megvalósítása, illetőleg gyakorlati alkalmazása érdekében megfelelő módon járjon el és közli, hogy a megvalósításra irányuló tevékenységében a társulatot a maga részéről is erkölcsileg és anyagilag támogatja.

Olvasóink bizonyára nagy örömmel veszik tudomásul, hogy dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter a magyar háziipart űzők számára az új utakon való járást tette lehetővé azáltal, hogy társulatunk javaslatait magáévá tette s hogy ezek megvalósítását a maga részéről a legmesszebbmenő módon támogatja. Az ő nagy hazaszeretete, ragyogó tudása és a gazdasági erkölcs érvényrejuttatásáért folytatott bátor és elszánt küzdelme biztosíték arra, hogy a magyar háziipar ezen az új úton eljut majd a jobb magyar jövő ígéretföldjére.

SZABLYA JÁNOS

•KRÓNIKA•

IPARMŰVÉSZETI KITÜNTETÉS. Az idei párisi tavaszi vásár után a Radio Paris egy magyar iparművész dicsőségét is belekiáltotta az éterhullámokba. Vágó Dezső iparművész a találmányokért folyt nemzetközi versenyben bronzérmet nyert egy patent — bútorával. Évek munkájával tökéletesedett ez a találmány, mely fekvőhellyé átalakítható ülőpamlag, a sablonoktól előnyösen eltérő formában. Vágó Dezső a nappali kényelemre s alvásra szolgáló pamlagot szerencsés arányokban és ízlésesen konstruálta meg, a technikus hozzáértésével, de a lakásberendező fegyelmezettségével. Az ülőpamlagért, mely a mi Társulatunk kiállításán is díjat nyert, a francia feltalálók egyesülete is oklevéllel tüntette ki a terveztő.

KEREKBÚTOROK. A német bútorgyárak nyomán ma már világszerte, s így nálunk is, egy új bútorépítő technika van kialakulóban, melyet egyszóval „kerekbútor"-építésnek lehetne nevezni. Ennek az új technikának legfeltünőbb sajátsága, hogy a bútorokon éleket nem látni, hanem mindenütt kerekded hatásúak, sőt a régibb sarnirok is eltüntek ez újfajta szekrénybútorokról. Hogyan lehetséges ez? A bútor anyaga szolgál magyarázattal. Ez az anyag ma már nem a régi „masszív" deszka, melyet legyalultak, furnírozták s így állították össze. Erre a célra a modernebb „lemezelt" fa szolgál. Ez vékony, 6 mm-es lemezeknek sajátos módon való összeenyvezéséből nyert puha, könnyen hajlítható falapokból áll. A lemezelt bútort ily módon igen kis súlyú famennyiséggel lehet felépíteni, ami nemcsak az előállításnál jelent nagy megtakarítást, hanem a bútorok szállításánál is. Ez a bútor tehát olcsóbb, könnyebb s éppen olyan tartós, mint a régi. Sőt, amint a példa mutatja, még abban is előnyösen különbözik a régi bútoroktól, hogy nincsenek szögletei, tehát tisztább és csinosabb a felszíne. A háborúelőtti időkben a bútorvásárlónál a főelv a „masszív" külső volt. Megemelték a széket, hogy elég nehéz-e. Ma az ilyesmi már a humor világába tartozik, mert hiszen az olcsóság (és amellett a tartósság) ennél sokkal fontosabb kívánalom. N. P.

KERTI LUGAS FÁBÓL ÉS ÜVEGBŐL. Egy német építész, akinek Wiesbadenben egy házat s kertet kellett építenie, úgy találta, hogy a telket bezáró vörös téglafal kellemetlen hatású. Fogta magát és a kerítésfal északi sarkában egy lugast épített fából, redőnyökből és üvegből. Ez a lugas a maga egyszerűségével hat. Alacsony, klinker téglából épített talapzaton áll s nemcsak pihenőhelynek használják, hanem a déli részén egy kis üvegház van, melyben széles üvegpolcokon kaktuszok sorakoznak. A házacska nagyjából úgy fest, mint egy jókora üveges várócsarnok valamely autobusz végállomáson. Lapos teteje, függélyes lécszerkezete és nagy üvegtáblái teszik jellegzetessé. A faanyagot nem olajfestékkel, hanem Kulbefix-szel vonták be, mely a fát védi és mohazöld tónust ad az egésznek. Érdekes, hogy ugyanezen wiesbadeni kertfal egyik részén piros téglából való konzolon Zuttnak, az ismert szobrásznak egy kerámiából készített, kissé gótizáló Madonna-szobrocskája van elhelyezve. A kerti plasztikának szerencsés megoldása, mely a fal sivárságát kellemes módon töri meg.

ÉPÍTÉSZET ÉS SZOBRÁSZAT. A német építészeti közvéleményben gyakran visszatérő motívum, hogy helyes dolog-e a mai építészetből teljesen száműzni a szobrászatot. Wasmuths Monatshefte nemrég több művészt — építőket és képzőművészeket — hívott fel, nyilatkozzanak: mi a véleményük erről a kérdésről. Liebermannak az volt a véleménye, hogy az építészet ebben az idők szelleméhez alkalmazkodott, melyet főleg a nagyipari munkaadók kívánalmai döntenek el. Bonatz Paul, a híres építész úgy nyilatkozott, hogy a szobrok iránti ellenszenv reakciója annak, ami a háború előtt történt, amikor folyóméterenként szállították a rossz épületszobrászati anyagot az új falakra. Ha kint nem is, de az épületeken belül — kertben, udvaron, szobákban — elég tér áll ma is a szobrászati művek rendelkezésére. Georg Kolbe szobrász megérti azt, hogy nem muszáj minden falnak „teleírva" lenni rossz szobrokkal. A dekoratőröket, akiknek semmi közük az igazi szobrászokhoz, el kellett végre zavarni a tiszta falak mellől. Luckhardt építész szerint a háború előtt az egész szobrászat festői látású volt — még Rodin is — tehát az építészeket nem bántotta a falakra helyezett szobor. Belling szobrász szerint egy jól megválasztott fal s az előtte helyesen felállított plasztikai mű tökéletes harmóniában lehetnek s erre ma is elég alkalmat kap a szobrász. Ami pedig a „tiszta tárgyiasságot", mint építészeti stílust illeti, ő azt bolondságnak tartja. Ő igenis romantikus lélek: ő nem érzi jól magát egy olyan bar-szobában, mely betegszobára emlékeztet. Ebben a nyilatkozatban az az érdekes, hogy Belling tíz évvel ezelőtt csupa olyan szobrot csinált, mely gépalkatrészek kubista csoportosítása volt. Dr. N. P.

PHOTO-REKLÁM. A magyar fotoművészetre büszkék lehetünk az egész világ előtt, annyi fogékonyság van fotografusainkban a lencse és a fény minden kultúrális vonatkozása iránt. Révész-Bíró Photo-reklám című könyve csak megerősít ebben a véleményben. Pécsi József pár év előtti hasonló könyve után újra egy olyan album, melyből nemcsak a hazai, de a külföldi reklámtechnika is sok okulást meríthet. A fotomontázsnak ez a reklámcélra alkalmazott válfaja a Révész—Bíró könyvben érett és korszerű képeken szólal meg. Évekig tartó kísérletek eredménye ez a 32 studium, melyről csak az avatott tudja megmondani, hogy mennyit kellett a reklámozott tárgyak csoportosításával, fényforrásaival, a képek felragasztásával, a hozzájuk símuló betűk stílusával játszogatni. Hiszen a fotoreklám a „szólj keveset, markolj sokat" elveinek hódol. Új, meglepő ötletek, remek fényhatások, kevés, de magragadó betűk kombinációja egy-egy ilyen plakát. Révész—Bíró könyvében a fotográfiai látás, a gusztuskeltés mindig kifogástalan, a betűk játéka nem mindig az. Ebben része van többnyire annak is, hogy a megrendelő csaknem mindig ragaszkodik hozzá, hogy avult, rossz márkája is

ott legyen, mint „Blickfang“. (Lásd: Palladis-regények, Maul-csokoládé). Üzleti köreink oly féltékenyen őrzik tíz-tizenötéves szecessziós „szignet“-jeiket, mintha százados ízléstradició fűződne hozzájuk. A Photo-reklám készítője pedig éppoly kevéssé tudja őket átszellemíteni, mint a portréfényképész a korlátolt arckifejezéseket.

HADÜZENET A „DIRNDLI“-NEK. Az állami Nőipariskola ezidei záróünnepélyének látogatói kedves felvonulásoknak lehettek a tanui. Egy csomó csinos és ügyes leány vonult fel, hogy az iskola növendékmunkáit mutassa be. A gondolat nagyon megnyerő volt: a sok tucat kisasszony évfolyamonként a különböző egyszerű háziruhákat, utcai és sport-kosztümöket, estélyi toaletteket és köpenyeket. Meglátszott, hogy az idők szellemét az iskolai tanítás is megszívlelte, mert olcsó anyagokból is jóhatású, ízléses ruhákat szabnak és varrnak. A hímzésben s a kézimunkák készítésénél a tanítás főleg a magyaros és népies motívumok felhasználását veszi irányadónak. Ez bizony még sokszor inkább utánzást jelent, mint a motívumok légkörében való stilizálást. De nagyon szeretetreméltó volt a divatrevű speakerjének az a bejelentése, hogy magyaros, takaros kartonruháikkal meg akarják mutatni, miként lehet a németes „dirndli“-ruháknak hadat üzenni. Ez remélhetőleg sikerülni is fog bár télire mégis csak be fog következni a — fegyverszünet.

VEZETÉKCSÖVEK SZABADON. Minekutána a fiatal holland építészek — talán elsőkül — kimondták, hogy a lakásnak, irodának falai úgy szépek, ha semmi dísz sincs rajtuk, most hozzáláttak, hogy az ily módon lemeztelenített falakat „építészetileg“ feldíszítsék. Erre csak egy mód látszik célirányosnak, még pedig a villanyvezetési csöveket megtenni díszműveknek. W. E. Buifs amsterdami építész a legnagyobb holland újságnak, a Het Volk-nak összes szerkesztőségi és hivatalnokszobáit ilymódon tervezte meg. De még a saját tágas családi házain is a szabadon álló, tehát a szobák falain kívül vezetett csövek szolgáltatják a díszt. Képek és gobelinek helyett vascsövek „technikai“ színekben, tehát piros és fekete védőfestékkel bevonva. Az építész szerint ez tökéletes összhangban van korunk szellemével és a fémcsőbútorok „vonalvezetésével“.

MODERN HÍMZÉSEK. Az elmúlt évben az angol iparművészeti társulat a Victoria and Albert-múzeumban kiállítást rendezett modern hímzésekből. Miss Carter és Mr. Vace, a kiállítás rendezői, több ország neves hímzéstervezőinek munkáit gyüjtötték egybe. A kiállítás legszebb darabjaiból pedig a Studio külön kötetre valót adott ki. (C. Geoffrey Holme: Modern Embroidery.) Ragyogó, színes, és tanulságos kötet. Nemcsak azoknak mond sok újat, akik a hímzések ősi technikáját gyakorolják. De minden művészetbarátnak is. Bemutatja, hogy az új idők kényszere alatt mint fejlődik a hímzés új formák, új motívumok és új anyagok irányában. Ma a hímzések készítője nem annyira az aprólékos technikákkal bibelődik, mint inkább a széles, hullámos öltésekkel. Sokkal ritkább ma a petit point, a gobelin- és a tűfestés, mint a laza pamuthímzés, mely egyaránt jól érvényesül a vászon-, a selyem- és a gyapjúszövet alapon. Mégis érdekes, hogy a legmodernebb hímzőtechnikák, mint például az applikációs, a géphímzéses, a berakásos, a szálkihúzásos eljárások mellett is menynyire uralkodik a primitív felfogás. Egyházi hímzések gótikus, szálkás felfogása, parasztkendők népmesei motívumai, szentek, szarvasok, hamupipőkék, bethlehemi tájak az egyik póluson. A másikon Picasso, Ozenfant természetfölötti figurái, egy abstrakt világszemlélet, mely a síkba mindent egydimenziósan rak bele. E két szélsőség a kézimunkák világában összefolyik. A másik meglepő tanulsága a könyvnek az, hogy mennyiféle alkalmazását találjuk még a mai viszonyok közt is a kézimunkának, holott a dekorációra halált kiált az új iparművészet. Faldíszítő panneauk, szőnyegek, terítők, kályhaellenzők, paravánfalak, vállkendők, keretbe tett tűfestések, kézitarsolyok bevonása, terítők számos változatban. Az osztrákok, a csehek és az olaszok meglepően ízléses és egyszerű tüllhímzéseket készítenek terítőknek asztalközépre, a svédek gyönyörű steppeléssel párnákat, a németek gyönyörű sálakat, gyermekruhákat, az angolok kerti abroszokat stb., stb. De vajjon miért maradt ki a magyar géniusz munkája ebből a publicatióból, melynek kiadója mindig annyira barátságos érzéssel volt irányunkban. Vajjon Ferenczy Noémi, Pekáry István s néhány más jeles tervezőnk nem tudott volna méltóan beleilleszkedni a kötetbe? Sajnáljuk, hogy ezen a parasztművészettől viruló napsütötte földön nem látták meg a kötet anyagának összegyüjtői a szórványos új anyagban a tradicionális szépségeket... N.

EZÜSTSZELENCÉK. Megemlékeztünk már róla, hogy Berlinben az ötvösség és ékszerművesség képviselőiből, továbbá múzeumigazgatókból és amatőrökből új egyesület alakult. A régi jó ötvösművészet példájára modern műremekeket akarnak életrehívni. Az első évben az volt a feladat, hogy jó ezüstszelencéket készíttessenek, melyek részint mint tagdíjak, részint pedig múzeumoknak szóló ajándékok gyanánt legyenek elhelyezhetők. A legszebb munkák három berlini és egy müncheni műhelyből kerültek ki.

KÉPESKÖNYVEK. (Sopron, Erdély.) Szaporodik a művészies turista könyvek száma. Azoké, melyeket hazajövе az utazásból, nem az avult menetrendek közé rakunk, hanem a könyvszekrényünkbe. Kezdjük felfedezni kultúrértékeinket és egy új képeskönyvműfaj van keletkezőben: a népszerű, nemes útikönyv. „A szép Sopron“ a fényképezőlencse közvetítésével elevenedik meg egy szerfelett csinos könyvben, melyet a Bibliophil Társaság is kitüntetett. Sopron ötszázados architekturája, múzeumának kincsei, barokk-levegőjű házai, templomai s mai életének zöldelő üdülőhelyei támadnak benne életre. A kevés bevezetőszöveg, dr. Heimler Károly rövidrefogott várostörténete mintája lehet annak, hogy kell az efajta tanulmányt a turisták érdeklődésébe átvinni. A másik könyvet az új életre támadt Erdélyi Szépműves Céh röpítette a világ elé. Kós Károly szól benne Erdélyről. Valamikor jeles épí-

tésze az ország szívében a magyaros, sőt székelyes építésmódnak. Másfél évtizede lelkes úttörője az erdélyi írók, művészek nemes kultúrmunkájának. Ez a könyve is a kettős hivatásérzésből született. Az író, az ő történelmi szemléletével, elkalauzol bennünket az erdélyi „három nemzet" hajdani életébe, művelt s gazdag fejedelmi udvaraiba, nemesi udvarházaiba. A művész pedig finom kis akvarelleket sorakoztat fel e házakról, és ezek oly kedvesen hatnak, mint a színes fametszetek. Mind a kettő, a szöveg is, képek is — a szerzőnek azt az igazságát példázzák, hogy volt az erdélyi városok fejlődésében az évszázadok folyamán e három nemzetnek külön-külön fellelhető stílusbélyege is, de volt sok közös vonás is. Nekünk persze legkedvesebb az erdélyi magyar psziché megszólalása, melyet a mult század kisnemesi portáin (Ady érmindszenti szülőházán, kalotaszegi kúrián, torockói háztípuson) egyaránt a magyar regionális építés tájszólásainak érzünk. N.

IPARMŰVÉSZET AZ ÁRUHÁZBAN. A Képzőművészet című folyóiratban Ács Lipót egy cikkben bejelenti, hogy a közeljövőben egyik fővárosi nagyáruházban állandó iparművészeti osztály fog létesülni. Maga a gondolat ellen semmi kifogást sem lehet emelni. Igaz, hogy a külföldi és részben a belföldi tapasztalatok ezen a téren semmi jót sem ígérnek, de lehet, hogy éppen ez a „szervezett" és „állandósított" iparművészet lesz az, mely „szélesvonalú kereskedelmi strukturájánál fogva" egyszerre műpártolóvá teendi a közvéleményt. Lehetséges, mert hiszen csodák a mai világban nincsenek kizárva és lehet, hogy az az iparművészet, mely e néven az áruházban forgalomba kerül, a művészi fantázia gyümölcseit fogja fillérekért belevinni a széles fogyasztórétegekbe. Ez ellen bizonyára senki sem szólhat, legkevésbbé az, aki az iparművészek jobb érvényesüléséért küzd. Csak éppen a bejelentés egyik passzusát találjuk kissé aggodalmasnak. „Az így művészi szempontból szigorúan összeválogatott anyag rendkívüli nevelő hatást fog az emberek tízezreire gyakorolni." Először is felette valószínűtlen, hogy az áruház, mely a Rákóczi-úton népszerűsíti a művészetet, szigorú zsürizést végezne a cserépkulacsok és kosztümbabák világában, másodszor pedig : mi az, hogy „nevelő hatást" fog gyakorolni? Elvégre, ha egy áruház nevelő hatással foglalkozik, az nem sok jót ígér a termelő iparművészeknek.

A HARMADIK KÖZTÁRSASÁG. A párizsi Iparművészeti Múzeumban, a híres Pavillon Marsanban, nagyszabású kiállítás van: a mult század három utolsó évtizedét mutatják be, a harmadik köztársaság első harminc évének művészetét. Két jelentős kiállítás után a harmadik, mely a mult századi emberek életének keresztmetszetét adja. Előbb volt a romantika, azután a second empire (francia biedermeier) s most a harmadik fejezet: a kispolgári életmód művészete. Egyszóval úgy lehetne jellemezni : nagy képzőművészet és kómikus vacakok iparművészete. Egyfelől Manet, Monet, Degas, Renoir elragadó festészete, másfelől a Lajosok bútorainak rossz másolatai, ízléstelen tapéták, simili-ékszerek, spialter-dísztárgyak, nyolcvanezerpengős Baccarat-üveg, ál-keleti vázák és millió lim-lom az üvegszekrényekben. Minden felvonul a termekben: az öltözetek, a metszetek, a táncok és a fényképek, melyek jelszava, hogy „tessék mosolyogni!" A nők mint úrlovasok és amazonok, a férfiak mint alapító részvényesek. Mulatságos ízlés, helyesebben ízléstelenség s nekünk mégis ezernyi kérdés miatt izgatóan érdekes. A legérdekesebb pedig, hogy amikor ilyen ízléstelen az iparművészet, miként emelkedhetett olyan magasra a festészet?

A MŰVÉSZ MINT VENDÉG. Egy osztrák festő kezdeményezésére az „osztrák nők pártja" felhívásban fordult Ausztria lakosaihoz, hogy a művészek nagy szükséget szenvednek. A felhívásnak megvolt a hatása : sok száz vidéki kastély, vendéglő, magánház tulajdonosa, még egyszerű parasztok is kijelentették, hogy hajlandók nyárra egy-egy művészt teljesen ingyenes vendégül magukhoz invitálni. A meghívottak ellenszolgálatul festményekkel kedveskednek : tájképpel, arcképpel, vagy esetleg képrestauráló munkával. Bizonyára lehet sajnálkozni a dolgok e szomorú fordulatán, a művészek elszegényedésének ily megdöbbentő képein, de kétségtelen, hogy a művészek megsegítésének ez a módja sem lealázóbb, mint például az árúcsere alapján való képértékesítés. Érdemes volna tehát a támogatást igénylő fiatal művészek számára ezt a példát nálunk is követni.

ÚJ-KLASSZICIZMUS OROSZORSZÁGBAN. A modern szovjet-építkezés Oroszországban meglepő változáson esik át. Az utolsó hat-hét esztendőben egymásután épülnek Moszkvában és más városokban is fontos középületek modern szellemű, de klaszszikusan ható külsővel. Amióta Formin Iván lett Moszkva legfőbb városépítészeti vezetője, ezek az épületek kezdik uralni az utcákat, melyekben addig német és osztrák építészek vagy követőik „tárgyias" stílusában készültek a házak. Formin és munkatársa, Jeltovski Iván, tudatosan folytatni akarják azt a klasszicizmust, melyet évszázadokon át ápoltak az Olaszországból százszámra hozatott építészek. Tudvalevő, hogy Szentpétervár legszebb épületei Nagy Katalin idején barok, majd utódai alatt neoklasszikus stílusban épültek fel. Most főleg a tudományos célú intézmények palotái kapnak oszlopos timpanonos főkaput és klasszicizáló nyugalmas homlokzatot, mely néhol erősen emlékeztet a francia forradalom utáni lehiggadásra. A moszkvai építészek a régies stílus felujításával a „humánus" szellem jelképes kifejezésére törekszenek, — programmjuk állítása szerint. N. P.

TURISTA TORONYHÁZ. Az olasz Alpok egyik legmagasabb pontján, a Colle di Sestrières 2030 méteres pontján, egy olasz turistaszövetség menedékházat építtetett, mely külsejében s belsejében egyaránt érdekes. Az alacsony gazdasági épület mellett egy tizenkétemeletes torony emelkedik, mely nagyjából úgy fest, mint egy óriás gyárkémény betonból. Az alja kiszélesedik, a tetején egy világító üveges kupola, a hatalmas hengeren pedig végesvégig ablakok. A földszinten és az első emeleten vannak az étkező- és társalgószobák, míg a többi emelet csupa rácsos galéria, melyekből a turistaszobák nyílnak. Mintegy 150 szoba van, hajókajüt nagyságban,

vasúti kupészerű ablakkal. A turistaszálloda egyszerű és érdekes formájával nemcsak igen messziről látható, de remek kilátást is nyujt a havasokra.

ROXY. Ez egy új színháznak a neve, mely New-York egyik legdivatosabb negyedében, a Rockefeller-Centerben épült. Ekkora gonddal még aligha készült színház, mint ez s magának a nézőtér helyiségeinek díszítése többe került, mint az európai legdrágább színházak építése. Az ötleteknek s a világító-hatásoknak ezernyi változata vonul végig a falakon, a rejtett lámpák, a raffináltan világító tükrök, a fény- és árnyékjátékba állított mennyezet, reliefek, a világító és színjátszó üveggömbök szinte kifárasztják a nézőt. Az is nagyon érdekes, hogy a falakat a hosszú folyosókon a repülés történetéből vett képek díszítik. Lloyd Wright 1902-ben történt felszállása, a kaliforniai partokon való repülése, a mai repülőállomás élete, érkező gépek, beszállásra kész utasok, egyszóval, a légi utazás összes fejezetei. Mindez életnagyságú figurákkal a falakon, de nem ám festve, hanem fényképekkel. Úgy van, a Roxy modern színház. Tehát a fény- és neoncsövek alatt fotocsodákat mutat be. És mind e diszítő munkák tervezésében a tudós egyetemi tanárok, elektromérnökök és fotografusok mellett egész sereg művész is résztvett. Köztük egy honfitársunk is, az eddig ismeretlen nevű Eduard Buk Vilreich. Azt olvastuk róla, hogy Magyarországon született, Bécsben nevelkedett s később Amerikában lett cow-boy. Most pedig freskókat fotografál egy newyorki színház falára. Remeke a művészi sodródásnak — nemde?

ASZTALI ÓRÁK. A modern asztali órák ízlése lépést tart a legfokozottabb igényekkel is. Valóságos iparművészeti tárggyá lett ez a négyszögletű megtámasztható lap, mely az órát is magában rejti s egyúttal számlapnak is szolgál. A legszebb színharmóniákra törekszenek készítőik. Az ezüstlap ébenfával, vagy kristályüveggel kombinálva, meglepő eleganciát ad az ilyen órának. Különösen a krómozott fémekre emlékeztető mattezüst divatos, mely mint valami keret övezi a számlapot. Külön művészet a számlap betűinek tiszta grafikája. Az is nagyon érdekes, hogy mennyire fejlődött az utóbbi időben ezeknek az óráknak a technikája. Párisban feltűnt egy újfajta asztali óra, mely nemcsak nagyon elegáns és nagyon pontos, de még egy jó tulajdonsága van: sohasem kell felhúzni. Örökké jár. Magától? Ez túlzás volna. Villamosságtól? Szintén nem. De hát akkor mi hajtja? Kolumbus tojása: egy U-alakú üvegcső egyik vége szabadon áll és a levegő hőmérsékleti különbségei a benne levő higanyt hol fel-, hol lehajtják. Ez a csöpp higanymozgás elegendő a szerkezet folytonos felhúzására. Finom kis szerkezet lehet, az ára is megfelelő. Egy ilyen örökké járó asztali óra ára 250—600 pengő között váltakozik. N.

IDEGENFORGALOM ÉS MŰVÉSZET. Annyi szó esik most az idegenforgalomról, hadd álljunk meg mi is egy szóra ennél a témánál. Sok dícséretet kapott a mi idegenforgalmunk propagandája, melyet úgyszólván filléres összegekkel bonyolítanak le intézményeink. A plakátokért, melyek pár év óta mindenfelé fotografus szépségükkel tünedeznek fel a hírdetőoszlopokon, valójában kijár az elismerés. Kevésbbé lehet dicsekednünk azokkal a prospektusokkal, melyeknek sem tipografiája, sem tartalmi összeállítása nem elég magas színvonalú. Ma már olyan kitűnő példák vannak erre a külföldi nyomtatványok közt és elsősorban a németeknél, hogy azok gondolatait ki kell aknáznunk. A németek kevésszövegű, de annál meglepőbb kivitelű füzeteket készítenek, mintha csupa apró kis fotoalbumot adnának a közönség kezébe. Már a címük is elárulja a tartalmukat. „A művészet 1800 előtt", „A művészet 1800 után". „Hogyan épít Németország?" De a legérdekesebb a mi számunkra ez: „Típusok és viseletek". Természetesen népművészeti fotografiák. Abból az országból, melyben már csak a jelmezbálokon van népviselet. Mindegy. A németek elérik a legmagasabb célt, amit egy propagandafüzettől várhatunk: az olvasó figyelemmel átlapozza, megszereti és megőrzi. Ahelyett, hogy papírkosárba dobná, mint a többi, szokványos fürdő- és városprospektust, melyeknek a hatása így a semmivel egyenlő. Dr. N. P.

KERTI IPARMŰVÉSZET. Párisnak egyik legnagyobb árúháza méltó akarván maradni a névhez, melyről elkeresztelték, kiállítást rendezett „Tavaszi iparművészet" címen. A tavasz ezúttal a nyári előkészületet jelentette s a kiállítás a kert, a nyárilakás, a veranda, az erkély minden szükségletét ízléses módon összefoglalta. De nem a szokványos asztalterítést, kertibútort és dísztárgyakat. Madame Guilleré finom, asszonyos rendező-keze igazi nyári örömöket, csendéleteket, dekoratív meglepetéseket teremtett az ünnepélyes csarnokban. Megmutatta, hogy nem kell minden nyaralóban szökőkútnak lenni. De a kert végében lehet egy akvárium üvegedénnyel az aranyhalaknak és cserépedényekkel a növényeknek. Mutatott százfélekép elhelyezett s megerősített virágtartó edényeket, melyek némelyike úgy lebegett a levegőben, mint a tojáshéj szökőkút felett a céllövöldében. S mennyi sok szépet mutatott még: egyszerű, parasztos formájú mázas kancsókat, fémtálakat a keményhéjú gyümölcsöknek, abroszokat, melyek durvaszövésűek fönt a normandiai tengerparton, de csak úgy mosolyog a kék színük a lenvásznon lent a Földközitenger partján. Nagyon kedves kiállítás volt ez, mert volt benne valami robusztus, nyers, parasztos stílus, amely elsősorban a régi mesteremberek műhelyi formáit állította oda mintaképül az egészséges nyári életmód környezetébe.

EZÜSTÖZÉS OTTHON. Dacára annak, hogy az ezüst ma már az olcsóbbfajta fémek közé tartozik, a polgári érzés még mindig túlzott nagy becsben tartja a közönséges használati ezüstöt is. Ez a magyarázata annak, hogy a különböző új-ezüst és alpakka-edények s evőeszközök olyan nagyon elterjedtek. Pedig ezeknek jórésze úgy készül, hogy egy alul lévő fémanyagra vékony ezüstréteget visznek rá, amely bizony idővel, a sok mosogatástól, tisztogatástól lassan lekopik. Így azután előbújik a csöppet sem étvágygerjesztő alapfém. Azelőtt ilyen esetekben nem igen lehetett mást tenni, mint újra kellett ezüstöztetni az edényeket. Mínálunk

az állami pénzverő-intézet is igen sok ilyenfajtájú munkát végez. Újabban már olyan ezüsttisztítószereket gyártanak, amelyek ezt az újra való galvánozást feleslegessé teszik. Egyszerűen be kell kenni egy fémporral a kés, vagy villa nyelét s az egyidejűleg tisztítja is azt, de egy új ezüstréteget is von rá. Ez a réteg természetesen igen vékony, de bármikor meg lehet újítani s az evőeszköz mindig olyan ragyogó, mintha most került volna haza az ékszerésztől. De éppen olyan jól fel lehet ezeket a fémtisztító porokat használni kopott hamutálcák, tálak s más „ezüstözött" tárgyak felfrissítésére is.

A SZÉP FAL. Liane Zimbler, a legtehetségesebb osztrák iparművésznők közül való. Jó belső építész, kedvesen dekorál. Most megmutatta, hogy jó szervező is. Azt a nagyszerű ízlést, mely a bécsi művésznőkben van, a „Wiener Frauenkunst" egyesület önmagában egyesíti. Festőnők, szobrásznők, akik nem cicákat és giccseket produkálnak, hanem művészetet, és melletük iparművésznők, e szónak mindenféle műfajával. A sok művésznőt egy mottóval serkentette kiállítási munkára ez az építésznő: mutassuk meg, milyen a szép fal! Milyen legyen a ma sokszorosan lemeztelenített fala — a jövőben. Az úgynevezett csupaszfal, dukkolt, lecsiszolt, képnélküli, higiénikus fal utóda. A kiállítás éppen azt mutatta meg, hogy a szép fal lehet egyszerű, vidám, sőt művészettel ékes is, amellett, hogy egészségileg kifogástalan. Természetesen a „fal" fogalma itt kibővült a térrel, a szobatérrel. Az Iparművészeti Múzeum egyes lakásrészeket mutatott be: reggelizőt, télikertet, lépcsőházat, de a hangsúly minden esetben a falon volt. S kiderült, hogy a modern lakásban a freskó épp olyan jó helyet kaphat, mint — a kicserélhető fal. Továbbá, hogy balga tévedés azt hinni: a diszítő kelmék végleg száműzve vannak a falakról. Ellenkezőleg, újra mutatkozik egy játékos kedv, mely a nyomott vásznakkal, chintz-cel, de a hímzett faltakaróval is életet, sőt életkedvet akar hinteni a falsíkokra. A szobafestők különös nagy ambícióval igyekeztek beleilleszkedni a képző- és iparművésznők közös kiállításába. Harmónia volt az egész együttesben, keresése az összhangnak és ez szerencsés megoldásokra vezetett. A nézők érezték, hogy a jól sikerült kiállítás fordulatot jelent a bécsi ízlésben. N.

IPARMŰVÉSZETI ÉPITÉS. A Studió tavalyi évkönyve zárszámadást végez az utolsó évek lakás- és divattörekvéseiben s határozottan kialakuló formaelveket lát. A jazz-periódus véget ért és az egyéni különösségek, a háborút követő szertelenségek is lezárultak, mondja a cikk írója. Hogy a dalok dallamosultak, a női toalettek újra nőiesek, a modor és szokások háborúelőttiek kezdenek lenni, így az építészetben s belső berendezésben is megszűntek az extravagáns ötletek. A modernista stílus eltévelyedései, az egyszerűséget végsőkig feszítő építkezés, az à la Picasso „komponált" divánpárnák eltünőben vannak, egészségesebb kialakulást látunk, mely az életrevaló gondolatokat, mint a napos, levegős jelleget az építészetben megtartotta s a berendezésbe is átviszi. Die Kunst is megállapítja, hogy a modern polgári lakásban a tisztogatás megindult, újra útban van egy térművészet, mely nek kedélyre és szívre egyaránt kellemes hatása van. Ebben az utolsó évek tárgyias és anyagszerű törekvései fölött már az egyéni alkotóvágy is meg fogja találni a maga érvényesülését. Nemcsak anyagot, egy darabka művészetet is kívánunk lakásainkban, mondja e törekvések rezüméjeként a cikkíró. S mindkét folyóirat értekezője egyetért abban, hogy ha lakásainkban még nincs is egy jó, kényelmes és főleg olcsó berendezőforma, melyen belül az építész-tervező a maga személyiségét is érvényre tudja juttatni, de — a legjobb úton vagyunk, hogy ilyent találjunk.

ÉPÍTŐMUNKA. Ügyesen szerkesztett, változatos új építészeti folyóiratnak a címe. Úgyszólván minden témát felölel, mely az építészt, főként a kivitelező építészt érdekelhet. Most megjelent száma foglalkozik a telepítés annyira időszerű kérdéseivel, az építészipari békével, amely — sajnos — még egyáltalában nem teljes, szerkezeti problémákkal, vállalkozási és jogi kérdésekkel, hírekkel és folyóiratok szemléjével. Bemutatja Árkay Bertalan modelljét, egy háromszobás családi ház számára és sok aktuális építkezés fényképét. A lapot Zeitler Sándor szerkeszti.

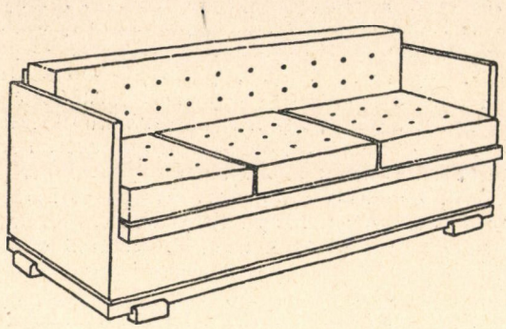
ELŐADÁSOK EGY ÁRUMINTAVÁSÁRON. A párisi árumintavásár, mely alig ötesztendei fennállása óta a világ egyik legszámottevőbb vásárává fejlődött, az idén elsőízben többféle kísérleti bemutatást is végzett. Egy-egy délutánt valamely anyag mindenfajtájú tulajdonságainak, ipari előnyeinek bemutatására fordítottak. Így volt egy előadás, melynek folyamán a faipari érdeklődőknek bemutatták, hogy bizonyos fajta fák, kellően preparálva, ellenállóbbak a tűzzel szemben, mint például a bádog. Ugyanitt azt is megmutatták, hogy van egy francia gyarmatokon termő fa, a habos tekko, amely nemcsak nagyon díszes bútorfa, hanem úgyszólván képtelen a rothadásra. Ez az oka, hogy azokon a gyarmatokon ezzel a fával fedik a háztetőket. Kérdés, vajjon az efajta kísérleti bemutatóelőadásokat nem volna-e célszerű a mi árumintavásárainkon is meghonosítani.

A MŰGYŰJTÉS NEM HALT MEG. Egy barátunk írja a francia fővárosból: Világszerte hirdetik, hogy a gazdag mecénások anyagi romlásával elkövetkezett a művészi gyüjtés halála is. Milyen tévedés! Itt Párizsban látjuk legjobban, hogy a megcsappant amerikai és angol művásárlók helyére mindig új vevők lépnek, jelenleg — franciák. Igen, akik a Drouot-ban folyó árverések iránt érdeklődnek, látják, hogy a műtárgyak iránti érdeklődés, mely minden tavasszal fellendül, ezúttal sem maradt el. Alacsonyabb árakon ugyan, mint pár év előtt, de mégis minden valódi művészi tárgy vevőkre talál. Íme néhány feljegyzés az elmúlt hetek nagyobb árveréseiből. A híres Blumenthal George gyüjteményének árverésén elkelt két sèvres-i porcellánváza 1600 pengőért, egy ezüst cimbalom, rokoko, 2600 pengőért, két kis fehér márványból való szfinksz, a XVIII. század elejéről, 6000 pengőért, két régi kínai porcellánváza, kék zománzozással, 3500 pengőért, egy Baudin által szignált kanapé,

nyolc karosszékkel, 5000 pengőért, két Aubusson-szőnyeg, XVI. Lajos korából, 6000 pengőért. De a műtárgyaknál is keresettebbek az igazán jó festmények, szobrok s ezek közt is főleg a neves impresszionisták. A legutóbbi képaukciók egyikén például egy három nőt ábrázoló Corot képért 8000 pengőt fizettek. De a legnagyobb feltűnést keltette — s az egész világsajtó megemlékezett róla — hogy Renoir mosolygó nőt ábrázoló gyönyörű képéért valóságos küzdelem folyt, míg végre is 64.000 pengőért kelt el. Boldog tulajdonosa egy közismert francia kávénagykereskedő, ami arra vall, hogy a műgyüjtésben mindig akadnak új és újabb gazdagok, legalább is Franciaországban. N. P.

A HIDEG ANYAGOK. A belső berendez építészet, mely hosszú időn keresztül a fal- és padlófedésben a „meleg" hatásokra törekedett (szőnyegek, tapéták, fali dekorációs szövetek útján), a jelek szerint most irányt változtat. A téres szobák, a szellős, levegős helyiségek — különösen családi házakban — újra szívesen alkalmazzák a márvány és mozaiklapokat, éppúgy, mint a kerámiás burkolást. Különösen hallban, lépcsőházban és a testápolás céljait szolgáló helyiségekben veszik sűrűn igénybe, sőt gyakran nem is egy, hanem két különböző színű márványpadozat is szerepel egyazon szobában. Breuhaus német építész különös előszeretettel használja a fehér és fekete márványt ebédlőpadozaton. Nyilvánvaló, hogy ez a tiszta, mosható és annyira higiénikus anyag ragyogó felülethatása révén is joggal kér helyet a síma falak és lakkcsiszolt bútorok világában.

VISSZA A STÍLUSOKHOZ. Egy nagy londoni bútoroscég, mely fémbútorok gyártásával foglalkozik, nemrég egy egész ebédlőberendezést készített krómozott fémcsövekből, melyen minden láb és támla románstílusú ívek módjára volt hajlítva. Látványnak érdekes, de felette furcsa volt ezeket a vékony bútorvázakat látni, melyek az egykori masszív bástyák és templomablakok formáit angolkóros székeken és asztalokon szemléltették. Az anyag mai jellege és a formaadás történelmi verete olyan ellentétesek, hogy minden nézőre valami különös bizarrsággal hatnak. Az újszerűség hajszolása, úgy látszik, a régi ingoványokba csalja néha az iparművészeket.

„Dimensio" szab. fekvőhely. Tervezte Vágó Dezső. Párnákkal.

CIGARETTA REKLÁM. Az ordító és giccses reklámok özönében a világ lassan el is tompul a művészi reklámötletek irányában. Pedig, hogy egy kis találékonysággal milyen finom — és üzletileg is hasznos — reklámot lehet kieszelni, azt egy kölni cigarettagyár bizonyítja. A szóbanforgó gyár elhatározta, hogy egy divatalmanachot ad ki, mely 280 régi divatképet fog tartalmazni Dürertől napjainkig. A gyönyörű táblát egy neves grafikus tervezte s másfél márkáért bárki megkaphatja. A beléje illő lapokat, csupa finom, színes kis miniatür nyomatot azonban kinek-kinek magának kell összegyüjtenie. Ebből a célból a cigarettagyár háromféle gyártmányát kell vásárolnia, mert minden csomagban ott lesz az állami divatképgyüjtemények valamelyik híres lapjának a reprodukciója. Végül egy művészi kis divatalmanach birtokosa lesz a boldog dohányos. N.

ERŐS ÁGOST ÉS KORA. Drezdában az egykori királyi palota 42 termében ragyogó kiállítás keretében gyüjtötték össze mindazt a műkincset, mely a kétszáz év óta halott Erős Ágost szász királyra emlékeztet. Egy nagyszerű barokk művészet minden ékes emléke felsorakozik itt, fizika, kémia, alchimia és főleg iparművészet. Mindaz, amihez e nagyerejű fejedelem hozzányult, művészi formát kapott az ő kezei közt. A tükrök, a ragyogó bútorok közt ott vannak a meisseni porcellángyár legszebb ékességei: Kändler, Herold és a többi nagy mesternek az egész birodalomból összeszedett remekei. De nemcsak a kerámia, az arany, az ezüst is hallatlanul ékes formákkal van képviselve, különösen az asztalterítésnek egykori példázatain. Az uralkodónak drágakövekből összerakott szánkóhúzó lova és a nagyhírű szerecsen, (Permoser Boldizsár remeke), aki ébenfából faragva egy tálcán a királyság legszebb drágaköveit mutatja be az asztali vendégeknek. Ahova csak néz az ember, mindenütt gazdagság, arany, ragyogás. Egy boldog korszak emlékei, mikor két ország (a szászok és a poroszok) királya azzal vetélkedett: ki tud szebb művészetet teremteni az ő népe körében. Erős Ágostnak, a lengyel és szász királynak ez biztosan sikerült. A szomszédban a Zwinger még évszázadokon át hirdetni fogja, hogy az építészetben ez mennyire sikerült neki. A kiállitás szeptember 17-én zárul.

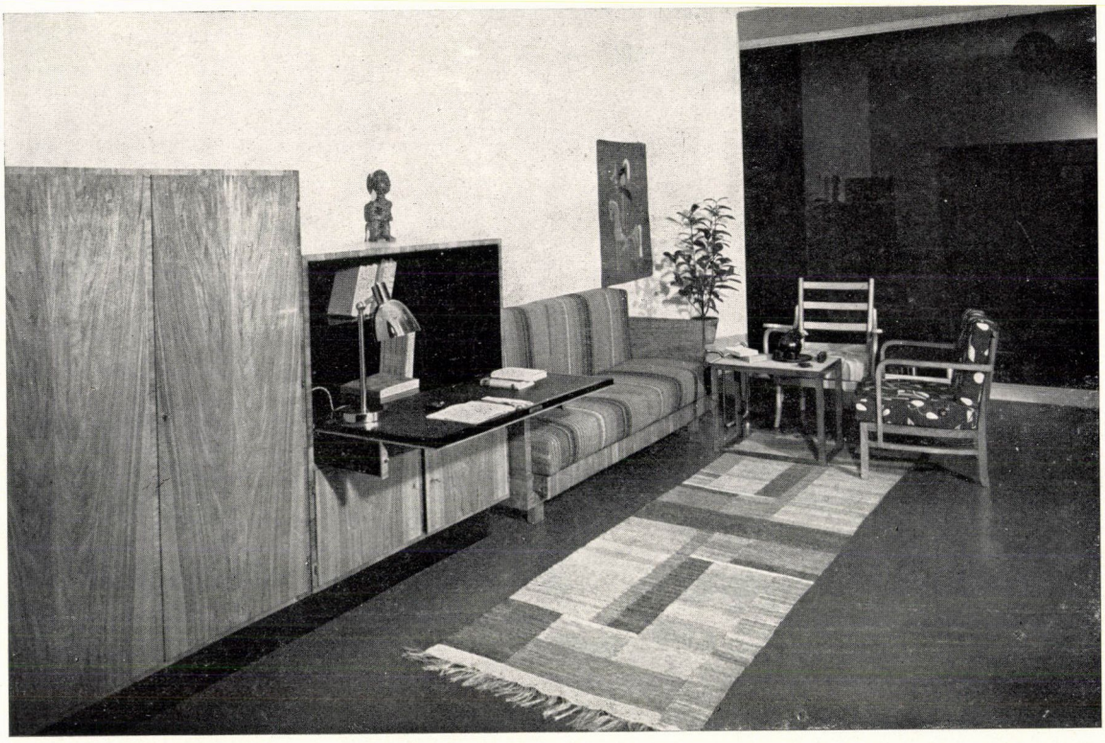
FURCSASÁGOK. (Egy sétáló úr feljegyzéseiből.) Az egyik áruház illusztrált prospektust adott ki az új tavaszi divatkabátokról. Csupa Greta Garbo és egyéb istennő hordja a háromnegyedes homespunköpenyeket. Rendben van. De az Isten szerelméért, hogy van az, hogy ezeknek a divathölgyeknek huszonötször akkora törzset rajzolnak, mint fejet? Talán a mannequineknek külön anatómiai törvényeik vannak? Más. A Váci-utcában van egy kézimunka-üzlet. Külön kis tábla figyelmeztet arra, hogy „öngyujtó" is van a kirakatban. Kézimunka és öngyujtó? Igen. Nincs tévedés. A legdivatosabb gyűszűnagyságú acél öngyujtók, melyek — petit point hímzéssel vannak bevonva. Így legalább az öngyujtó nemcsak a cigarettát, de önmagát is felgyujtja. Más. Az Üllői-úton nemrég nyílt meg egy „francia fagylaltozó", mely a bejáratnál nagy betűkkel hirdeti magáról, hogy „szemléltető cuk-

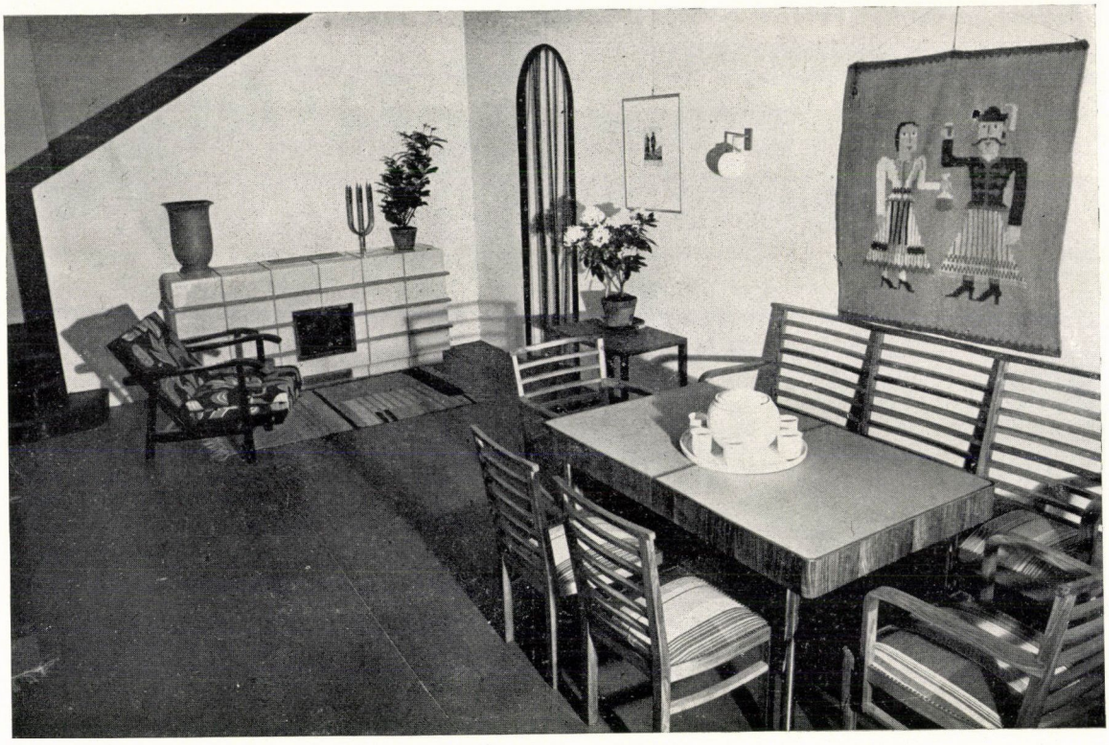

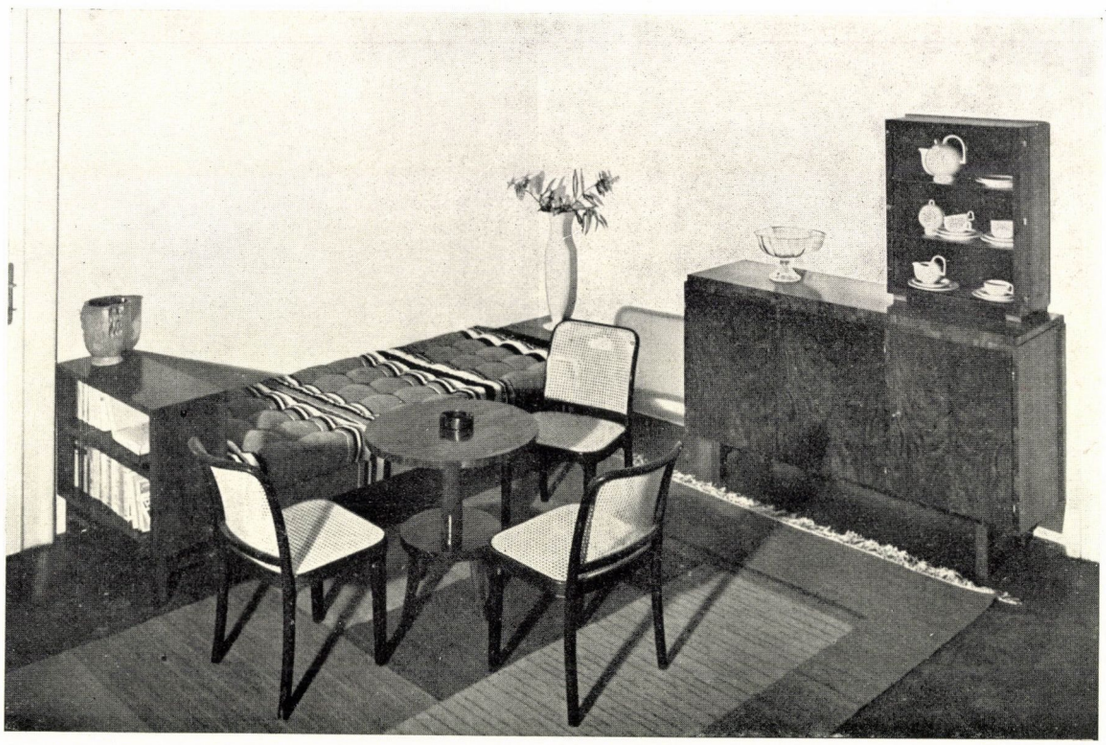
A milanói Triennale. Fent: Részlet a palermói iparművészeti iskola teréből. Lent balra: Bejárati ajtó belső része. Lent jobbra: A Stampa című napilap kiállítófülkéje. — Mailänder Triennale. Oben: Partie aus dem Saale der Kunstgewerbeschule von Palermo. Unten links: Innere Seite einer Eingangstür. Unten rechts: Ausstellungsnische des Tagblattes „Stampa". — The Triennale in Milan. Above: Part of the Hall in the School for Applied Art in Palermo". Left below : Entrance door. from the Building of the School for Applied Art in Palermo. Right below: Show corner of the daily paper „Stampa".

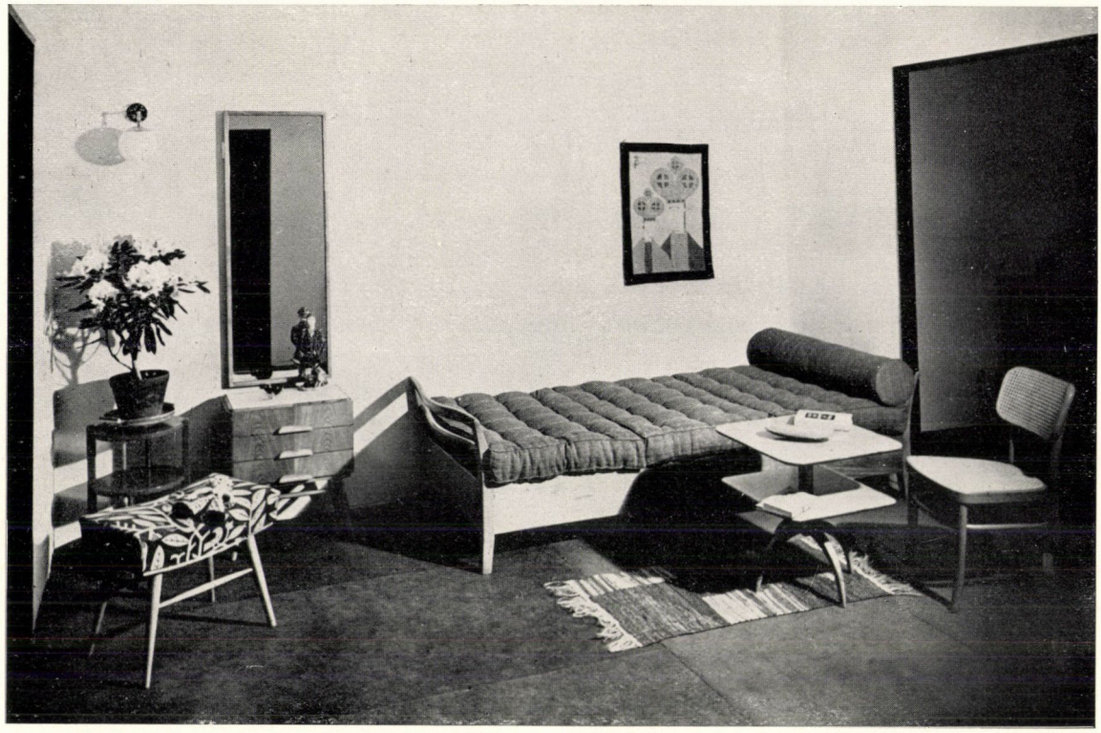

Interieurök a Thonet kiállításról. Fent: Nappali szoba. Lent: Nappali szoba és ebédlő. Kozma Lajos tervei. Interieurs aus der Thonet Ausstellung. Oben: Wohnzimmer. Unten: Wohn- und Speisezimmer. Entwürfe von Ludwig Kozma. — From the Thonet Exhibition. Above: Parlour. Below: Parlour-Dining-room. Designed by Lajos Kozma.

Interieurök a Thonet kiállításról.
Fent: Íróasztal. Tervezte: Kozma Lajos. Lent: Nappali szoba. Tervezte: Kaesz Gyula. — Interieurs aus der Thonet Ausstellung. Oben: Schreibtisch. Entwurf: Ludwig Kozma. Unten: Wohnzimmer. Entwurf: Julius Kaesz. — The Thonet Exhibition. Above: „Writing-desk". Designed by Lajos Kozma. Below: Parlour. Designed by Julius Kaesz.

Interieurök a Thonet kiállításról. Fent: Női szoba. Lent balra: Ebédlőrészlet. Lent jobbra: Írószekrény. Kaesz Gyula tervei. — Interieurs aus der Thonet Ausstellung. Oben: Damenzimmer. Unten links: Speisezimmer. Unten rechts: Sekretär. Entwürfe von Julius Kaesz. — From the Thonet Exhibition. Above: Lady's Sitting room. Left below: Part of Dining room. Right below: Writing-desk cupboard. Designes by Julius Kaesz.

rászda". Mi lehet az a szemléltetés? Semmi más, mint, hogy a vendégek szemeláttára sütik a krémes lepényeket egy takaréktűzhelyen a boltban. Más. Egy thüringiai terrakotta-árugyár most megjelent katalógusában 1200 képen mutatja be gyártmányait. Ezek közt 250 olyan színes terrakotta tárgy van, mely kerti törpéket, szarvasokat, őzeket, békákat, macskákat, kutyákat, gombákat, továbbá mészárosüzletek és hentesek kirakatába való állatfejeket „természetes nagyságban és színekben" mutat be. Sőt — mondja a képes árjegyzék — az eső sem mossa le róluk a színt. Dr. N. P.

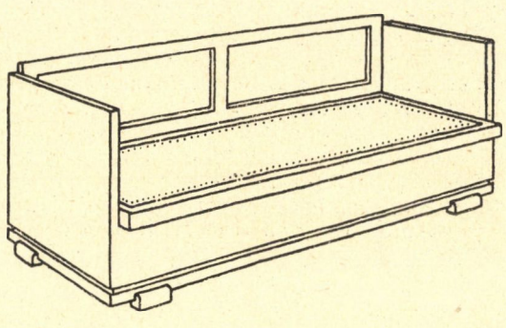
ÓLOMKATONÁK. Az ember nem hinné, hogy mi mindent gyüjtenek a kuriózumok kedvelői. Párizsban van egy egyesület, melynek tagjai valamennyien — ólomkatonákat gyüjtenek. A tagok már harmadízben rendeznek kiállítást egy műkereskedésben. Az idei kiállításon is nagyon érdekes csoportokat alkottak a színesre festett katonákból. Így például volt egy kép, mely német „harcijáték"-ot mutatott be a nagy vezérkarról. Egy csoport zászlós és lovaskatona tisztelgett „az ismeretlen katona" előtt. Az érdekes felvonulásokat megfelelő diorámák keretébe állították be.

EGY ÉRDEKES SZERZŐI JOGI PER. Még 1913-ban történt, hogy a beauvaisi gobelin-gyár megrendelt egy kartont Seguin-Bertault francia festőnél azzal a megállapodással, hogy a tervért magáért 6200 frankot kap, az utána készülő minden egyes gobelinért pedig a szőnyeg vételárának negyedrésze illeti meg a művészt. A tervezőnek nemrég tudomására jutott, hogy az ő terve nyomán elkészült első szőnyeget eladták 350.000 frankért (a mi pénzünkben körülbelül kilencvenötezer pengőért). Mikor az őt megillető negyedrész kiutalását kérte a gyártól, ez fizetési kötelezettségét azzal hárította el magától, hogy „az eladott példány az eredeti szőnyeg volt", amelyért ő fizetni nem tartozik, csak a másolatokért. A tervező most kártérítési pert indított a gyár ellen.

EIFFELT LEPIPÁLJÁK. A franciák tudvalevőleg nagyban készülnek a négy év mulva rendezendő nemzetközi építészeti és iparművészeti kiállításra. E kiállítás nagy „cloujá"-nak egy óriási magasságú tornyot szántak, mely a háromszáz méter magas Eiffel-toronyra az ő 700 méterjével úgy fog lenézni, mint a kisöccsére. A hatalmas toronynak a vasbeton-építés csodáját kell feltüntetnie, éppúgy, mint ahogy a maga idején a párizsi mérnök tornya a vasszerkezetek diadalát hirdette. Csak természetes, hogy minden lesz ebben az óriástoronyban : szálloda, vendéglő, mozi, színház, előadó- és tánctermek. Sőt autógarázs is lesz a tetején, ahova spirális úton juthatnak fel az autók. A világ legmagasabb felhőkarcolóit megszégyenítő torony azonban máris egy nagy fogyatékosságban szenved : nincs benne új ötlet, mint volt az 1900-i kiállítás nagy cloujában.

KIÁLLÍTÁS ESSENBEN. Megemlékeztünk már róla, hogy Németország iparilag egyik legfontosabb városában, Essenben, „a mai ház" életfunkcióit bemutató kiállítás volt, mely a lakás és háztartás összes ágazatait felölelte. A kiállítás alapgondolata az volt, hogy minden a mai gazdasági viszonyoknak és a munkamegtakarítás elvének legyen alárendelve. Az ezernyi látnivaló egyrészt hasznos tárgyakon, másrészt igen tanulságos táblázatokon mutatta meg azt, hogy a táplálkozás, a konyha, a piac, az élelmiszerek milyen értékeket jelentenek az emberi szervezet számára. A kiállításnak talán legérdekesebb része az volt, mely apró modelleken igazolta, hogy az alkalmatlan régi bútorokat, ablakfüggönyöket stb. miként lehet kevés költséggel átalakítani. Ez éppen olyan követendő jó példa hasonló kiállítások rendezői számára, mint az a sok tanulságos előadás, főző-bemutatás stb., melyeknél a közönség nemcsak mint hallgatóság, hanem mint kérdező és közreműködő is tevékenyen vett részt. N.

A LEGSZEBB ETNOGRÁFIAI MÚZEUM. Hosszú évtizedek óta nagy szánalommal néztek a párizsiak a város legszebb terén álló Trocadéro-palotára. Az ósdi, köralakú épület, mely kor- és kartársa a mi Iparcsarnokunknak, most megfiatalodott. Nem annyira külsejében, mint inkább belül. Az avult termeket, melyekben unalmas és rendetlen gyüjtemények porosodtak, a legmodernebb múzeumi szabályok szerint valóságos néprajzi minta-múzeummá formálták át. A belépőket pedig oly csodásan gazdag, friss és érdekes gyüjtemények várják, hogy nem győzik őket csodálni. Ez idén június hóban öt új nagyszerű kollekciót mutattak be a világnak olyan gyüjtők munkásságából, akik évtizedeket töltöttek a legsötétebb s legelhagyottabb földterületeken. Az első csoportban a Dakar-Djiboutiban járt expedició mutatja be Nyugat-Afrika négerei közt összeszedett vallási, babonás, fétisekkel, maszkokkal s egyéb csodákkal telített gyüjteményét. Egy másik hatalmas teremben arany maszkok, türkizszobrok, zománcos edények tömege fogadja a nézőt — az Inkák gazdag birodalmából való hagyományok, akiket a XVII. században pusztítottak el a spanyolok s most szedték össze hagyatékuk egy részét Cuzcoban és Peruban. Madagaszkár szigetét kétezer kilométeres hosszúságban vándorolta végig a harmadik gyüjtemény szerzője, Georges Petit. Eredmény : szövetek, ékszerek, mágikus tárgyak hihetetlen tömege. A negyedik gyüjtemény összeállítói csak az afghanisztáni szultán protekciójával juthattak Kafirisztán völgyeibe, ahol azok az emberek laknak,

„Dimensio" szab. fekvőhely. Tervezte Vágó Dezső. Párnák nélkül.

akik saját bevallásuk szerint „elsőkül jelentek meg a földön." Két fiatalember járt itt és csodálatos fényképeket hozott onnan. Végül az ötödik gyüjtemény párját ritkító tökéletességgel szedte össze a vad népek összes primitív hangszereit Afrikától Délamerikáig. N. P.

HÍREK MINDENFELŐL. New Yorkban a híres Knoedler-féle képcsarnokban a XIX. század legszebb asszonyainak képeit állították ki. A befolyt jövedelmet a hadviselteknek juttatták. Rómában a pápai egyházművészeti bizottság rendeletére új egyházművészeti intézet nyílt meg a dominikánusok kolostorában. Ez az intézet (a milánói gyakorlati iskola kiegészítőjeképen) elméleti oktatást fog nyujtani az egyháztörténet s az egyházi művészettörténet egyes ágazataiban. Zürichben az ipariskola épitésével kapcsolatban új és modern kiállító-termek nyíltak meg az iparművészeti kiállítások céljaira. Párizsban az iparművészeket nagy sérelem érte a milánói kiállítással kapcsolatban. A francia kormány megbizottai későn és rosszul osztották ki a megrendeléseket, ezért csak a stílusutánzó nagy bútorgyárak vehettek részt kellőképen a milanói triennalen. Állítólag a kérdés lassú huzavonája külpolitikai okokra vezethető vissza. Sèvresben, a francia fővárostól alig félórányira a híres porcellángyár mellé egy keramikai szakiskolát létesített a kormány, melynek új épületét most avatták fel. A nemes ízlésű, modern architektúrát a legjobb francia építészek egyike, Roux-Spitz tervezte. Párizsban, ahol tudvalevőleg egy nemzetközi tánc-archivum is van pár év óta, nemrég kiállítást rendeztek olyan festményekből és szobrokból, melyek a táncot ábrázolják. A svéd ballet egykori alapítója, Rolf de Maré rendezte a kiállítást.

• KIÁLLÍTÁSOK •

AZ ORSZ. MAGY. KIR. IPARMŰVÉSZETI ISKOLA ÉVVÉGI KIÁLLÍTÁSA. Mint minden évben, úgy az idén is megrendezte az Iparművészeti Iskola évvégi munkabemutatóját, nem a nagyközönség, hanem csak a tanári kar, a tanítványok és szülőik részére.

Az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskola tanári kara ezen munkabemutatón kritikát gyakorol minden szak- és segédtantárgy felett, azzal a célzattal, hogy ott, ahol hibák mutatkoznak, azok beható megtárgyalás után kiküszöböltessenek.

Ezen igen helyes szempont mellett még az az előnye is megvan ennek a bemutatónak, hogy az összes szakosztályok, illetve tantárgyak tanárai nemes versenyben iparkodnak minél jobb eredményt elérni. A kiállított anyag valóban kitünő volt s úgy a bemutatott kész iparművészeti tárgyak, mint a segédtantárgyak anyaga is elsőrangú munkateljesítménynek mondható s egy nyilvános kiállításon is szépen megállta volna a helyét. — Mint értesülünk, jövő évben az Iparművészeti Iskola egy nagyobb kiállítással fog a nyilvánosság elé lépni.

A bemutató kiállítást a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter képviseletében Kertész K. Róbert h. államtitkár és Rónay Zoltán miniszteri tanácsos tekintették meg. A Budapest Székesfőváros 600 pengős iparművészeti ösztöndíját a kiküldött bizottság dr. Némethy Károly tanácsnok elnöklete mellett Iván István VI. éves ötvös mestertanítványnak ítélte oda. Az a tény, hogy ezen kiállításon az iskola növendékei oly szép és értékes anyagot tudtak bemutatni Helbing Ferenc m. kir. kormányfőtanácsosnak, az Iparművészeti Iskola igazgatójának és a vezetése alatt álló tanári kar lelkes és önfeláldozó munkájának az érdeme.

AM. KIR. ÁLLAMI NŐIPARISKOLA ÉVZÁRÓ KIÁLLÍTÁSA. A 60 esztendőre visszatekintő m. kir. áll. Nőipariskola (Budapest VIII. Rákóczi-tér 4.) hatalmas, — három emeleten 14 termet megtöltő kézimunkakiállítást rendezett a növendékek ezidei munkáiból és az iskola házi múzeumának néphímzés gyüjteményéből.

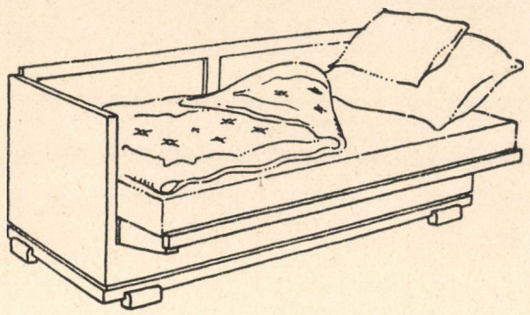
A kiállítás a magyar népművészet hamisítatlan megtartásának és minden környezetbe beillő magas művészi értékének propagálása volt.

Neves bútoriparosok önzetlen közreműködése lehetővé tette azt, hogy eredeti néphímzések másolatai modern csőbútorokon festett szobákban, vagy bőrgarniturán fejthessék ki pompás díszítő hatásukat. Mindenütt a leghatásosabb harmónia vagy a szükséges ellentét szembeállításával jutott a lelkes tantestület és tanuló gárda ehhez a szép eredményhez.

A fehérhímzések terén is mind több a magyar néphímzés felhasználása. A boldogi, hövelyi néphímzések a testi fehérneműeken és asztalneműeken a legkényesebb ízlést is kielégítő eredménnyel használtattak fel. A sárközi hímzések kiemelt egész csoportjának változtatás nélküli felhasználása nemcsak a nemzeti ízlésről, hanem a felhasznált díszek örök szépségéről tesznek bizonyságot.

A kiállításnak és a vezetőségnek az a célja, hogy a néphímzések minden lakásban kapjanak egy sarkot és ott fejtsék ki nemzetnevelő hatásukat a kialakuló iparművészet és képzőművészet javára.

HÁZIIPARI ÉS NÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS. Társulatunknak talán egyetlen kiállítása sem volt még annyira időszerű, mint a Technológián most megnyílt gazdag háziipari és népművészeti kiállításunk. Aktualitást ad neki a nyári idegen-

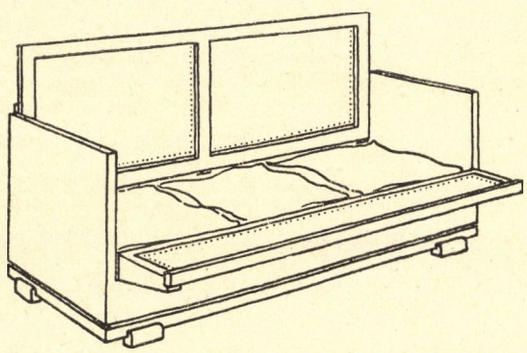

„Dimensio" szab. fekvőhely. Tervezte Vágó Dezső. A megágyazott fekvőhely.

forgalom, a magyar népművészet fokozódó megbecsülése, de elsősorban az a körülmény, hogy ünnepi nyitány ez a kiállítás a megújhodó társulat életében. A jó népművészeti munka értékeinek átmentésére indított mozgalomban a társulat példát akar adni s a kereskedelmet, háziipari tevékenységet helyes irányú alkotásokkal igyekszik kifogástalan utakra terelni. Így szemlélve e kiállítás — mindenesetre mint első lépés ebben az akcióban — a propagandának jelentékeny tényezője. Friss színek, eleven mozgás, a falusi termelőműhelyek atmoszférájának részletei vonultak be a Lakatos Artúr és Urbányi Vilmos tervezte festői hatású keretbe. A kiállítás, melynek megnyitása a kormányhatóság képviselőinek és társulatunk vezetőségének, valamint nagyszámú érdeklődőnek jelenlétében július 15-én volt ünnepi külsőségek között, — egészen szeptember 15-ig lesz nyitva a közönség számára. Bővebb ismertetését legközelebbi számunkban fogjuk közölni.

THONET KIÁLLÍTÁS. A Thonet cég híven külföldi nagy telepeihez, minálunk is megbízást adott néhány jeles iparművésznek, hogy modern bútorterveket készítsenek. Mintegy nyolc kis szobát e megvalósított tervekből be is mutatott a kiállítási célokra felette alkalmatlan bolthelyiségében. Kozma Lajos és Kaesz Gyula interieurjei e két iparművészünk mai alkotásmódjának jellemző bélyegeit mindenütt magukon viselik. Egyszerű, könnyen mozgatható, többnyire kombinációs bútordarabok, melyek az olcsó előállítás kedvéért minden felesleges elemről — sőt itt-ott még a szükséges fényezésről is — lemondtak. Nemcsak a képző-, de az iparművészet alkotásai is hiányoznak ezekből a kiállító termekből, ami egyik-másik szobát túlságosan sivárrá teszi, annak ellenére, hogy a bútor-tervezők enyhe, kellemes formákkal törekszenek a dísztelenséget ellensúlyozni. A mai lakásigényekkel és a mai életkeretekkel számoló bútorok bizonyára sok visszhangot fognak kelteni a berendezkedő fiatal házasok közt. Hatásuk persze még fokozottabb volna, ha a tálalás módja több lakályosságot nyujtana és ha az ülőbútorok végleg szakítanának a Thonet-székek atavisztikus lábformáival, amik ártalmára vannak a bútorok nyugodt körvonalainak.

Dr. N. P.

„Dimensio" szab. fekvőhely. Tervezte Vágó Dezső. Az ágynemű elhelyezése.

• SZAKIRODALOM •

AM. KIR. TECHNOLÓGIAI ÉS ANYAGVIZSGÁLÓ INTÉZET 50 éves fennállásának alkalmából Ordódy János miniszteri tanácsos, az intézet igazgatója jelentést állított össze, mely rendkívül érdekes formában nyujt visszapillantást az intézet működésére. Az előszóban Feyér Gyula miniszteri tanácsos ismerteti az intézet történetét és törekvéseit, míg a Jelentés behatóan foglalkozik az intézet utolsó öt esztendejének működéséről s pompás illusztrációkat közöl az egyes laboratóriumok berendezéséről is. Az Intézet igazgatóságát Társulatunk, a jubileum alkalmából, meleghangú átirattal üdvözölte.

AZ ÚJKOR MŰVÉSZETE. Hekler Antal dr.-nak, a budapesti Pázmány Péter-tudományegyetem professzorának most jelent meg a Magyar Könyvbarátok kiadásában, az Antik Művészet, a Középkor és a Renaissance művészeti monografiái után önálló kötetként Az újkor művészete c. műve. (125 képpel, egészvászon kötésben. Bolti ára 10 P.)

Hekler művészettörténeti könyveinek III. kötete a barokk-kor művészetének sokirányúságát, eredőit és eredményeit biztos fölénnyel világítja meg, midőn a szorosan vett művészettörténeti anyagot széleskörű szellemtörténeti, illetve világnézeti problémák köré csoportosítja anélkül, hogy ezáltal a művészettörténelem sérelmet szenvedett volna; kitünő koncepció készséggel adva egyszersmind a kiemelkedő egyéniségek monografiáját is.

Méltó módon követi a barokk kornak szentelt fejezetet a XIX—XX. század ismertetése, mely biztos vezérfonal a modern kor művészi labirintusában tájékozást kereső és a napi kritikán felül emelkedő művelt nagyközönség számára.

Külön elismerés illeti a mű avatott kézzel összeállított képanyagát, mely mellett, hogy az elengedhetetlen és a közérdeklődés előterében álló művek reprodukcióit teljesen felöleli, néhány új és eddig ismeretlen nagyszerű alkotás bemutatásával is gyarapítja olvasóinak ismereteit.

Hekler éles szemmel fedez fel minden értéket és minden hibát. Bírál ott, ahol szükségesnek találja, de elismer ott, ahol igazi értéket lát.

Ezt a legújabb könyvét, melyet részletes és a legújabb külföldi kiadványokat is magába foglaló bibliográfia egészít ki, nagy örömmel és haszonnal fogja forgatni minden olvasója. A könyv külső csínja az Egyetemi Nyomdát dícséri.

RÉGI-RERRICH BÉLA: A SZEGEDI TEMPLOMTÉR. Budapest, Egyetemi Nyomda, 1932. Méltó köntösben, bő illusztrációs anyaggal jelent meg az Egyetemi Nyomda kiadásában Rerrich Bélának, a szegedi templomtér alkotójának szentelt emlékkönyv. Kertész K. Róbert előszava és Móra Ferenc lírai lendületű viziója után Ybl Ervin szakavatott tolla jelöli meg Rerrich hatalmas épületkomplexumának előkelő esztétikai helyét. Ugyancsak Ybl írt Rerrichről a Magyar Iparművészet 1932 évi 1—2 számába. Folyóiratunk akkor az épületcsoport számtalan részletét és nézetét is kö-

zölte a csatolt képanyagban. Helyesen domborítja ki Ybl azt, hogy Rerrich művészetének modernsége egyrészt szabadulás a rosszul értelmezett konzervatív felfogástól, másrészt a kor kívánalmainak megfelelő alkotás nem hódol be a doktriner „modernizmus"-nak, hanem a szív melegével van megtervezve. Igazi művészi tehetség és nem rideg mérnökmunka nyilvánul meg a részletek szeretetében és finomságaiban. Fantáziája az árkádsor oszlopait a legkülönbözőbb formákba öntötte és ötletessége itt szinte a román chiostrok oszlopainak ezerféleségével vetekszik. Az árkádsor ad a Nemzeti Emlékcsarnoknak hajlékot, ahol történelmünk, művészetünk büszkeségei vannak szoborban, epitáfiumokban megörökítve. Itt láthatjuk a szobrász Ohmann Béla munkáit. Monumentális erejű, kiválóan architektonikus érzékű műveit az Emlékkönyv jól sikerült reprodukciókban mutatja be. És megtaláljuk a könyvben Leszkovszky György áhitatos, quattrocento-zamatú freskóját a püspöki kápolnából.

Rerrichet a multtal való kapcsolata, de az új művészet hatásai ellenére is megőrzött nagy önállósága arra predesztinálják, hogy alkotása a hazai építészet jövő tradicióinak alapköve lehessen. Az Emlékkönyv közli Rerrich elgondolását a fogadalmi templomtér teljes körülépítéséről. Ez még hatványozottan emelné a tér monumentalitását. Adja az Isten, hogy a viszonyok jobbrafordultával erre sor kerülhessen. Sz. L.

SZEGED SZ. KIR. VÁROS IDEGENFORGALMI HIVATALA kedves ajándékkal szolgál a várost látogató idegeneknek. Gondos összeállítású tájékoztató füzet ez, amelyet speciálisan a Szegedre kirándulók részére készíttetett. E gondosan szerkesztett útmutatóban épp úgy megtaláljuk mindazon helyeket, melyek testi kényelmünket és szórakozásunkat szolgálják, mint ahogyan pontosan fel vannak sorolva a szellemi szükségleteink kielégítésére szolgáló látnivalók. Buday György grafikus művész, kinek magyaros, de mégis modern rajzait már régebben is örömmel szemléltük a Magyar Iparművészetben, hangulatos, friss illusztrációkkal díszíti ezt az ügyes, modern kiállítású kis útmutatót, melynek grafikai beosztása és kivitele feltétlenül megérdemli a figyelmet. H.

• TÁRSULATI • • KÖZLEMÉNYEK •

SZABLYA FRISCHAUF FERENC FESTŐMŰVÉSZTANÁR JUBILEUMA. A tisztelet, szeretet és ragaszkodás érzése hozta össze a képző- és iparművészeti élet hivatalos tényezőit és előkelő reprezentánsait a napokban a Fészek Klubba azért, hogy ünneplésben részesítsék Szablya Frischauf Ferencet, folyóiratunk szerkesztőjét. Az ünneplésre az adott alkalmat, hogy a mester az idén áll negyed évszázad óta mint elnök az általa alapított „KÉVE" művészegyesület élén, továbbá, hogy azokért az érdemekért, amelyeket az Iparművészeti Társulat fejlesztése körül szerzett, most választotta meg a Társulat tiszteletbeli alelnökévé.

Hóman Bálint dr. kultuszminiszter, dr. Tihamér Lajos miniszteri tanácsossal képviseltette magát és átiratban köszönte meg az ünnepeltnek azt az eredménydús munkásságot, amelyet a képző- és iparművészet fejlesztése és a fiatal művésznemzedék nevelése érdekében sikerrel kifejt.

Dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter meleghangú átiratát dr. Feyér Gyula miniszteri tanácsos nyujtotta át és köszöntötte a jubilánst.

Dr. Pacher Béla Budapest Székesfőváros üdvözletét hozta.

A megjelent vendégeket a Társulat nevében Ligeti Miklós szobrászművész alelnök, az ünnepeltet pedig Seenger Béla gyáros alelnök köszöntötte, méltatván azt a munkásságot, amelyet olyan hosszú idő óta, mint a Társulatnak alelnöke a Társulat érdekében kifejtett. Dr. Say Géza festőművész és Beretvás Hugó a „KÉVE" művészegyesület nevében köszöntötték a mestert, kérve őt arra, hogy vezesse tovább is az egyesület ügyeit olyan szeretettel, szakértelemmel, mint eddig tette s egyben további őszinte ragaszkodásuknak adtak kifejezést.

Csók István a Szinnyei-Merse Pál társaság, Telcs Ede a Céhbeliek, Lakatos Arthur a Pál László-társaság tagjainak, Györgyi Dénes az Iparművészeti Iskola tanári kara nevében köszöntötte az ünnepeltet, Borbás Lajos pedig a volt iskolatársak üdvözletét tolmácsolta. Schober József a Társulat gazdasági bizottságának nevében hajtotta meg az elismerés zászlaját.

Az ünnepelt mély meghatottsággal mondott köszönetet azért a szeretettől és megbecsüléstől áthatott kedves szavakért, amelyekkel az ő munkásságát méltatták, köszönetét fejezte ki továbbá azoknak akik őt eddigi munkásságában támogatták és ígéretet tett arra, hogy minden erejével továbbra is szolgálni fogja a magyar képző- és iparművészet ügyét.

Helbing Ferenc az Iparművészeti Iskola igazgatója az ünnepi vacsora után kiosztotta mindazon kiállítóknak, akik a „Hogyan rendezzük be lakásunkat" című kiállítás alkalmával oklevéllel lettek kitüntetve, az elismerő okleveleket és buzdító szavakkal további kitartó munkára serkentette a megjelenteket. D. E.

A TÁRSULATUNK KEBELÉBEN FOLYTATOTT MUNKA fontosabb eseményeiről az alábbiakban számolunk be.

1933 március hó 30-án az igazgatóság és gazdasági bizottság tartott ülést Seenger Béla elnökletével. Jelen voltak: Bodon Károly, Lakatos Artúr, Ligeti Miklós, dr. Pacher Béla, Schober József, Szablya János és Végh Gyula.

Seenger Béla elnök üdvözölte az együttes ülés tagjait és felkérte Szablya János ügyvezető választmányi tagot, hogy a folyó ügyeket ismertesse. Ügyvezető ismertette a beérkezett leveleket és iratokat, majd bejelentette, hogy a folyó évben belépett új tagok száma 64. Jelentette, hogy a Magyar Iparművészek Boltja Kft. taggyűlésén megállapították a kiállított tárgyak után járó jutalék tételeket, ezek 2000

pengőig 25%-ot tesznek ki, azon felül arányosan csökkennek. Az együttes ülés e jelentést tudomásul vette.Ezek után az 1932. évi közgyűlés előkészítésére került sor. Seenger Béla elnök bejelentette, hogy az 1932. évre szóló jelentés és zárszámadás elkészült. Azon indítványát, hogy a közgyűlést előkészítő választmányi ülés f. évi április hó 6-án, a jelölő bizottság pedig április hó 4-én üljön össze, valamint azon javaslatát, hogy a közgyülés f. évi április hó 23-án délelőtt legyen, az együttes ülés egyhangúlag elfogadta. Ezek után Schober József tett jelentést az eredményszámláról, a mérlegszámláról és a jövő évi költségvetéselőirányzatról, valamint a társulat jelenlegi vagyoni helyzetéről. Bodon Károly a leltári tárgyaknak a kereskedelemügyi minisztérium hozzájárulásával való leértékelését javasolta, ehhez azonban az együttes ülés egyelőre nem járult hozzá. Seenger Béla elnök több hozzászólás után határozatilag kimondta, hogy az együttes ülés az eredményszámlát, a mérlegszámlát és a költségvetéselőirányzatot egyhangúlag elfogadja és a közgyűlés elé terjeszti. Ügyvezető bejelentette, hogy a Magyar Iparművészek Boltja elkészült és a vezetőség a választmánynak hivatalosan is be fogja mutatni. Az együttes ülés Bodon Károly és Vass Béla választmányi tagoknak köszönetet szavazott azért a nagy munkáért, amellyel a Bolt létesítése érdekében dolgoztak. Ezek után ügyvezető választmányi tag ismertette a lakásművészeti kiállítás ügyeit és bejelentette, hogy eddig közel 20.000 látogató tekintette azt meg, majd javaslatot tett az eladási jutalékok leszállításáról. A kérdést többek hozzászólása után, annak fontosságára való tekintettel az együttes ülés a legközelebbi választmányi ülése elé utalta. Lakatos Arthur, a kiállítási bizottság elnöke egy nyári kiállítás rendezését javasolta. Seenger Béla elnök felkérte a kiállítási bizottságot, hogy ez ügyben részletes javaslatot tegyen. Ügyvezető ezek után a magyar háziipar reorganizálása ügyének újabb eseményeit ismertette. Jelentését az együttes ülés tudomásul vette. Schober József a Magyar Iparművészet nyomdai előállításának ügyéről tett jelentést, melyet az együttes ülés a választmány elé utalt, határozathozatal végett. Ügyvezető a tagdíjfizetési kedvezmények ügyét ismertette. Dr. Pacher Béla, Bodon Károly és Schober József hozzászólása után Seenger Béla elnök határozatilag kimondotta, hogy ifjúsági csoport fog alakulni, melynek tagjai csak 30 éven aluli művésztagok lehetnek, akik, ha kérik, fél tagsági díjat fizetnek s az együttes ülés ezt, mint javaslatot terjeszti a választmány elé. Ezek után ügyvezető a beérkezett memorandumokat ismertette, melyeket az együttes ülés, — amennyiben azok aktuálissá válnak, — le fog tárgyalni. Befejezésül dr. Lakos Imrének, — aki Szentesen 70 hold földet hagyott a társulatra és a Természettudományi Társulatra, — hagyatékát tárgyalta az együttes ülés s egyhangúlag tudomásul vette ügyvezető ez ügybeni jelentését. Elnök ezek után több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

1933. április hó 3-án a társulat kiállítási bizottsága tartott ülést a Magyar Iparművészek Boltja Petőfi Sándor-utca 1. sz. alatti helyiségében, amelyen Bodon Károly, F. Kovács Erzsébet, Lakatos Arthur, ifj. Richter Aladár, Kölber Dezső, Szablya Frischauf Ferenc, Tóth Gyula, Urbányi Vilmos, Vass Béla és Zadubánszky Irén vettek részt.

Lakatos Arthur elnök üdvözölte a megjelenteket és bejelentette, hogy a lakásművészeti kiállítás látogatóinak száma meghaladta a 20.000-et, mely alkalomból a társulat elnöksége a 20.000-ik látogatónak egy ajándéktárgyat nyujtott át. A kiállítás zárszámadása összeállítás alatt áll s azt néhány hét mulva a bizottság elé fogja terjeszteni. Bodon Károly a Bolt nevében megköszönte a társulat vezetőségének a Bolt irányában tanusított hathatós támogatását. Ifj. Richter Aladár és Bodon Károly javaslatára a kiállítási bizottság jegyzőkönyvben mondott köszönetet Lakatos Arthurnak, Urbányi Vilmosnak és Zrinszky Józsefnek, a lakás művészeti kiállítás rendezőinek, valamint S. Hoffer Imre volt ügyvezetőnek és Szablya János ügyvezető választmányi tagnak azért a nagy munkáért, amelyet a lakásművészeti kiállítás rendezése körül kifejtettek. Ezek után bejelentette, hogy a várható nyári idegenforgalomra és a gödöllői jamboree-ra való tekintettel a Technológia helyiségeiben nyári kiállítást kellene rendezni. A kiállítás installáció keretében mutatna be népművészeti és iparművészeti anyagot és június 1-től szeptember 15-ig lenne nyitva. Ifj. Richter Aladár, Tóth Gyula, Szablya Frischauf Ferenc, Bodon Károly és Zadubánszky Irén hozzászólása után Lakatos Arthur elnök határozatilag mondotta ki, hogy a bizottság javasolni fogja a választmánynak, hogy a nyáron népművészeti, háziipari és iparművészeti kiállítást rendezzen a társulat, június 1. és szeptember 15. között és a kiállítási anyag installáció keretében mutattassék be. Majd több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

1933. április hó 6-án a társulat választmánya Seenger Béla elnökletével ülést tartott, amelyen részt vettek Bodon Károly, Grabowieczky Leon, Györgyi Dénes, Helbing Ferenc, Horváth Béla, M. Kiss Erzsébet, Kórody György, Lakatos Arthur, Major István, Mátrai Lajos, Nádler Róbert, Ohmann Béla, dr. Pacher Béla, ifj. Richter Aladár, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, Szabó Rezső, dr. Szalai Emil, Tóth Gyula és Urbányi Vilmos.

Seenger Béla elnök üdvözölte a megjelenteket és felkérte Helbing László titkárt a folyó ügyek ismertetésére. Titkár felolvasta a beérkezett leveleket, majd azoknak a neveit, akik a társulatba való belépési szándékukat bejelentették. Seenger Béla elnök kimondotta a választmány egyhangú határozatát, hogy nevezettek a társulat tagjainak sorába felvétetnek. Bejelenti, hogy az év eleje óta az újonnan belépett tagok száma eddig összesen 76. Ezek után Lakatos Arthur, a kiállítási bizottság elnöke tett jelentést a lakásművészeti kiállításról. A kiállítás április hó 3-án zárult s összesen 20.063 látogató tekintette meg. A húszezredik látogató egy ajándéktárgyat kapott a társulat elnökségétől, melyet a helyszínen Szablya János ügyvezető választmányi tag beszéd kísére-

tében nyujtott át. Az árueladás is igen szép eredménnyel járt. Általában a kiállításnak nemcsak az anyagi eredménye volt kielégítő — mely eredmény a legközelebbi választmányi ülés elé fog terjesztetni, hanem erkölcsiekben is igen nagy eredményt ért el. E kiállítás gyümölcsét tulajdonképen csak a legközelebbi lakásművészeti kiállítás alkalmával, — melyet a jövő év elején fog megrendezni a társulat, — fogjuk élvezni. Seenger Béla örömének adott kifejezést a lakásművészeti kiállítás rendkívüli sikere felett és úgy az elnökség, mint a választmány nevében a legmelegebb szerencsekívánatait fejezte ki Lakatos Arthurnak, Urbányi Vilmosnak és Zrinszky Józsefnek, mint a kiállítás rendezőinek és szervezőinek, hogy az általuk végzett nagy munkának ilyen szép eredménye volt. Ezek után Helbing László titkár felolvasta azoknak névsorát, akik a lakásművészeti kiállítás alkalmával a vallás- és közoktatásügyi minisztérium és a kereskedelemügyi minisztérium, valamint a társulat részéről kitüntetésben részesültek. Ügyvezető kívánatosnak tartja, hogy a társulat a kitüntetettek számára okleveleket készíttessen, hogy azok már a közgyűlésen szétoszthatók legyenek. Lakatos Arthur a választmány elé terjesztette a kiállítási bizottság javaslatát a Technológián rendezendő nyári kiállítás ügyében, melyet a választmány egyhangúlag elfogadott és megbízta a kiállítási bizottságot az előkészületek megtételével. Seenger Béla elnök bejelentette, hogy az 1932. évre vonatkozó közgyűlésre a jelentés és a számadások elkészültek. A közgyűlés az Iparművészeti Múzeum dísztermében fog megtartatni, valószínűleg április 23-án, vagy 30-án. Jelentette továbbá, hogy a jelölő bizottság április 13-án fog összeülni és tagjai: Végh Gyula, Helbing Ferenc, Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, Lingel Károly, ifj. Richter Aladár, Schober József és Urbányi Vilmos, valamint hivatalból az elnökség tagjai lesznek. Ügyvezető a zárszámadást, a mérlegszámlát és a költségvetéselőirányzatot ismertette, melyet a választmány egyhangúlag elfogadott azzal, hogy azt a közgyűlés elé terjeszti. Ezek után ügyvezető bejelentette, hogy dr. Fabinyi Tihamér m. kir. kereskedelemügyi miniszter megbízást adott a társulatnak egy memorandum szerkesztésére a rendkívül súlyos helyzetben lévő magyar háziipar reorganizálása ügyében, melyet több tárgyalás után a miniszter el is fogadott s háziipari ügyek vezetésével a társulatot szándékozik megbízni. Erre a célra anyagi támogatást is fog adni. Helbing Ferenc javaslatára a választmány jegyzőkönyvileg mondott köszönetet Schober Józsefnek és Szablya Jánosnak azért a nagy munkáért, amellyel ezt az ügyet megszervezték. Ezek után ügyvezető a Magyar Iparművészet nyomdai előállítása ügyét ismertette. Mivel az ajánlattevők között a Kir. Magy. Egyetemi Nyomda volt a legolcsóbb, a választmány úgy határozott, hogy a jövőben a folyóirat nyomdai előállításával a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda bízassék meg. M. Kiss Erzsébet és Hamvas Magda beadványukban a tagdíjfizetés és a kiállítói jutalékok reorganizálását, valamint egyesületi élet és olvasóterem létesítését javasolták. A választmány úgy határozott, hogy az anyagi lehetőségekhez mérten fog a jövőben e kérdésekkel foglalkozni. Seenger Béla elnök az igazgatóság és a gazdasági bizottságnak azon javaslatát terjesztette a választmány elé, hogy az ifjúsági művész tagok, akik 30 éven alul vannak és ezt külön kérik, csak fél tagsági díjat fizethessenek. Dr. Szalai Emil társulati ügyész jogi szempontból ismertette e kérdést, ifj. Richter Aladár pedig annak a megállapítását kérte lefektetni, hogy mily módon fog megállapíttatni, ki iparművész. A választmány úgy határozott, hogy azok a művésztagok, akik30 éven alul vannak, ha külön kérik, jogosultak lesznek a fél tagsági díj fizetésére. Azt, hogy ki jogosult az ifjúsági tagságra művészi szempontból, egy külön bizottság fogja megállapítani, amely bizottság működésére és hatáskörére vonatkozólag az elnökség az ügyész bevonásával javaslatot fog beterjeszteni. Ezek után Bodon Károly ismertette a Magyar Iparművészek Boltjának ügyét s megköszönte a választmány tagjainak a Bolt irányában tanusított támogatását. Ügyvezető bejelentette, hogy a társulat elnöksége iparművészeti tárgyak exportálására kapott ajánlatot s felhatalmazást kért, hogy ez ügyben tárgyalhasson s az illetővel megállapodást létesíthessen. A választmány a kért felhatalmazást megadta. Dr. Szalai Emil ügyész jelentette, hogy Dr. Lakos Imre Szentesen 70 hold földet hagyott a társulatra és a Természettudományi Társulatra azzal, hogy annak jövedelme alapítványi célokat szolgáljon. Ügyvezető személyesen járt el ebben az ügyben Szentesen s a társulat vezetősége a szükséges lépéseket ez ügyben meg fogja tenni. E jelentést a választmány tudomásul vette. Ezek után Seenger Béla elnök az alapszabályok néhány pontjának módosítását javasolta, amit a választmány tudomásul vett, majd több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1933. április hó 13-án a társulat jelölő bizottsága Seenger Béla elnökletével tartott ülést. Megjelentek: Helbing Ferenc, Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, ifj. Richter Aladár, Szablya János és Urbányi Vilmos.

Seenger Béla elnök üdvözölte a megjelenteket és bejelentette, hogy a társulat művészeti alelnöke, Szablya Frischauf Ferenc festőművész, tanár alelnöki tisztségéről lemondott, miután összeférhetetlennek tartja, hogy aktív alelnöke legyen a társulatnak akkor, mikor öccse, Szablya János az ügyvezetést látja el. Javasolta, hogy Szablya Frischauf Ferencet, aki egy negyed század alatt, mint a társulat választmányi tagja és tíz éven át alelnöke, rengeteg időt és fáradságot szentelt a társulat ügyeinek s a Magyar Iparművészet szerkesztésének munkáját is négy év óta önzetlenül végzi, a társulat tiszteletbeli alelnökévé válasszák meg. Indítványozta ezenkívül, hogy Lady Chilstont, aki a gazdasági válságot annyira megszenvedő magyar művészeken oly nemesen igyekszik segíteni, a társulat tiszteletbeli tagjává válasszák meg. A jelölő bizottság mindkét javaslatot egyhangúlag fogadta el. Ezek után ismertette az elnökségnek a jelölésekre vonatkozó javaslatát, melyet a bizottság Ligeti Miklós, Szablya János, Helbing Ferenc, Urbányi Vilmos és ifj. Richter Aladár hozzászólása után elfogadott. Ezek szerint a jelölő bizottság a közgyűlésnek az 1932. évre vonatkozó

XLVIII. rendes közgyűlés alkalmából a lejárt elnöki, alelnöki és választmányi tagsági, valamint a számvizsgáló bizottsági mandátumokra a következőket javasolja megválasztani: Elnök: dr. vitéz József Ferenc királyi herceg. Alelnökök: Ligeti Miklós, Seenger Béla és Szablya János. Tervezők: Bodon Károly, Györgyi Dénes, Horváth Béla, Major István, Ohmann Béla, ifj. Richter Aladár, Telcs Ede. Műiparosok: Bodonyi Jenő, Gerenday Antal, dr. Gulden Gyula, Hauswirth Ödön, Nagy Antal. Műpártolók: Conrad Ottó, Feyér Gyula, dr. Pacher Béla, Wolfner Gyula, lovag dr. Ybl Ervin. Számvizsgálók: Brunner Antal, Dános Géza, Houba Károly, Jakab Gyula, dr. Szőnyi László. Szablya János és Ligeti Miklós köszönetüket fejezték ki azért a bizalomért, amely őket az alelnöki tisztségre jelölte. Ifj. Richter Aladár ama reményének adott kifejezést, hogy a mai ülés eredményeként a harmónia az iparművész körökben helyre fog állani. Ezek után több tárgy nem lévén, Seenger Béla elnök az ülést berekesztette.

1933. évi április hó 22-én a társulat bíráló bizottsága tartott ülést a Magyar Iparművészek Boltja Petőfi Sándor-utcai helyiségében Helbing Ferenc elnöklésével. Az ülésen részt vettek: Bodon Károly, Megyer Meyer Antal, Szablya János, Vass Béla és Wälder Gyula.

Helbing Ferenc elnök üdvözölte a megjelenteket és bejelentette, hogy a mai ülés tárgya a Magyar Iparművészek Boltjába beküldött anyag elbírálása abból a célból, hogy a társulat szignettjét melyik tárgy viselheti. A bíráló bizottság tagjai gondosan átnézték és megvizsgálták a Boltba beküldött iparművészeti anyagot. Ezek után több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekesztette.

1933. május hó 2-án tartotta az Iparművészeti Múzeum dísztermében társulatunk az 1932. évre vonatkozó XLVIII. rendes közgyűlését, melyen társulatunk elnöke, dr. vitéz József Ferenc királyi herceg elnökölt.

A királyi herceg üdvözölte a jelenlévőket, valamint dr. Fabinyi Tihamér m. kir. kereskedelemügyi miniszter képviseletében megjelent dr. Fritz Géza miniszteri tanácsost, dr. Hóman Bálint m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter képviseletében megjelent Tihamér Lajos miniszteri tanácsost és Budapest Székesfőváros képviseletében megjelent dr. Pacher Béla fogalmazót. Megállapította, hogy a közgyűlés előkészítése szabályszerűen megtörtént s hogy 147 tag lévén jelen, a közgyűlés határozatképes, a jegyzőkönyv vezetésére Helbing László titkárt kérte fel és az közgyűlést megnyitotta. Napirend előtt bejelentette a közgyűlésnek, hogy Szablya Frischauf Ferenc művészeti alelnök levelet intézett hozzá, melyben tisztségéről lemond, mivel összeférhetetlennek találta, hogy a társulat alelnöke legyen akkor, midőn öccse, Szablya János az ügyvezetést látja el. Majd elnöki megnyitójában rámutatott arra, hogy a magyar életnek régen volt olyan válságos éve, mint az 1932-es esztendő. A gazdasági élet elsorvadt, s az a fogyasztó réteg, amely iparművészeti szempontból jelentőséggel bírt, nagy válságba került. Ennek dacára a társulat vezetősége erős kézzel vezette a társulatot és szép eredményeket ért el. Köszönetet mondott Seenger Béla és Szablya Frischauf Ferenc alelnököknek, valamint S. Hoffer Imre volt ügyvezetőnek azért a nagy munkáért, amit a mult egyesületi évben végeztek. Reméli, hogy hamarosan jobb idők fognak eljönni és a Mindenható áldását kéri a társulatra. Seenger Béla alelnök meleg szavakkal köszöni meg a királyi hercegnek a társulat tisztikara nevében a társulat iránt tanusított jóindulatát. Szablya János ügyvezető választmányi tag ezek után a választmány jelentését olvasta fel, majd ismertette a zárszámadásokat, a számvizsgálók jelentését és az 1933. évi költségvetéselőirányzatot. A közgyűlés a jelentéseket, — melyeket folyóiratunk előző számában közöltünk, — egyhangúlag elfogadta és a számvizsgálóknak felmentvényt megadta. Ifj. Richter Aladár javasolta a közgyűlésnek, hogy jegyzőkönyvileg mondjon köszönetet a tisztikarnak azért a munkáért, amelyel az elmult esztendőben a társulat ügyeit vezette. Elnök a tisztikar nevében megköszönte az elismerést. Ezekután dr. Szalai Emil társulati ügyész ismertette a szükségessé vált alapszabálymódosítási tervezetet, melyet a közgyűlés egyhangúlag fogadott el. Seenger Béla a tisztikar megüresedett helyeinek betöltésére tett javaslatot. Felolvasta a kiesők neveit és a jelölő bizottság által eszközölt jelöléseket. Elnök kérdésére a közgyűlés a hivatalos listát egyhangúlag közfelkiáltással elfogadta. (A névsort lapunk előző számában tettük közzé.) Seenger Béla javaslatot tett Szablya Frischauf Ferencnek tiszteletbeli alelnökké és Lady Chilstonnak a társulat tiszteletbeli tagjává való választására, melyet a közgyűlés egyhangúlag a magáévá tett. Szablya Frischauf Ferenc meghatott szavakkal köszönte meg az őt ért megtiszteltetést. Ezekután elnök kiosztotta a lakásművészeti kiállításon díjat nyerteknek az okleveleket és örömének adott kifejezést a kiállítás sikere és a társulat tagjainak lelkessége felett, melyel a kiállítás összehozásában közreműködtek, valamint elismerését fejezte ki Lakatos Artúrnak, Urbányi Vilmosnak és Zrinszky Józsefnek a kiállítás megrendezésének nagy munkájáért. Zrinszky József a fiatal és munkanélküli iparművészek nevében szólalt fel és kérte a társulat vezetőségét, hogy ezek számára munkaalkalmat szerezzen, hogy módjuk legyen a mai nehéz viszonyok között is a modern művészet követelményeit megismerni. Ügyvezető kéri a javaslatot írásban a társulathoz benyujtani. A társulat ezirányban a kellő lépéseket minél előbb meg fogja tenni. Elnök ezek után ismételten köszönetet mondott a közgyűlés résztvevőinek megjelenésükért és Istenáldását kérve a társulat és tagjainak munkásságára, az ülést bezárta.

1933. május hó 2-án este ½8 órakor a társulat választmánya tartott ülést az O. M. Kir. Iparművészeti Múzeum dísztermében Seenger Béla elnökletével, amelyen megjelentek Ágotai Lajos, Bodon Károly, Bodonyi Jenő, Feyér Gyula, Hauswirth Ödön, Helbing Ferenc, Horváth Béla, M. Kiss Erzsébet, Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, Major István, Megyer Meyer Antal,

Menyhért Miklós, Nádler Róbert, Nagy Antal, dr. Pacher Béla, ifj. Richter Aladár, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, Szabó Rezső, dr. Szalai Emil, dr. Szőnyi Ottó, Telcs Ede, dr. Ugron Gábor, Urbányi Vilmos, Végh Gyula és Wälder Gyula.

Seenger Béla üdvözölte a választmány tagjait és különösen azokat, akik a mai alkalommal először vannak jelen. Felkérte a választmány tagjait, hogy változatlan lelkességgel folytassák a megkezdett kultúrmunkát s javaslatot tett a választmánynak 10 művésztaggal való kiegészítésére, Seenger Béla elnök kimondotta a határozatot, mely szerint Bokros Ferenc, M. Kiss Erzsébet, Klausz Gyula, Kórody György, Kölber Dezső, Mátrai Lajos, Tóth Gyula, Végh Gusztáv, Zadubánszky Irén és Zrinszky József művésztagokkal a választmány magát kiegészíti. Ezek után több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekesztette.

1933 május hó 8-án a társulat választmánya tartott ülést Seenger Béla elnöklésével, melyen Ágotai Lajos, Bokros Ferenc, Grabowieczky Leon, Györgyi Dénes, Hauswirth Ödön, M. Kiss Erzsébet, Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, Major István, Majoros Károly, Nádler Róbert, dr. Pacher Béla, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, dr. báró Szalay Gábor, Telcs Ede, Tóth Gyula, dr. Ugron Gábor, Urbányi Vilmos, Végh Gyula és Zrinszky József jelentek meg.

Seenger Béla elnök üdvözölte a választmány tagjait és támogatásukat kérte a magyar iparművészet ügyének előbbrevitele nagy munkájában. Bejelentette, hogy az elnökség hatalmas munkaprogramm kialakításán dolgozik, melyben nagy része lesz a háziipari ügyeknek. Napirend előtt bejelentette, hogy az elnökség az ügyek vitelére Szablya János alelnököt kérte fel, aki mint ügyvezető választmányi tag 5 hónap óta vezeti önzetlenül a társulat ügykezelését. Szablya János meleg szavakkal köszönte meg a megtiszteltetést és az elkövetkezendő nagy munkához a választmány támogatását kérte. Ezek után Helbing László titkár ismertette a beérkezett leveleket, melyeket a választmány tudomásul vett, majd felolvasta a bizottságok megalakítására vonatkozó elnökségi javaslatot, melyet a választmány egyhangúlag elfogadott. Ligeti Miklós a kiállítási programmot ismertette, mely szerint a társulat nyáron háziipari, népművészeti és iparművészeti kiállítást, ősszel egy vidéki propaganda kiállítást, decemberben karácsonyi vásárt és az 1934. év elején lakásművészeti kiállítást szándékozik rendezni. Dr. Ugron Gábor, Lakatos Arthur és Szablya János hozzászólása után elnök határozatilag kimondotta, hogy a kiállítások előkészítésének munkálatait haladéktalanul meg fogják indítani. Ezek után Ligeti Miklós bejelentette, hogy a társulat nagy súlyt fog a jövőben pályázatok kiírására helyezni, hogy a kiállítások és a Bolt részére megfelelő jó és művészi terveket gyüjthessen. Seenger Béla örömmel üdvözölte Zrinszky Józsefnek a közgyűlésen felvetett eszméjét és bejentette, hogy a fiatal művészgeneráció foglalkoztatása ügyében az elnökség a szükséges lépéseket meg fogja tenni. Ügyvezető alelnök bejelentette, hogy dr. Fabinyi Tihamér m. kir. kereskedelemügyi miniszter a társulatra kívánja bízni a magyar háziipar reorganizálásának ügyét, a társulatnak ez ügyben kidolgozott memorandumát a magáévá tette s anyagi segítséget fog a kivitelhez nyujtani. A társulat meg fogja szervezni a háziipari ügyeket, de csak felügyeletet, irányitást és ellenőrzést fog gyakorolni, kereskedéssel nem fog foglalkozni. A gyakorlati munka már megkezdődött. A külföldi kereskedők a társulathoz fognak irányíttatni s erre a célre a társulat állandó mintaraktárt fog létesíteni. Meg fogja oldani a márkázás kérdését is. Reméli, hogy ebben az ügyben a végleges döntés nemsokára megérkezik a minisztériumból. Györgyi Dénes örömét fejezi ki az ügyek ilyetén állása felett s reméli, hogy a magyar háziipar és népművészet ezentúl a helyes irányban fog tovább fejlődni. Bokros Ferenc javasolja az Iparművészeti Iskola növendékeit népművészeti anyag gyüjtésével megbízni. Dr. Ugron Gábor kéri, hogy a megbízható vállalkozók számára olcsó hitel szereztessék. Végh Gyula külföldi összeköttetések kidolgozását kéri. Ágotai Lajos az Árumintavásárral való összeköttetést ajánlja. Telcs Ede kéri, hogy a kereskedők jó háziipari anyaggal láttassanak el. Lakatos Arthur a baranyamegyei népművészetet és háziipart ajánlja a társulat figyelmébe. Grabowieczky Leon, mint a rajztanárok egyesületének exponense, a rajztanárok segítségét ajánlja fel ehhez a munkához. Hauswirth Ödön szerint a minisztérium azelőtt is kikérte a társulat véleményét egyes kérdésekben, kéri, hogy erre most is súlyt helyezzen az elnökség. Javasolja a társulat népművészeti gyüjteményében előforduló másolatok eladását és a gyüjtemény gyarapítását. A gyüjtések eredményét a Magyar Iparművészet közölje. Ligeti Miklós szerint nemcsak a textil, hanem kerámia, ötvös és egyéb szakokban is szükség van a reorganizálásra. A magyar művészetet kell tovább fejleszteni, akkor érhetünk csak el eredményeket külföldön is, de nem a régi dolgok utánzásával, hanem a régiekben rejlő formakincsek modern feldolgozásával. ügyvezető alelnök örömmel veszi az értékes gondolatokat és megállapítja, hogy mindenki egyforma szeretettel csügg az ügyön. Reméli, hogy ez a lelkes hangulat fokozódni fog. Seenger Béla elnök megköszöni az elhangzott felszólalásokat s megjegyzi, hogy minden jó gondolat fel fog használtatni. Ezek után több tárgy nem lévén, az ülést bezárja.

• IN MEMORIAM •

DR. SZEMMELVEISZ FERENCNÉ †. Őszinte részvéttel értesültünk társulatunk egyik lelkes tagjának, dr. Szemmelveisz Ferencnének haláláról. Fiatalon elhúnyt kedves tagtársunk emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Szablya Frischauf Ferenc. 19.226. — Kir. Magy. Egyetemi Nyomda. (F.: Czakó Elemér.)

SZEGED EGYETEMI KÖNYVTÁR Folyóirat

A

KÉPZŐMŰVÉSZET

az élő magyar művészet sajtóorgánuma

A

KÉPZŐMŰVÉSZET

Az egyetlen magyar képzőművészeti folyóirat, mely havonta rendszeresen jelenik meg, mégis előfizetési ára negyedévre csak 6 pengő. Minden számban félszáz pompás reprodukció.

•

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST V. SZIGET UTCA 27

MUSKÁTLI

Magyar kézimunkaújság, gondos kiállítású, magas színvonalú, a legkényesebb igényeket is kielégítő lap. A m. kir. állami Nőipariskola kiadása Budapest, VIII. kerület, Rákóczi tér 8. szám.

Szerkeszti:

SPOLARICH LÁSZLÓ

a budapesti áll. Nőipariskola igazgatója. Eredeti nagyságú rajzok, részletrajzok; ingyen színes műmelléklet és levasalható minták. Egész évi (10 szám) előfizetési díja: 12.— pengő. Mutatványszám és egyes szám ára 1.50 pengő.

MUSKATLI

SEENGER BÉLA

MÁRVÁNY ÉS KŐIPAR GYÁRTELEPE RT

Mindennemű márványmunkák
hazai és külföldi anyagból
Kandallók, oltárak, dísztárgyak

Gyár és központi iroda:
BUDAPEST, II. KISRÓKUS UTCA 21–23.
Telefon: 52-1-28 Alapíttatott 1872

M·I·B

MAGYAR IPARMŰVÉSZEK BOLTJA K. F. T.

IPARMŰVÉSZETI TÁRGYAK
LAKÁSBERENDEZÉSEK
EGYES BÚTOROK

IV. PETŐFI SÁNDOR UTCA 1.

A

HERENDI PORCELLÁNGYÁR

ÁLLANDÓ MŰKIÁLLÍTÁSA

a

SCHUCH L. UTÓDAI

cégnél

BUDAPEST, IV. KIGYÓ UTCA 4. SZÁM

Alapíttatott 1839-ben

•

Étkező-, teás- és feketekávéskészletek, kosarak, vázák, virágtartók, bonbonnièrek, figurák stb.

Régi herendi étkezőkészletek kiegészítése

GYÜJTSÖN ELŐFIZETŐKET

A

MAGYAR IPARMŰVÉSZETNEK

Minden gyüjtött előfizető után öt pengő kedvezményt adunk Önnek e lap előfizetésénél. Négy újonnan szerzett előfizető után pedig egy teljes évig ingyen kapja lapunkat

IFJ. WEINWURM ANTAL ÉS TÁRSA

készít kifogástalan

KLISÉKET

Műtermen kívül is vállalunk fényképfelvételeket

BUDAPEST VI. Ó UTCA 6. SZ.

Alapíttatott 1905-ben. Telefonszám: 28-6-16.

A Magyar Iparművészet kliséinek túlnyomó része műhelyünkben készült

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Szablya Frischauf Ferenc. 19.226. — Kir. Magy. Egyetemi Nyomda. (F.: Czakó Elemér.)